

EVANGÉLIKUS Élet

**Evangéliumot fűrnak
a tradicionalizmus
betonjába**

**Prodán Márta
szívgyakorlatai**

**Pásztornak lenni,
nem béresnek**

A kenyér és a Szentháromság

A kovászás isteni dimenziói • 36. oldal

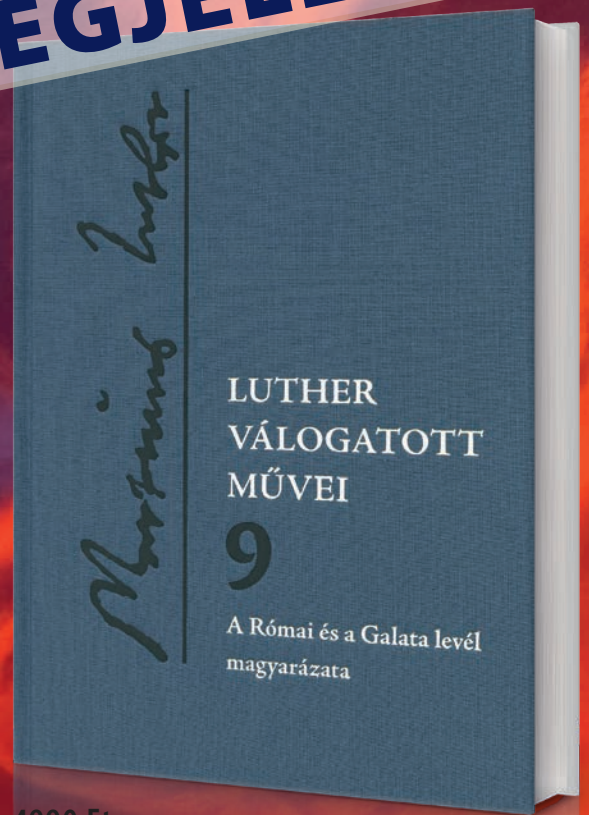

A LUTHER KIADÓ ÚJDONSÁGA

LUTHER VÁLOGATOTT MŰVEI 9. *A Római és a Galata levél magyarázata*

MEGJELENT

A kötet a reformátor egyetemi előadásait tartalmazza. Ezekben az előadásokban nyomon követhetjük Luther gondolkodásának alakulását, közelebbről azt a folyamatot, ahogyan Luther reformátori felismerései kikristályosodtak az Írással való foglalkozás során.

4990 Ft

KÖNYVEINK
MEGRENDELHETŐK
A BOLT.LUTHERKIADO.HU
OLDALON.

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9–17 óra között.

bolt.lutherkiado.hu • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518

Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.

Segíteni mindig van alkalom

Bár hol hatalmas záporokkal, hol tikasztó kánikulával ez idő tájt javában tombol a nyár, talán még nem felejtettük el, hogy egy türelmünket (is) próbáló tavasz után vagyunk. Olyan ügyek, helyzetek azonban időről időre adódnak, amelyek figyelmeztetnek: mindig van, akire-amire fontos odaáldozni az időnket és a figyelmünket, segíteni mindig tudunk, akár egy-egy közelünkben élőknek, akár – mint éppen most – egy nem is olyan távoli ország népének.

Az utóbbi hónapokban egyre többen próbálkoztak az otthoni kenyérsütéssel. Horváth-Bolla Zsuzsanna cikkéből kiderül: jó lenne, ha ez nem múltó hóbort lenne, bár a kovással készített kenyér bizony türelmet, gondoskodást és odafigyelést igényel. Írása az új kenyér ünnepére is készülve a kovászolás isteni dimenzióin gondolkodtat el.

Lapszámunk mininovellájának szerzője, Füller Tímea ezúttal egy kedvelt gyümölcs és egy idős férfi különös történetén keresztül mutatja meg, mennyire viszonylagos, hogy miként értékeljük a saját helyzetünket, és hogy nem nehéz olyat találni, aki bizony nálunk is elesettebb, és segítségre szorul. Csak körül kell ehhez nézni.

Interjúinkból többféle életutat, pályáivet, különbözőképpen érdekes személyiségeket ismerhetnek meg olvasóink.

A Muravidéken készült riportunkban Andrejek Mitja és Andrejek-Györfi Judit, az itt szolgáló fiatal szlovén-magyar lelkész házaspár avatja be olvasóinkat a szlovéniai lutheránusság mindennapjaiba, saját terveikbe.

Lapzártánk előtt, augusztus 4-én hatalmas robbanás rázta meg Bejrút városát. Háborús helyzetet idézően rengeteg az áldozat és a sérült, óriásiak az épületekben esett károk, keresztény templomok is rommá váltak. Imáinkban most gondoljunk a közel-keleti városra és az országra, Líbanra is, és ha tehetjük – akár az Ökumenikus Segélyszervezet közreműködésével –, segítsünk a bajbajutottaknak.

■ KÉZDI BEÁTA

Evangéliumot fújni a tradicionalizmus betonjába

Riportunkban a lenyűgöző Muravidéken szolgáló fiatal szlovén-magyar evangélikus lelkész házaspár, Andrejek Mitja és Andrejek-Györfi Judit mindennapjait mutatjuk be, és interjúnkból az is kiderül, miért tud kiválóan magyarul a szlovén püspök.

29., 30. oldal

„Az egyetemen külföldi cserediáknak néztek”

Kisfiúként sokszor járt napszámba a szüleivel, ám ő inkább a tanulást választotta. Családjában elsőként érettségizett, diplomázott. Oláh Róbert egyházunk országos irodájában felzárkózási referensként patronál másokat, mutatva az utat, amelyet maga végigjárt.

34. oldal

Szívgyakorlatok blogon és könyvben

Egy asztalnál a világ címmel jelent meg Prodán Márta kötete – több mint tíz éve írt blogjából válogatva – a Luther Kiadónál. Interjúnkban az érzékeny, szemlélődő, hitéről, ember- és életszeretéről megkapó egyszerűséggel valló szerzőnek tettük fel kérdéseinket.

41. oldal

TARTALOM

Láthatóan evangélikus, Oratio oecumenica	4
A vasárnap igéje • Németh Kitti	5
Új nap – új kegyelem • Sefcsik Zoltán	6
Krónika • Hírek, tudósítások	7
Jegyzet • Isten nem vonult karanténba – Gáncs Péter írása	15
Égtájéoló • Kiss Miklós írása	16
Portré • Szántóné Benkovics Éva a kisközösség áldásairól	18
Tallózó • Gyülekezeti lapok, keresztény hírportálok, blogok szemléje	19
Interjú • Gregersen-Labossa György huszonöt éve Szombathelyen	23
Élő víz • Gáncs Tamás rovata	28
Interjú • Vendégségben Leon Novak szlovéniai püspöknél	29
Riport • A Muravidéken jártunk	30
Fókusz • Korányi András egyháztörténnel nemzeti ünnepünkre készülve	32
Portré • Oláh Róbert előítéletekről és kitartásról	34
Augusztus 20. • A kenyér és a Szentháromság	36
Augusztus 20. • Valami új, valami régi, valami örök – Füller Tímea írása	37
Múltidéző • Jó pásztor Kóvágóörsön	38
Interjú • Prodán Márta szívgyakorlatai	41
Irodalom • Ringló – Füller Tímea írása	44
Ajánló • A gyülekezetépítés buktatói – regényben	45
Gyermekeknek • Füller Tímea rovata	46
Ajánló • Interjúkötet Novotny Zoltánnal	49
Ajánló • Luther Válogatott Művei 9.	50
Krónika • Hírek, tudósítások	51
Oratio oecumenica	56
A vasárnap igéje • Kondor Péter	57
Új nap – új kegyelem • Schaller Bernadett	58

LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Kelemen Zoltán diák – Dunakeszi. Most fogom az általános iskola harmadik osztályát kezdeni. Vasárnaponként szoktam istentiszteletre járni. A családi istentiszteleteket nagyon szeretem. Ott sokat éneklünk, imádkozunk, és gitározni is szoktunk. A lelkesítő, Chikán Kati néni bábozik is, miközben érdekes bibliai történetekről beszél. Így ismertem meg az utolsó vacsora történetét is.

Nagyon szeretek templomba járni, mert ott jó dolgokról hallok, és énekelni is szeretek. Az is nagyon jó, hogy ott vannak a barátaim is, akikkel az istentisztelet előtt és után játszani is szoktunk. A családi istentiszteletre sokszor kell valamit megtanulni, azt is nagyon szeretem. Van, amikor előadással készülünk, ilyenkor a szüleink nézik, ahogy mi előadjuk a bibliai történeteket. Mi nemcsak a templomban, hanem otthon is szoktunk imádkozni. Ilyenkor összetesszük a kezünket, majd elmondjuk az imát. Ez mindig jó érzés, megkönnyebbülök általa. Tudom, hogy az imádságban Istenhez beszéllek, és ő meghallgat engem.

A mai evangélikus arcképcsarnok az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Nagygyűlés 2021 helyett 2022-ben

Az Egyházak Világtanácsa (EVT) a jövő évre tervezett tizenegyedik nagygyűlését a koronavírussal kapcsolatos bizonytalanságok miatt egy évvel későbbre halasztotta. A „Krisztus szeretete megbékélésre és egységre indítja a világot” mottóval megrendezendő nagygyűlés a tervek szerint 2022. augusztus 31-től szeptember 8-ig tart majd. A helyszín változatlanul a németországi Karlsruhe.

Az EVT nagygyűlése – a tanács legmagasabb szintű irányító testülete – szokásosan nyolcévenként ülésezik. Különleges alkalom ez, amikor valamennyi tagegyház képviselői egybegyűlnek, több mint négyezren a világ minden tájáról.

Az EVT tizenegyedik nagygyűlésére a Németországi Protestáns Egyház (EKD), a Badeni Protestáns Egyház, a Németországi Egyházak Tanácsa, Elzász és Lotaringia Protestáns Egyházainak Uniója, valamint a Svájci Protestáns Egyház meghívására kerül sor. Az EVT központi bizottsága kifejezte azt a reményét, hogy ebben a későbbi időpontban jobbak lesznek a feltételek, hogy a nagygyűlés valóban a teljes közösség találkozója lehessen.

Forrás: Oikoumene.org

Fordítás: MEE OI Ökumenikus és Külügyi Osztály

ORATIO OECUMENICA

Istenünk, Urunk, aki életre hívsz, és világunkat fenntartod szereteteddel, nincs senki másban reménységünk és üdvösségünk, csak a te ígéreteidben és kegyelmed szerint. Vársz minket a mennyei Jeruzsálemben, amelyet nem rombolhat le emberi kéz. Hálát adunk neked életre hívásodért, amelyet napról napra megújítasz.

Könyörgünk a világért, amely a te erőd által jött létre – add, hogy megtapasztaljuk jelenléted és munkád csodáit! Többször és többféleképpen kijelentetted magadat az embereknek, hogy hitük legyen – add, hogy mi is örülni merjünk a te megszólításodnak.

Hitért és meggyőződésért könyörgünk, hogy ne siratnod kelljen minket, hanem örömd legyen bennünk. Szentlelked erősítsen minket, és adj nekünk a főveny homokszeleinek megszámlálhatatlanságához hasonló bizalmat, az ég csillagainak mérhetetlenségéhez hasonló reményt, a kitartáshoz szükséges elköteleződést.

Adj nemzetünknek békés ünnepelést, hogy népünk történelmében is a te gondviselésedet lássuk meg.

Légy a betegekkel, akik várják a gyógyulást – te adj nekik reményt. Légy az egészségügyi dolgozókkal, akiknek néha testi és lelki erejük felett kell teljesíteniük – te adj nekik bölcsességet és kitartást. Légy a családokkal, hogy tagjaik egymásban segítőtársra leljenek – te adj nekik békés együttélést. Légy a szomorkodókkal és a magányosokkal – tárd fel nekik, hogy örökösökként élhetnek. Légy megtartónk és oltalmazónk, mert kegyelmedben bízva fordulunk hozzád mindenkiért, akinek nehézségekkel kell szembenéznie.

Te adsz erőt a megpróbáltatások idején is. Segíts meg minket, hogy ne csüggedjünk, hanem rád és a te nagy irgalmadra bizzuk magunkat, szeretteinket, gyülekezetünket, közösségeinket és országunkat, népünket, nemzetünket. Töltsd el szívünket békéddel. Ámen.

Szentháromság ünnepe utáni 10. vasárnap
(Jeruzsálem pusztulásának emlékünnepe)

Zsid 11,1-12

Megadatott lehetőség

Ilyenek vagyunk. Gyerekek szájából gyakran hangzik el a mondat, amely mindannyiunk számára ismerős lehet gyermek- vagy serdülőkorunkból, de talán felnőttként is: „Olyan akarok lenni, mint...” E mondat befejezése úgy változik, ahogy fejlődünk: kisgyermekként olyanok szeretnénk lenni, mint a szüleink, a testvéreink, aztán később egy-egy barátunk, serdülőkorban rendszerint egy sztár vagy egy élsportoló a kiszemelt példakép. Tetszik a hírnév, a gazdagság, az élet látszólagos, fényes forgataga. Felnőttként azonban – már érettebben gondolkodva – realisabb példaképeket keresünk.

Hivatásunkban, szülőként vagy az élet bármely más területén szívesen látunk mintákat, amelyeket aztán beépíthetünk a mindennapjainkba, hol sikeresebben, hol kevésbé nagy eredménnyel, de közben mi magunk is változunk, fejlődünk és tanulunk.

Más példák. A Zsidókhöz írt levél egy nehéz helyzetben, üldöztetések, kísértések között tengődő gyülekezetnek írt üzenet. Bátorítás, vigasztalás és intés is egyben. Erőt meríthet belőle a megfáradt közösség, sőt példákat is állít eléjük a levél írója, hiszen a legnagyobb veszélynek és fenyegetésnek a hit elvesztését tartja. Mindannyian, akiről a levélnek ebben a szakaszában szó van, az Istenbe vetett feltétlen hitnek szép példái. Velük, a „régiekkel” igazolja a levélíró azt a definíciót, amelyet az első versben olvashatunk: *„A hit pedig a remélt dolgokban való bizalom és a nem látható dolgok létéről való meggyőződés.”*

Az első példa a teremtés: csak a hit képes megérteni, hogy Isten az igéjével teremtette a világot. Olyan dolgokból jött létre, amelyet emberi szem soha nem láthatott, emberi kéz soha nem foghatott, emberi elme soha fel nem foghat, ahogy a harmadik versben olvashatjuk: *„Hit által értjük meg, hogy a világokat Isten szava alkotta, úgyhogy a nem láthatókból állt elő a látható.”*

Isten igéje alkotta a világot, ez a tájékozódási pont. Erről nyertek tanúbizonyságot a régiek, akik a hit példaképeivé váltak számunkra is az Istenbe vetett hit útján. Ezért olvashatunk további példákról, Ábelről, Énókról, Nóérről, Ábrahámról. Mind olyan emberek, akik gyakran viszontagságos körülmények között érthetetlen, logikátlanak tűnő, előre nem látható kimenetelű feladatokat kaptak Istentől – és kitartottak az ő útján járva. Nem kerestek kifogásokat, nem mérlegeltek, nem készítettek statisztikákat, ütemterveket vagy éppen eredményességi mutatókat, hogy kiderítsék, vajon megéri-e követni Isten szavát.

Nem akartak nagyobbak és okosabbak lenni a mindenható Istennél. Teljes szívükből, elméjükben hittek, és ez a hit adott erőt, kitartást és olyan lelkiületet a számukra, amely a hit

példáivá tette őket már az Ószövetség idejében is, de a Zsidókhöz írt levél korában és nem kevésbé ma is.

Bátorításul és vigasztalásul szolgált a levél a megfáradt gyülekezetnek, de ugyanígy bátorít és vigasztal a szava minket is, akik olyan nehezen vagyunk képesek arra, hogy feltétel nélkül

JACOPO BASSANO: BELEPEK AZ ÁLLATOK NOÉ BARKÁJÁBA (1570 KÖRÜL)

bízzunk, de egyáltalán a bizalom is nehezünkre esik igen sokszor. Szeretnénk mindent előre látni, mindennek az eredményét, végkimenetelét tudni, szeretnénk mérlegelni, megvitatni, mielőtt döntünk valamiről.

Az életünket rábízni valakire igen nagy döntés. Az egész igeszakasz arról szól, hogy mi a hit, hova vezet, és hogy ez által a hit által vagyunk kedvesek Isten előtt. *„A hit pedig a remélt dolgokban való bizalom és a nem látható dolgok létéről való meggyőződés.”* Ahogy a régieknek is megadatott, nekünk is megadatik a lehetőség: Istenre bízhatjuk életünket. Hittel. Bizalommal. Reménységgel.

■ NÉMETH KITTI

Imádkozzunk! *Urunk és Istenünk! Te a régieknek is megmutattad végtelen, mentő szeretetedet; kérünk, mutasd meg nekünk is rohanó és minket folyton eltéríteni akaró világunkban. Óvj minket a kísértések közt, és kérünk, adj nyitott szemet és szívet, hogy meg-lássuk és megértsük a hit példáit, a bátorítást és a vigasztalást igédben. Könyörgünk, adj nekünk elég erőt ahhoz, hogy a te utadon járva egész életünk valóban feléd igyekezzék! Ámen.*

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (augusztus 16.) Szeret az Úr, azért nincs még végünk, mert nem fogyott el irgalma: minden reggel megújul. JSir 3,22–23a (Zsolt 136,23; Zsid 13,3; Mk 12,28–34; Róm 11,25–32; Zsolt 142) Jeremiás korábban ezt mondja: „Üröm és mérgező nyomorúságra [...] gondolnom; mindig erre gondol, és elcsügged a lelkem. De ha újra meggondolom, reménykedni kezdek” – és ezután jön gyönyörű ígék. Ez a kifejezés, „de ha újra meggondolom”, a hit merész irányváltása. Ádámól örökölt világszemléletünk vakfoltjára esik a reményteli jövő – a hitünk az, ami változtatni tud látásmódunkon. Ösztönös logikánk szerint vannak korlátai a szeretetnek, mértékhatára az irgalomnak, és semmi nincs, ami minden reggel meg tudna újulni. De ha újra meggondolom...

Hétfő (augusztus 17.) Mindennap állhatatosan, egy szívvel, egy lélekkel voltak a templomban, és amikor házanként megtörték a kenyeret, örömmel és tiszta szívvel részesültek az ételben; dicsérték Istent, és kedvelte őket az egész nép. ApCsel 2,46–47a (Zak 8,23b; Róm 11,1–12; Mk 7,17–23) Pünkösöd csodája, hogy a tanítványok elhitték: az Úr háza népének szabadságában élhetnek. Ezért kezdték másként gyakorolni hitüket, mint a korabeli népek, amelyek szolgálói félelemben, heti, havi gyülekezéssel élték vallásosságukat. Őseink egyrészt ünneppé formáltak egy Úrnak szánt napot, ugyanakkor családias istentiszteletté formálódott hétköznapi életük is. Ma hétfő van: új esély, hogy életvitelszerűen tiszteljük mennyei Atyánkat.

Kedd (augusztus 18.) De amikor megjelent a mi üdvözítő Istenünk jósága és emberszeretete, nem az általunk véghezvitt igaz cselekedetekért, hanem az ő irgalmából üdvözített minket... Tit 3,4–5 (Zsolt 100,5; JSir 1,1–11; Mk 7,24–30) Olyan sok bibliai megfogalmazás festi meg Megváltónk alakját! Íme egy újabb gyönyörű leírás Páltól: az Isten köztünk megjelent jósága és emberszeretete. Amikor Jézus Urunkat figyeljük az Újszövetség történeteiben megszólalni és munkálkodni, akkor tulajdonképpen Isten jóságát és emberszeretetét látjuk. És fordítva is igaz. Ha vágyódunk látni Isten jóságát és emberszeretetét, akkor figyeljük Krisztust: szemléljük, kérjük, szólítsuk őt, mert megjelent nekünk is, hogy irgalmából üdvözítsen.

Szerda (augusztus 19.) Nézd, ez a nép mégiscsak a te néped! 2Móz 33,13b (2Thessz 2,14; Jn 4,19–26; Mk 7,31–37) Vezetői küldetésével birkózva mondta ezt Mózes, s amikor már minden más érve elfogyott, akkor jött a felismerés: ez a nép végül is Isten népe! Nem saját maga, hanem az Úr hordozza őket – az ő nagy nevéért. Vajon ugyanezzel a felismeréssel mit adhatunk

át ma életünkből Gondviselőnknek? Nem a feladatokat hátrítva, de aggodalmunk terhet neki átnyújtva: Nézd, Uram, ők a te ajándékokként kapott hitvestárs és gyermekek, a tőled kapott munkám. Nézd, én magam is mégiscsak a tiéd vagyok!

Csütörtök (augusztus 20.) Arról fogja megtudni mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretitek egymást. Jn 13,35 (Péld 10,12; Róm 11,25–32; Mk 8,1–9) Egy családterapeutát kérdezett a gyermeknevelés nehézségeiben elveszett házaspár: „De hát akkor mire figyeljünk, hogy a leányunk normálisan fel tudjon nevelkedni?” „Csak szeressék egymást! – hangzott a válasz. – Az lesz számára a legfontosabb, ha azt látja, hogy a szülei szeretik egymást...” Azt hiszem, olykor mi is belebonyolódunk a kérdésbe: miként legyünk jó keresztények, hogy Isten dicsőségére és áldásként a világnak élhessünk. Mesterünk ezzel a zavarba ejtően egyszerű mondattal indítja útra az egyház történetét és a mai napot is: szeressétek egymást, „arról fogja megtudni mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok”.

Péntek (augusztus 21.) Odamentek a tanítványok Jézushoz, és megkérdezték tőle: Ki a nagyobb a mennyek országában? Ő odahívott egy kisgyermeket, közéjük állította, és ezt mondta: Bizony mondom nektek, ha meg nem tértek, és olyanok nem lesztek, mint a kisgyermek, nem mentek be a mennyek országába. Mt 18,1–3 (Ézs 47,13a; JSir 5,1–22; Mk 8,10–13) Mennyei Atyám! Szeretnék valóban gyermekedként élni! Nagyravágyásom ezernyi formája akadályoz, de szeretnék bízni benned, mint kiskoromban apám erős karjában, édesanyám hűségében. Szeretném alázattal elfogadni, hogy nélküled semmit sem tudok tenni, de gondtalan örömmel hinni, hogy te el nem maradsz tőlem: ott állsz mögöttem, és tekinteteddel őrzöl, gyönyörködsz bennem. Krisztusom, segíts Lelkeddel!

Szombat (augusztus 22.) ...Jézus nevére minden térd meghajoljon, mennyekieké, földieké és föld alattiaké... Fil 2,10 (Dán 2,47; 5Móz 4,27–35[36–40]; Mk 8,14–21) Egyszer majd megrettenve hajol meg előtte minden gögös derék: a magát istennek képzelő, a Krisztust üldöző, a diktátor és a tömeggyilkos – az addig másokat térdre kényszerítő. Egyszer majd elismerően hajt fejet a hatalommal manipuláló, a tudásával kérkedő, a gúnyolódó és a hazug is. Egyszer majd megkönnyebbült mosollyal hajt térdet minden hazafelé tartó tanítvány. De addig is: áldást hoz, ha ma bizalommal és nagyrabecsülésem jeléül én is meghajtom térdemet előtte.

■ SEFCSIK ZOLTÁN

EVANGÉLIKUS Élet FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!
megrendelheti online is: evangelikuselet.hu/elofizetes

Ordináció 1848-ban

Újabb értékes irattal gazdagodott az Evangélikus Országos Gyűjtemény

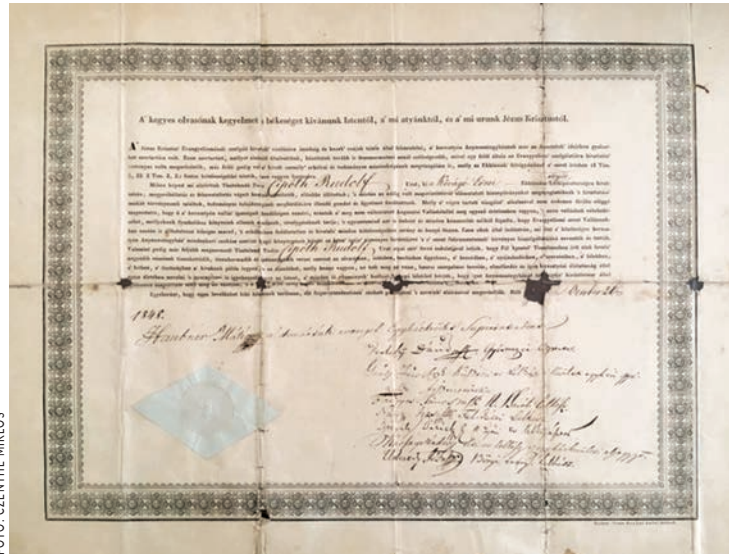
A szekszárdi evangélikus gyülekezet tiszteletbeli presbitere, a kilencvenkét esztendős Korossy József levéltárunknak adományozta dédapjának, Czipott Rudolfnak (1825–1901) a lelkészi oklevelét. A dédunoka maga is teológiát végzett 1953-ban, mégsem lett lelkész, világi pályát választott. Evangélikus egyházunkat mindig hűséggel szolgálta, amiért 2019-ben megkapta a Déli Evangélikus Egyházkerület hűségérmét.

Miért lehet követendő példa egy-egy ilyen irat evangélikus közgyűjteményben való elhelyezése? Mert mindhárom gyűjteményi ág (levéltár, könyvtár és múzeum) tevékenységét gazdagítja. Az értékmentés levéltárunk egyik alapfeladata.

A gyűjteménynek ajándékozott oklevélen a felszentelésben részt vevő lelkészek eredeti aláírása mellett jó állapotban megmaradt az egyházkerületi pecsét is. A dunántúli egyházkerület superintendense, Haubner Máté történelmi időkben, 1848. október 26-án „Tisztelendő Tudós Czipoth Rudolf Urat” „buzgó könyörgések között az Isten' igéje' törvényes hirdetőjévé 's' a szent Sacramentomok' törvényes kiszolgálójává” nevezte ki.

Az oklevél ismét ráirányítja figyelmünket egyháztörténetünk egyik jelentős ároni családjára. Az anyai ágon vend származású családban az ükapa, Czipott György, majd a dédapa, Rudolf és a nagyapa, Áron is lelkész volt. Jelentős irodalmi munkásságot fejtettek ki a Muravidéken és Tolnában, könyvtárunk több művet is őrzi.

Nem holt, elfeledett vagy csak néhány kutató által forgatott dokumentumok ezek az oklevelek; restaurálás után a nagykö-

FOTÓ: CZENTHE MIKLÓS

zönség számára is szeretnénk láthatóvá tenni. Harmati Béla László, múzeumunk vezetője régóta olyan kiállítás megrendezését tervezi, amely méltóképpen megemlékezik a magyarországi evangélikus vend (szlovén) nyelvű gyülekezetek történetéről. A tervezett kiállítás régiókon átnyúló együttműködésre nyit alkalmat. A Czipott család egyházi tevékenysége pedig az ordinációs oklevéllel kiegészülve máig nyúlóan személyessé teheti az egyháztörténetet.

■ H. HUBERT GABRIELLA,
az Evangélikus Országos Gyűjtemény igazgatója

Imádkozzunk a lizói faluközösségért

A július utolsó hétvégéjén történt felhőszakadás nehéz helyzetbe hozta a Zala megyei Lizói faluközösséget. A szakadatlan eső majdnem a falu felét elárasztotta, és sok családnak a háza, telke, az egész életben szerzett vagyona víz alá került.

FOTÓ: SURDI EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG

Egyeseket a tűzoltóság mentett ki az özönvízszerű áradásból. A képek drámaiak, magukért beszélnek.

Imádkozzunk! Mindenható Urunk, véghetetlen jóságodban mindig meghallgattad a hozzád intézett imádságot, és minden időben megadtad azt, amit emberi erőnek lehetetlen volt elérni. Küldjél segítséget szükségünkben, hogy mindnyájan megtapasztaljuk, miként jutalmazod az alázatosakat, veszed oltalmadba az elhagyottakat, és válsz erősségévé a benned bízóknak. Adj erőt és reménységet nehézségünkben, és távolítsd el fejkünk fölül a bajt, az ártalmat és az életveszélyt! Ámen.

Forrás: a Surdi Evangélikus Egyházközség Facebook-oldala

Kaposvárról Nádasdra

FOTÓ: KAPOSVÁRI EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG

A Kaposvári Evangélikus Egyházközség tagjai a július 26-i istentiszteleten elbúcsúztak fiatal beosztott lelkészüktől, Rosta Izabellától. A lelkész nő augusztus 1-jétől a Nádasdi Evangélikus Egyházközségben folytatja szolgálatát.

Bejrúti robbanás – imádkozzunk Libanonért!

Magyarország is segít a bajban

Hatalmas robbanás történt a libanoni fővárosban, Bejrútban augusztus 4-én, kedden késő délután. Szinte egy egész városrész vált lakhatatlanná. Lapzártánk idején, csütörtökön délután hírügynökségi jelentések arról számoltak be, hogy a detonációban legalább százötvenhét ember vesztette életét, a sérültek száma pedig meghaladja az ötezetet, de ez valószínűleg nem a végleges szám, mert rengeteg embert tartanak nyilván eltűntként. Magyarország a Hungary Helps programon keresztül egymillió eurós humanitárius segítséget nyújt az életmentéshez, a kármentéshez és az újjáépítéshez – jelentette be szerdán Azbej Tristan, a Miniszterelnökség üldözött keresztények megsegítéséért felelős államtitkára.

Nemcsak Libanont, hanem az egész világot megrázta a robbanás: egyházi és állami vezetők fejezték ki részvétüket. Ferenc pápa a másnapi katekézisen a következőt mondta a *Vatican News* beszámolója szerint: „Imádkozzunk az áldozatokért és családtagjaikért, egész Libanonért, hogy a társadalmi, politikai és vallási felelősök elkötelezettsége szembe tudjon nézni ezzel a tragikus és fájdalmas eseménnyel, és hogy a nemzetközi közösség segítségével le tudja győzni az országot sújtó válságot.”

A tragédia másnapján Orbán Viktor is részvétet nyilvánított kollégájának, Hasszán Diab libanoni miniszterelnöknek: „A magyar nép nevében szeretném kifejezni legmélyebb együttérzésemet Önnek és a libanoni embereknek. Résztétüket fejezzük ki az áldozatok családjainak, gyors és teljes felépülést kívánunk a sebesülteknek. Gondolataink és szívünk önökkel vannak” – írta a magyar miniszterelnök.

Orbán Viktor javaslatára a kormány az augusztus 5-i ülésén úgy döntött, hogy a robbanás okozta károk enyhítése érdekében egymillió eurót ajánl fel az Antiókhiai Szír Maronita Katolikus Egyház számára. A *Hungary Helps* program keretében folyósított segítyt a magyar kormány már csütörtök délelőtt sikeresen eljuttatta az egyháznak. Havasi Bertalan, a miniszterelnök sajtófőnöke csütörtökön arról tájékoztatta a Magyar Távirati Irodát, hogy Béchara Boutros Raï bíboros, a maroniták antiókhiai pátriárkája levélben mondott köszönetet Orbán Viktor miniszterelnöknek Magyarország részvétnyilvánításáért és az egymillió eurós támogatásért.

A Miniszterelnökség üldözött keresztények megsegítéséért felelős államtitkára, Azbej Tristan rámutatott: Libanonban

másfél millió szír és iraki menekült tartózkodik, az országnak jelentős a migrációs megtartóereje, ugyanakkor könnyen migrációs kiindulási ponttá is válhat. A tá-

FOTÓ: MOHAMED AZAKIR / REUTERS

mogatás a magyar emberek érdekét is szolgálja, megelőzve egy onnan kiinduló esetleges migrációs hullám kialakulását. Emlékeztetett arra is, hogy Libanon ad otthont a Közel-Kelet talán utolsó jelentős lélekszámú keresztény közösségének.

Erdő Péter bíboros, prímás részvétábratát küldött Béchara Boutros Raï bíborosnak. Az Európai Egyházak Konferenciájának főtítkára, Jørgen Skov Sørensen a kontinens egyházai nevében imádságra hív a libanoni egyházakért, valamint szolidaritásáról és támogatásáról biztosította a hosszú hónapok társadalmi, politikai és gazdasági krízisétől amúgy is sújtott libanoni keresztény közösséget. „Komoly aggodalommal és szomorúsággal követjük a bejrúti robbanásról szóló híreket. Istenhez imádkozunk

végasztalásért és gyógyulásért valamennyi érintett számára. Gondolatban és imádságban hordozzuk partnerszervezetünknek, a Közel-keleti Egyházak Tanácsának valamennyi tagját és minden libanoni embertársunkat, akik a hirtelen jött csapással küzdenek” – fogalmazott a főtítkár.

A katasztrófában rengeteg épület sérült meg, köztük számos templom és egyházi intézmény; a károk felmérése folyamatosan zajlik. A régió protestáns lelkészeinek legnagyobb részét képező Közel-keleti Teológiai Szeminárium elnöke arról számolt be, hogy az intézmény

nyolcemeletes épületében olyan károk keletkeztek, amilyeneket „még a tizenöt éves libanoni háború legrosszabb napjában” sem tapasztaltak.

Adománygyűjtést indít a robbanás károsultjainak megsegítésére az Ökumenikus Segélyszervezet, miután a libanoni Örmény Apostoli Egyház a detonációt követően segítségkéréssel fordult a szervezethez. A gyűjtéshez bankkártya használatával a Segelyszervezet.hu/adomanyozas oldalon lehet csatlakozni, illetve átutalással az Ökumenikus Segélyszervezet számlaszámára (11705008-20464565) is el lehet juttatni a pénzadományokat, a közleményben „Bejrúti robbanás” megjelöléssel.

EvÉlet-összeállítás

Szobor az aranyérmes kolbász evangélikus megalkotójának

A hagyományok és értékek őrzése és továbbvitele viheti sikerre a magyar mezőgazdaságot – mondta az agrárminiszter július 23-án Gyulán, ahol leleplezte a gyulai kolbász megalkotójáról, Stéberl Andrásról készített szobrot. A vállalkozó a helyi evangélikus közösségért is elkötelezetten dolgozott.

Nagy István agrárminiszter úgy fogalmazott: a hagyomány az alap, amelyre építeni kell; Gyulán ez az alap a stéberli életmű, hiszen a békési város részben ma is az általa alkotott kolbászból nevezetes. Stéberl András (1888–1948) a gyulai nagyüzemi kolbászgártás elindítója és felvirágoztatója volt, az általa alkotott páros gyulai kolbász – amely napjainkban hungarikum – 1935-ben a brüsszeli világkiállításon aranyérmet nyert. [Az iparosról írásunk az *Evangélikus Élet* 2020. február 2–9-i számában. – A szerk.]

A szobrot az evangélikus templom előtt állították fel, ugyanis a hentesmester jelentős részt vállalt a templom felépítésében: az oltárt ő emeltette carrarai márványból, és ő rendelte meg az oltárfestményt is. Az evangélikus gyülekezetben előbb egyháztanácsosi tag volt, majd a gyülekezet gondnoka, később presbitere lett – idézte fel Pápai Attila gyulai lelkész.

A kétszáznyolc centiméter magas, egész alakos bronzszobrot Széri-Varga Géza érem- és szobrászművész alkotta. Egy álló alakot ábrázol télikabátban, fején

kalap, kezében kesztyű és esernyő. Sokszög alakú gránitkövön áll, mellette süttői mészkő sztélé, amelyen kézzel vésvé látható a brüsszeli diploma másolata és az életmű hitvallását jelentő szavak: hit, erő, szorgalom, kitartás, szeretet.

Az alkotásra Kondor Péter evangélikus püspök kért áldást. A szobor leleplezésén részt vettek Stéberl András leszármazottai is.

Forrás: MTI

FOTÓK: ROSTA TIBOR / MTI / MTVA

Stéberl András 1888. szeptember 26-án született az akkori Pozsony vármegyei Bazinban, 1912-ben érkezett Gyulára. Egy kolbászgártó üzemben helyezkedett el, ahol kisüzemi módszerekkel gyártották a kolbászfélésegeket. Kitanulta a gyártás fortélyait, majd összekötötte külföldön szerzett tapasztalataival, e tudás birtokában indította el a gyulai kolbász és számos más húsipari termék üzemszerű gyártását. 1935-ben a brüsszeli világkiállításon páros gyulai kolbásza aranyérmet kapott. A Stéberl-cég 1923-tól rendszeresen kiállított a budapesti vásárokon, 1924-től már a tengerentúrra és más földrészekre is exportált termékeiből. 1948. március 26-án államosították a gyárat, a család vagyona nélkül maradt. Az üzem új vezetői Stéberl András munkájára nem tartottak igényt, ez csapás volt az alapítóra: 1948. május 26-án, ötvenkilenc éves korában szívrohamban meghalt.

Halljuk meg a kirekesztő szavakat!

Imádság a roma holokauszt és a kislétai gyilkosság évfordulóján

A budapest-terézvárosi Avilai Nagy Szent Teréz-templomban tartottak ökumenikus imádságot augusztus 3-án a Sant'Egidio közösség szervezésében a roma holokauszt (pharrajimos) és a kislétai gyilkosság évfordulóján. Az imaórát Székely János püspök, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia Caritas in Veritate Bizottságának elnöke vezette.

Székely János püspök mellett imádsággal szolgált Fabiny Tamás evangélikus elnök-püspök és Sztójka Szabina református lelkész a Szent Kolumbán skót presbiteriánus missziótól; a lelkészek között foglalt helyet Horváth Zoltán, a terézvárosi templom plébánosa, Gájer László, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karának tanszékvezető tanára és Harangi Tibor terézvárosi káplán.

Székely János

Az imádságon jelen voltak a 2008–2009-es merényletek áldozatainak hozzátartozói Kislétáról és Tatárszentgyörgyről. Az évek során elmélyülő barátság és az imádság összeköti őket a közösség tagjaival, vigaszt és reményt jelent a szűkölködést és félelmet ma sem nélkülöző hétköznapjaikban. Jelenléttük, az emlékezéshez való hűségük tanúság az imádság vigasztaló erejéről. A hívek sorában ült Solyom László volt köztársasági elnök is.

1944. augusztus 2-ről 3-ra virradó éjjel Auschwitz-Birkenauban az SS-ek meggyilkolták az ott még életben lévő mintegy háromezer romát és szintit. 2009-ben ugyanezen a hajlalon kislétai házában sörétes puskával agyonlőtték Balog Máriát, és súlyosan megsebesítették akkor tizenhárom éves lányát. A bűncselekményt sorozatgyilkosok kö-

vették el, akik előzőleg már öt áldozattal végeztek. Az ítélet indoklásában szerepelt, hogy az elkövetők erősen egocentrikus személyiségek voltak. Emlékezzünk Anasztáziosz tiranai görög metropolita intelmére: „A béke ellentéte nem a háború, hanem az egocentrizmus” – vezette be az imádságot Szőke Péter, a Sant'Egidio közösség budapesti felelőse.

Ferenc pápát idézte, aki az üres Szent Péter téren imádkozott március végén, a koronavírus-járvány legsötétebb órájában. „Nem álltunk meg, amikor figyelemzettél minket, nem ébredtünk föl a háborúk és a világméretű igazságtalanságok láttán, nem hallgattuk meg a szegények kiáltását... Úgy gondoltuk, egészségesek maradhatunk egy beteg világban. Most a viharos tengeren esedezünk: »Ébredj föl, Urunk!« Ezért vagyunk itt ma is, hogy kiáltunk: »Ébredj föl, és ments meg minket, Urunk!«”

Tanúságtétellel kezdődött a beszédek sora. A kilencvennégy éves Fahidi Éva – aki túlélte az aushwitzi lágert, évtizedekig nem beszélt róla, majd szavakba öntötte és kiadta élettörténetét, és azóta is rendületlenül, szavakkal, táncal meséli az elmesélhetetlent – azzal az erővel és tekintéllyel szólt, amely azokat jellemzi, akik az életünk lényegét érintő tanítást adnak. Az asszony ott volt azon az augusztus 2-i éjszakán, amikor az ötös láger lakóit, háromezer cigány embert meggyilkoltak. „Aki ezt végigélte, akár milyen sokáig él, soha nem tudja elfelejteni” – mondta. Nem tudja elfelejteni azt sok kicsi gyereket, akik ott éltek, és tudták, hogy halál vár rájuk, halálfélelemben éltek, pedig az életre lettek teremtve. A zsidók nem álltak ellen, a cigányok viszont igen: májustól kezdtek érkezni Birkenaubába, már akkor meg akarták ölni őket, de ellenálltak, bottal, kövel, fapapuccsal. Azon az augusztus 2-án viszont lángvágóval hajtották ki őket a barakkból, bele a tűzbe. Hatalmas hangzavar volt, a

B2-es lágerből, ahol ő raboskodott, nem lehetett látni, mi történik, de hallották a sírást, kiabálást, imádkozást, szitkozódást. „Micsoda ember az, aki ilyenre képes?” – tette fel a kérdést.

A hallgatóság cigány tagjaihoz szólva elmondta, milyen közel áll hozzá a cigány nép: „A ti őseitek ugyanott égtek el, mint az enyémeik.” Buzdította őket, hogy tanuljanak, mert a tudás nagy hatalom. És buzdított mindenkit, hogy emlékezzenek a borzalmakra, adják tovább az áldozatok nevét, emlékét, hogy soha többé ne fordulhasson elő ilyen szörnyűség. Tanítsák meg a gyerekeknek, hogy ha elhangzik egy kirekesztő szó, hallják meg, és tiltakozzanak. „Azért maradtam életben, hogy elmondjam mindenkinek, mert tovább kell adni” – tette hozzá.

Székely János püspök méltatta a Sant'Egidio közösséget, amely olyan kicsit, mint a társadalom lelkiismerete, hallatni akarják minden lenézett ember szavát. „Aki nem gyűjt velem, az szétszór” – mondja Jézus a felolvasott evangéliumi szakaszban. Jézus azért jött, hogy egybegyűjtse Isten nagy családját. A gonosz ezzel ellentétben szétszór, szembefordít – kezdte homíliáját a püspök az evangéliumból kiindulva. Ezután összefoglalta

Fahidi Éva

a cigányság magyarországi történetét, néhány percben kis részleteket kiemelve érzékletesen illusztrálta történetüket. Az első háromszáz év békekességben telt, 1476-ban Mátyás király például priviligiumlevelet adott a nagyszabeni ci-

gány fegyverkovácsoknak, látta bennük a tehetséget. 1585-ben Kolozsváron a Házsongárdi temetőben a cigány vajda szolgáltatta a fémesszközöket. Egy olyan évszázadban, amikor tőlünk nyugatra nem így volt, az Angol Királyságból és Németországból is több helyről elűzték a cigányokat, sőt voltak helyek, ahol cigányvadászatokat rendeztek az erdőkben.

A Kárpát-medencében is eljött az üldözés ideje. Mária Terézia volt az első, aki betiltotta a cigány nyelvet és népviseletet. A cigány kisgyerekeket elvette szüleitől, és magyar családokhoz helyezte el őket, ennek következtében sokan keresték gyerekeiket, és sok gyerek kóborolt szüleit keresve. A második világháború alatt aztán tombolt a sötétség. 1944–45-ben félmillió cigányt öltek meg, a számukat sem tudjuk pontosan, a nevüket sem jegyezték fel. A népi társaságban a magyar csendőrök is részt vettek. Várpalotán például megásatták a cigányokkal a saját sírjukat, szülőket végeztek ki sok kicsi gyerekükkel együtt.

Székely János hangsúlyozta, hogy a hősiesség számtalan példáját is lehet idézni: Weiss Manfréd például sok cigány munkást rejtett el; Tapolcán pedig egy katonai parancsnok addig húzta az időt, amíg megmentett egy csoportot az elhurcolás elől. „Ma is vannak emberei a gyűjtésnek és a szétszórásnak, a békességnek és az erőszaknak. Meg kell tanulnunk megfogni egymás kezét és Isten tekintetével nézni egymásra” – tanította.

Az imádság megrendítő pillanata következett ezután, a merényletek felsorolása, emlékezés az áldozatokra. Gyerekek gyűjtötták gyertyát az áldozatok emléké-

re annak jeleként, hogy nem felejtünk, a béke és a kiengesztelődés útjain akarunk járni. Végül Fabiny Tamás evangélikus elnök-püspök az áldozatokért és a segítőkért imádkozott. „Sokszor nem voltunk elég bátrak, hogy felemeljük a hangunkat” – vallotta meg az Úr előtt, és kérte, hogy mindannyian tudjunk segíteni az áldozatoknak, hogy mindenkinek emberhez méltó lehetőségei legyenek az életben.

FOTÓK: MERÉNYI ZITA

Sztojka Szabina

Sztojka Szabina hálát adott az Úrnak, amiért átérzi fájdalmukat, a cigány nép fájdalmát, hordozza sebeiket, összegyűjti könnyeiket. Amiért neki még jobban fáj a pharrajimos valósága, a kicsúfolt cigány gyerekek sírása és az, hogy sokaknak nincs reménye egy szebb jövőre. „Könyörülj egyházainkon, légy türelmes velünk, és vezess a helyes úton” – kérte.

Az ökumenikus imádság az egyházi vezetők áldásával zárult, amelyet Székely János püspök lovári nyelven mondott el.

■ THULLNER ZSUZSANNA

Forrás: Magyar Kurír

2008. július 21-én, kevéssel éjjel után a Pest megyei Galgagyörkön rálöttek három, romák által lakott házra. Több lövedék az ablakokon áthatolva a szobák falába fúródott. 2008. augusztus 8-án a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Piricsén benzinnel teli palackokat hajítottak egy házra, majd az onnan kimenekülő hatvannégy éves asszonyt sörétes puskával lábon lötték. 2008. szeptember 5-én éjjel Nyíradony-Tamásipusztán hét felnőtt és négy kisgyermek aludt egy vályogházban, amikor tűz alá vették lakhelyüket. A támadás talán azért szakadt félbe, mert az elkövetők egy rendőrájárőr kék fényét vélték a közelben megpillantani. 2008. szeptember 29-én éjjel a Heves megyei Tarnabodon Molotov-koktélok dobtak, illetve lövéseket adtak le a Tarna utcában. A felgyújtott házakban idős asszonyok, egy leszázalékolt házaspár és egy fiával élő idős nő élt szűkös anyagi körülmények között. 2008. november 3-án a Miskolc melletti Nagycsécson Molotov-koktélt dobtak és rálöttek két családi házra. Nagy József és sógornője, Nagy Tiborné életét veszítette, férje súlyosan megsebesült. 2008. december 15-én Alsószolca cigánytelepén rálöttek egy udvaron fát vágó tizenkilenc éves fiatalemberre, aki életveszélyesen megsérült. 2009. február 22-én éjjel Tatarszentgyörgyön Molotov-koktélok felgyújtották ifjabb Csorba Róbert és családja házat, majd a lángok elől menekülőkre sörétes puskából tüzet nyitottak. A családfőt és alig ötéves kisfiát, Robikát agyonlőtték, hatéves nővérét súlyosan megsebesítették. 2009. április 22-én Tiszalökön a saját háza előtt lötték agyon Kóka Jenőt, amikor éjszakai munkába indult. 2009. augusztus 3-ára virradó éjjel Kislétán betörték Balog Mária házába. Sörétes fegyverrel agyonlőtték a benn alvó negyvenöt éves asszonyt, és maradandó sérüléseket okoztak tizenhárom éves lányának. 2018. június 23-án éjjel az ukrajnai Lemberg (Lviv) közelében késekkel és baseballütőkkel felfegyverzett álarcosok támadtak a kárpátaljai magyar romák táborára. A huszonnégy éves Pap Dávidot késsel megölték, hasát felvagták, tizenkilenc éves testvérét és egy másik tizenkilenc éves fiút, egy harmincéves nőt és egy tízéves kisfiút szintén megszurkálták. Nem az első romaellenes pogrom volt ez azon a vidéken. Az elkövetők egy neonáci szervezethez tartozó, tizenhat-tizenhét éves fiatalok voltak.

„A jövőben vasárnap tíz órakor nem lesz olyan sok istentisztelet” Reformok előtt a Németországi Protestáns Egyház

Taglétszámok visszaesése, apadó bevételek, az egyház jelentőségének csökkenése: mindezek jellemzik ma a Németországi Protestáns Egyházat (EKD). „A helyzet nagyon komoly, és nem szabad elbátortalanodnunk” – nyilatkozta Irmgard Schwaetzer, az EKD zsinati elnöke. Novemberben dönt a zsinat az EKD-n és a húsz tartományi egyházon belüli változásokról. A tervezés elkezdődött, minden területet érintenek az új koncepciók, az egyház jelentős változások előtt áll.

A reformáció emlékévében, 2017-ben kezdődött el a vita az egyház jövőjéről. Több mint egy éve ismeretes az a Freiburgban készült pénzügyi szakvélemény, illetve prognózis, amely szerint 2060-ig az egyháztagok létszáma a mai-
nak a felére eshet vissza. Mindez az egyházi bevételek összegének csökkenéséhez vezethet, amely eddig a fogyatkozó létszám ellenére növekvő tendenciát mutatott. Tavaly majd kétszázhetvenezer fő lépett ki a protestáns egyházból. Mindemellett többen halnak meg a tagok közül, mint amennyien csatlakoznak.

A visszaesés okai nem csak demográfiai eredetűek. Csökkent az egyház jelentősége és a hitelessége; a koronavírus-krisz is nyilvánvalóvá tette, hogy ennek a háttérben az egyházban tapasztalható hitbeli válság is meghúzódik.

Mindenesetre kemény pénzügyi viták várhatók, mert az egyháznak hosszú távon a pénzügyi bevételek visszaesésével kell számolnia. „Takarékosság és megszorítások nélkül nem fog menni, a prioritások mentén történnek majd a döntések. A három fő kritérium: a tagok megtartása, a nyilvános jelenlét és a közösség építé-

se az EKD-n belül. A dupla és többszörös struktúrákat le kell építeni. A protestáns sokszínűség kialakítása a cél, erős közösségi szellemmel” – nyilatkozta Schwaetzer.

Az egyház a jövőben különös figyelmet szeretne szentelni mindazoknak, akik élnek az egyház szolgálataival, de nem egyháztagok, többek között a kezdő munkavállalóknak. „Ezekkel az emberekkel szeretnénk kapcsolatba kerülni, beszélgetni, és szeretnénk, ha a kötelékünkbe tartoznának” – mondta Schwaetzer. Továbbá meggondolandó a kedvezményes egyházadó a kezdő munkavállalók számára. A reformokról végül a zsinat fog dönteni.

Az egyháznak új formákra van szüksége a fiatalok megszólításához, ez azonban nem jelenti a hagyományos istentiszteletek végét. „Abból indulunk ki, hogy a jövőben vasárnap tíz órakor nem lesz olyan sok istentisztelet” – közölte a zsinati elnök.

A következőkben az Irmgard Schwaetzerrel, a Németországi Protestáns Egyház Zsinatának elnökével készült interjút közöljük.

„Az egyház meggyengülése a hitéleti válsággal kapcsolatos”

– Két éve tanácskozik a protestáns egyház az új jövőképről. A csökkenő taglétszám miatt 2030-ig egyharmaddal szeretnék mérsékelni a költségeket. Ezt élezi még a koronavírus-járvány által kiváltott válság miatti adóbevétel-kiesés is. Mennyire komoly a helyzet?

– Valóban komoly, de mi nem esünk kétségbe. A hitéleti válság kezelése mellett pénzügyi viták is zajlanak. Abból indulhatunk ki, hogy az egyházadóból származó bevételek mintegy tíz-huszonöt százalékkal fognak csökkenni. Új koncepciókat kell megfogalmaznunk. Egyes

FOTÓ: ANDREAS SCHOELZEL

helyeken a források csökkentéséről, más helyeken szinten tartásról, esetleg a prioritások mentén történő növelésről van szó, de ezt konkrétan most még nem lehet tudni.

– Nem várható ellenállás a tartományi egyházak részéről?

– Minden tervet az EKD tanácsa, a zsinat és a tartományi egyházak közösen dolgoznak ki.

– A párhuzamos ökumenikus struktúra rejt magában megtakarítási lehetőségeket? Vagyis lehet szorosabb az együttműködés a katolikus egyházzal?

– Zajlanak az egyeztetések a lelkeség-szolgálat bizonyos területeit illetően, a börtönökkel és a kórházakkal kapcsolatosan is. Egyes tartományi egyházaknál a hitoktatás területén is van ilyen, s a jövőben biztosan még több lesz.

– A pénzügyi vitához párosul még az egyház alapvető irányultsága. Pártok és sportegyesületek is azt tapasztalják, hogy a fiatalok megriadnak a fix tagságtól. Lesz majd kedvezményes adó vagy tagdíj?

– A csökkentett egyházadó biztosan komoly vitákat fog hozni.

– Adódik egy másik stratégia: a további társadalmi szereplőkkel való együttműködés. A protestáns egyház a jövőben egy lesz a nonprofit szervezetek, ngo-k [non-governmental organization, nem kormányzati szervezet – a szerk.] közül?

– Ezt nem így látjuk. Mi a szekularizált társadalom részei vagyunk és egyben ellenzői is. A rendkívüli megbízatásunk az evangélium hirdetése, ezt nem szabad feladnunk. Pontosan ezért van szükség együttműködésre.

– Egyidejűleg arról lehet hallani, hogy az egyház a jövőben óvatosabban nyilvánul majd meg társadalmi kérdésekben. Nem ellentmondás, ugyanakkor a nyilvánosságtól való bejelentett visszavonulás ez?

– Biztosan nem az, mivel az általunk képviselt evangélium mondanivalója is teljesen nyilvános. Ezért nem is óvatosságról, mint inkább fókuszáltságról kell beszélnünk az üzenetünk kapcsán, ebben rejlik az esély arra, hogy jobban meghallják a hangunkat.

– A jövőbeli tervekről a zsinat fog dönteni novemberben Berlinben. Nem fogja a járvány befolyásolni az ülést?

– Koncentrált tanácskozást tervezünk a higiéniai feltételek betartásával, sok vendég nélkül, időbeni megszorításokkal és digitális bizottsági ülésekkel már előzetesen is. Két és fél napos ülésre számítunk.

Az interjú eredetije június 30-án jelent meg az Epd.de honlapon.

Fordítás: MEE OI Ökumenikus és Külügyi Osztály

Frankfurt várja a Kirchentagot

A 2021 májusára tervezett ökumenikus Kirchentag – egyházi napok – helyszíne a németországi Frankfurt am Main lesz. A polgármester, illetve egyházi referens, Uwe Becker úgy nyilatkozott, hogy a város tartja a szavát, és a rendezvényt ténylegesen is támogatja. „Éppen ezekben a nehéz időkben fontos, hogy összefogjunk, és szolidárisan gondolkodjunk. A koronavírus-kriszís megmutatta, hogy csak közösen, egymás kölcsönös támogatásával és megbecsülésével van esélyünk a helyzet kezelésére” – jelentette ki Becker.

FOTO: THOMAS ROHNKE / EPD

A Kirchentag megrendezésének részleteit és körülményeit most dolgozzák ki. Tervben van több különböző rendezvény; mindezek alatt a távolságtartásra vonatkozó szabályokat is követni kell, továbbá számos digitális lehetőség is rendelkezésre áll majd.

A rendezvény nemcsak a városban és Németországban, hanem világszerte látható lesz – ígérte a frankfurti polgármester. „Lehetőség szerint sok programot rugalmasan tervezünk és folyamatosan aktualizálunk a koronavírus-kriszís miatt” – fűzte hozzá Becker. Mindezt természetesen az egészségügyi hatóságokkal egyeztetve.

A Frankfurtban 2021. május 12–16. között megrendezendő harmadik ökumenikus Kirchentag fő mottója Márk evangéliumának egyik mondata lesz: „Menjetek, nézzétek meg!” (Mk 6,38) A rendezvény szervezői a Német Protestáns Kirchentag szervező elnevezésű mozgalom és a német katolikusok központi bizottsága.

Az első ökumenikus Kirchentag helyszíne 2003-ban Berlin, a másodiké 2010-ben München volt.

Forrás: Epd.de

Fordítás: MEE OI Ökumenikus és Külügyi Osztály

FOTO: FIGULIY SERGEY

Nem vagy egyedül

Farkas Sándor iktatása Hartán

Új úton indulni mindig izgalmas kihívás és egyben hitbeli lépés is. Nem tudhatjuk, mi vár ránk. Éppen ezért volt az augusztus 1-jén Hartán tartott ünnepi, lelkésziktató istentisztelet mottója a „Nem vagy egyedül!” mondat. A Hartai Evangélikus Egyházközség sajnálatos hirtelenséggel maradt pásztor nélkül, Halasi László októberben örökre távozott a földi létből. A megüresedett szolgálati helyre a Duna-parti település gyülekezete Farkas Sándor kiskőrösi iskolalelkészt hívta meg; a választási folyamat a járványhelyzet miatt csak a közelmúltban érhetett véget.

FOTÓ: MARKÓ HAJNALKA

A Bács-Kiskun Evangélikus Egyházmege frissen beiktatott esperesének, Homoki Pálnak a szolgálatával augusztus első napján végre megvalósulhatott a gyülekezet szándéka: új lelkész indulha-

tott el az egyházközség élén. Az esperesi igehirdetésben vízióra kaptak meghívást a jelenlévők: hogyan képzelik el a hartai gyülekezet jövőjét? Majd a valószínűleg nagyon sokszínű elképzelések egy fő-

kuszba sűrűsödtek: igyekezzünk Isten országát építeni és vágyini arra: „...jőjjön el a te országod...”

Az ünnepi istentiszteleten evangélikus, református lelkészek, római katolikus papok álltak körül az oltárt, emelték áldásra kezüket, így igazán ökumenikus támogató háttér vette körül az útra bocsátott pásztor. Farkas Sándor megválasztott lelkész az igehirdetésében Isten egyszerű jelenlétének megtapasztalására bátorította a gyülekezetet. Közös munkálkodásra hívott mindenkit, hogy a közösségben senki ne maradjon egyedül, és a gyülekezetépítés se egyemberes felelősség legyen, hanem csapatjáték, amelyben sokunknak része lehet.

Az istentiszteleten énekelt a négytagú Ambrosius énekegyüttes, illetve Róth Gábor orgonajátéka tette még ünnepélyesebbé az alkalmat. Az istentiszteletet követő közgyűlésen köszöntőt mondott Font Sándor, a Déli Evangélikus Egyházkerület felügyelője, Lehoczky Imre, a gyülekezet gondnoka, Lupták György nyugalmazott esperes, Kecskeméti Pál kiskőrösi evangélikus igazgató lelkész, Sebők Norbert hartai plébános, Csorba József dunapataji plébános, Négyessy Lajos hartai református lelkész, illetve Fröhlich Henrikné, a Hartai Német Nemzetiségi Önkormányzat elnöke.

Az ünnepség a gazdagon terített asztalok mellett beszélgetéssel, szeretetvendégséggel folytatódott. Isten áldása kísérelje a gyülekezet épülését és a szolgálatba indulók munkáját!

■ FARKASNÉ GOMBÁR ILDIKÓ

Köszönet a helytállásért az Élimben

Nagy készülődés, sürgés-forgás zajlott augusztus 3-án reggel a nyíregyházi Élim Evangélikus Szeretothon udvarán. Egymás után kerültek ki asztalok, székek, napernyők. Szépen lassan kialakult a dekoráció, és már kora délelőttől ínycsiklandó illatok lengték be a környéket. Az intézmény vezetősége ugyanis közös főzésre, beszélgetésre invitálta a munkavállalókat, hogy az elmúlt évet, illetve a koronavírus-járvány időszakát értékelje, és köszönetét fejezze ki az áldozatos munkáért.

Az ünnepséget Kovács Erzsébet intézményi lelkész nyitotta meg. Gondolatait a *Filippiekhez írt levél* 2. fejezetének 3. verse köré formálta: „Semmit se tegyetek önzésből, se hiú dicsőségvágyból, hanem alázattal különbnek tartsátok egymást magatoknál...”

A rövid áhitat után Kelemen Anna Gyöngy, a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodája Diakóniai Osztályának vezetője mondott köszönetet az intézmény összes dolgozójának a kitartásért, a karantén vállalásáért, majd emléklapokot adott át az otthonban

szolgálatot végzőknek. Sipos Ilona intézményvezető az elmúlt fél évet értékelte. Hangsúlyozta a munkavállalók áldozatos tevékenységét, az intézményhez való hűségét. Elismerésképpen jutalmat is osztott az intézmény pozitív mutatóinak és a Magyarországi Evangélikus Egyház mint fenntartó hozzájárulásának köszönhetően.

Az alkalom zárásaként az egybegyűltek közös asztalnál fogyaszthatták el a birkapörköltet és a konyha által készített finomabbnál finomabb tortákat, süteményeket.

Forrás: Elim.hu

Isten nem vonult karanténba

Szinte már-már közhely a nyarat az év vasárnapjaként emlegetni, arra utalva, hogy ezek a hónapok lelki töltekezésre, rekreációra, Istennel együtt töltött időre is szolgálhatnak. Csak hát úgy tűnik, az idén ezt a lehetőséget is felülírja a járványveszély.

Többségükben elmaradnak a konferenciák, csendesetek, táborok, keresztény fesztiválok. Online térbe kényszerült a gyulai Szélrózsa és a Puskás Arénába tervezett Ez az a nap! találkozó is. Természetesen ezek online változata is kínál némi kárpótlást, de lelkiileg igazán feltöltődni éppúgy nem lehet velük, mint egy tévés főzőműsor megtekintésével jölni. A virtuális térben csak töredékesen lehet megélni a valódi keresztény közösség személyesen megérintő élményét, áldását.

Mindezek ellenére szeretném hangsúlyozni, hogy az év vasárnapja 2020-ban sem kell, hogy elmaradjon. Isten nem vonult karanténba, nem visel maszkot, nem rejt el előlünk arcát, nem vonja meg szeretetét ezekben a próbás hónapokban sem. Ez a nyár ugyan nem a külföldi utazásokról szól, de nem kell távoli tájakra zárandokolni ahhoz, hogy Isten közelébe kerüljünk. Hazánkban is felfedezhetünk olyan, talán még alig ismert helyeket, ahol spirituális források várnak ránk. Hogy csak legfrissebb élményünket említsem, a közelmúltban feleségemmel együtt Magyarországon töltöttünk két napot a Sarutlan Kármelita Nővérek vendégházában. A festői szépségű mecseki tájba belesimuló kolostor már a falán olvasható köszöntéssel megérinti az ér-

kező vendéget: „Isten előtt, Krisztussal, mindenkiért”.

A hely mély lelkesége, külső-belső csöndje, a kármelita nővérek vendégszeretete és intenzív imaélete hirdeti, hogy az élő Istenhez és a lelkünk mélyéhez vezető út ma is szabadon járható. Az elindulásban segíthet Avilai Szent Teréz is, aki szerint a lelki út mindenekelőtt befelé, a lélek mélyébe vezető út, melynek gazdagsága számunkra alig ismert. A 16. században élt spanyol szent legismertebb műve a *Belső várkastély*, amely lelkünk titkaiba és az Istenrel való misztikus közösség megélésének lehetőségei felé nyit kaput.

Ezen való belépésre bátorít a magyarországi kármelita közösség perjelének, Beáta nővérenek az ötvenoldalas lelkigyakorlatos könyvecskéje, ami már címében is gyakorlati „idegenvezetést” kínál: Avilai Szent Terézszel a bensőnkbe vezető úton. Teréz az emberi lelket kristályból készült várkastélyhoz hasonlítja, amelyben sok lakás van. Ezek között a legfontosabb a középső lakás, ahol Istennel személyesen találkozhatunk.

De ehhez a csodához külső és belső csöndre, igazi odahallgatásra, odafigyelésre van szükség. El kell jutnunk addig, hogy életkérdéseinket magával Istennel beszéljük meg. Ennek érdekében a vendégház rendje szerint még a közös étkezések alatt is „kéretik” csöndben lenni, aminek megtartását áhítatot teremtő zene segíti. Őszintén megvallva, kissé „beszédkényszeres” evangélikusként eleinte nehezen éltem meg ezt a csendkúrárt, mígnem eszembe jutott Árpilajcs bölcshölcső imádsága:

Csak bukkácsoló patakok csevegnek, folyók a torkolatnál csendesednek.

Ments meg zuhatag-szájú emberektől, könyvekbe plántált szó-rengetegektől.

Csak gyökeres szót adj. [...]

(Kérés az öregséghez; részlet)

Ilyen gyökeres szavakat olvashatunk az említett lelki útikalauz előszavában, amely így summázza az elérendő célt: kezdjünk Isten tenyerén élni és tudatosan kettesben lenni vele. Hiszen ő Jézus Krisztusban bemutatkozott: ő Immánuel, aki által velünk az Isten!

Természetesen ennek átéléséhez nem kell feltétlenül a Mecsekbe zárandokolnunk. A Jézus által ajánlott belső szoba áhítatát ugyanis némi elszánt leleménységgel bárhol és bármikor megteremthetjük. Elég pár négyzetméternyi védett kis oázis, ahol külső és belső csönd honol, ahol a könyvek könyve és más művek gyökeres szavakkal táplálnak minket, ahol kettesben lehetünk az élő Istennel.

Ezen a vírus sújtotta nyáron sem kell jövőre halasztanunk az év vasárnapját, hiszen még előttünk áll egy szűk második félidő. S ha talán egyelőre úgy tűnik, még vesztesre állunk, az ismert éneksorral bátran vallhatjuk feltámadott Urunkról: „Veled mindig győzhetek!”

■ GÁNC S PÉTER

A nyugalmazott püspök jegyzete a Kossuth rádió Erős vár a mi Istenünk! – Evangélikus félóra című műsorának augusztus 3-i adásában hangzott el.

ADÁMI MÁRIA KOLLÁZSA

Tanuljunk a pofonból

Kiss Miklós *esperes*
Győr-Mosoni Evangélikus Egyházmegye

Abból a pofonból, amelyet a koronavírus-járvány adott a világnak. Az emberek a betegségtől való félelemben élnek, mindennapi, megszokott életünk pedig fekekestül felfordult. Lehet mondani, hogy a Covid-19 térdre kényszerített bennünket.

Amikor a télen Kínából megérkeztek az első hírek arról, hogy egy új, ismeretlen betegség ütötte fel a fejét, akkor itt, Európában még csak legyintettek az emberek. Aztán közeledni kezdett a vírus. Nem utolsósorban az emberi felelőtlenség miatt. Spanyolországban március 8-án, vasárnap minden figyelmeztetés és a józan ész ellenére százezres nónapi tömegtüntetéseket hirdettek és szerveztek. Hetek óta tudta már a világ, hogy a koronavírus terjedését segítik a társas érintkezések, a március 7-8-i hétvégén mégis csupán Madrid tartományban hetvenhét demonstrációt engedélyeztek. A madridi központi tüntetésen visszafogott becslések szerint is százhuszezren vonultak fel, többek között „a macsóizmus gyilkosabb a koronavírusnál” transzparensok alatt.

Idő múltán a vírus még közelebb bukkant fel. Olaszországban, Bergamóban február 19-én, két nappal azelőtt, hogy az első koronavírus-esetet regisztrálták volna, Atalanta-Valencia Bajnokok Ligája labdarúgó-mérkőzést rendeztek. Körülbelül negyvenötezen vettek részt rajta. Így a zsúfoltság, a közelség és az egy térben tartózkodás felgyorsíthatja a járvány terjedését.

És megérkezett a vírus a szomszédunkba, Ausztriába is. Az első gócpont Tirol volt, mégpedig egy felkapott, tehetősek által előszeretettel látogatott síparadicsom, Ischgl. Amikor már tudvalévő volt a fertőzés, akkor is folytatódtak a sieles utáni bulik. A túlszűfolt, fülledt helyeken pedig többen is elkapták a betegséget. Az egyik vendéglőben több, akkor már fertőzött ember úgynevezett „beer-pongot” játszott. Ez abból áll, hogy egy pingponglabdát kell szájjal az ellenfél csapatának sörösorsójába „lőni”; ha sikerül, a sört ki kell inni.

A járvány azután március 4-én elérte hazánkat is. Két itt tanuló iráni diáknál mutatták ki a vírus jelenlétét. A kormány kihirdette az egészségügyi vészhelyzetet, és elkezdődtek a rémálomszerű mindennapok. Maszkokkal, távolságtartással, bezárt templomokkal és szórakozóhelyekkel, lakásukba bezárkózó idős emberekkel és munkájukat, állásukat elvesztő munkavállalókkal.

Az emberek mindvégig fegyelmezettek voltak. Betartották a biztonsági előírásokat. Tudok olyan idős gyülekezeti tagról, aki szó szerint nem lépett ki lakásából több mint két hónapig. Mosonmagyaróvár – ahol e sorok írója él – harmincezres lélekszámú város, most pedig a keletről ideérkező, Ausztriában munkát vállalni akaró ingázók miatt a lakosságszám eléri a negyvenezretet is. A város azonban teljesen kihalt volt. Még csak nem is lézengtek az utcán. Negyvenezer ember csak úgy eltűnt. A társadalom nagy része segítette és nem akadályozta a védekezést.

Meglepő volt számomra, hogy az emberek még ebben a helyzetben sem veszítették el humorérzéküket. Sőt tömegesen születtek a karanténos viccek és fotók. Hallottam, amikor az egyik ételmisszerboltból kijött valaki, egy ismerőse meglátta, és vidáman odaszólt neki: „Látom, nálatok is azt küldték el a boltba, akit nem sajnálnak.” Egy fotón pedig egy idős néni jön ki a boltból a hatvanöt éves felülieknek fenntartott idősáv utolsó percében. Diadalmasan mutat fel egy jégkrémet, és az ajtóban álló fiatalabb vásárlók felé mosollyal az arcán mondja: „Ez volt ám az utolsó!”

Ám megmutatkozott ezekben a hetekben, hónapokban a szolidaritás érzése is. Fiatalok önként vállalták, hogy a lakásaikból kimozdulni nem akaró időseket ellássák minden szükségessel. Élelemmel, tisztálkodószerekkel, gyógyszerekkel. Valóban elmondható, nem csak szlogen volt: senki nem volt egyedül.

A járvány első hullámán talán túl vagyunk. Ám világunk világos jelet adott, hogy nem mehet tovább úgy az életünk, ahogy a járványt megelőző időben. Az óvatosabban gondolkodó tudósok már régebb óta mondogatják, hogy az ételellenes, globalizált, a világ erőforrásait nyakló nélkül kiszípolozó gazdálkodás bajt hoz ránk. És bajt hoz ránk a jóléthez szokott, elkényelmesedett, hitét veszített, a legfontosabb értékeket feladó, devianciát hirdető, a férfi-nő kapcsolatára és a házasságra nemet mondó, a család intézményét lerombolni akaró, hedonista, élvezeteket hajszoló gondolkodásmód.

Ez így nem mehet tovább! Szálljatok magatokba, és induljon el egy újratervezés. A kijózanító pofon megérkezett. Házhoz ment érte a világ. Ha van jó oldala ennek a kórnak, akkor talán az, hogy elgondolkoztatja az embereket, hogy nem rontottunk-e el valamit, de nagyon. ■

Legyünk őszinték és tiszták, mint a gyermekek!

Szántóné Benkovics Éva a kisközösség áldásairól

Sorozatunkban a Magyarországi Evangélikus Egyház intézményeiben szolgálatot végzőket szólaltatjuk meg indíttatásukról, munkájukról, céljaikról. Szántóné Benkovics Éva 2016 óta szolgál a Bakonycsernyei Evangélikus Óvodában. A gyermeki tisztaságról, a szülőkkel való együttműködésről és a gyerekekről mint példáról is beszélgettünk.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

– **Miért az óvodapedagógusi hivatást választotta?**

– Családunkban ez hagyománynak számít. Nagymamám saját háztartásában foglalkozott kisgyermekkel még a hatvanas években. Főleg az ő hatására, valamint belső késztetésre választottam ezt a pályát. A gyermekek megkapóak, őszinték és tiszták. Gyermekekkel foglalkozni olyan, mintha az ember a szeretetben élne. Ez vezetett erre a csodálatos hivatásra.

– **Harminchét éve szolgál gyermekek között. Korábban nagy létszámú intézmény volt a munkahelye, most egy kisebbben végzi hivatását. Mit jelent önnek evangélikus óvodában dolgozni?**

– A korábbi munkahelyem egy megyeszékhelyi, három óvoda integrálásával létrehozott nagy intézmény volt, ahol húsz

csoportban ötszázhusz gyermekkel foglalkoztunk. A nagy létszám miatt ott nem igazán volt idő és lehetőség a közösség megélésére. A gyermekek inkább csak a saját csoporttársaikat ismerték, a létszám miatt nem jöhetett létre nagy közösség. Nekem nagyon fontos szempont, hogy mind a kollégák jól ismerjék egymást, mind a gyermekek összetartó közösséget alkossanak. Ez az igényem vezetett Bakonycsernyére, az evangélikus óvodába. Itt végre természeti közegben és emberségesebben élhetek. Az óvodánkban a gyermekeket személyesen ismerjük, individuálként tekintünk rájuk, és segíthetjük őket az életük alakulásában.

– **Óvodában dolgozni nemcsak a gyermekekkel való foglalkozást, a nevelést jelenti, hanem hozzátartozik a kapcsolattartás, az együttműködés a**

szülőkkel, akár a segítségük, útba igazításuk is. Egy ilyen kis közösségben, mint a bakonycsernyei, személyesebb és szorosabb kapcsolatok alakulhatnak ki szülők és óvodapedagógusok között?

– Előző munkahelyemen huszonhat évet töltöttem el, ott is nagyon erős volt a szülőkkel a kapcsolat. A szülők hallgattak a szavamra, és kikérték a véleményemet. Olyan kérdésekkel is megkerestek, amik néha már túlnőttek az óvodapedagógusi lehetőségeimen. A Bakonycsernyei Evangélikus Óvodában is hasonlóan szoros a szülőkkel a kapcsolat. Itt abból a szempontból könnyebb a helyzetem, hogy bensőségebb a légkör, nincs az a felgyorsult életritmus, mint egy megyeszékhelyen, így több érdemi, egyben minőségi idő van a beszélgetésekre. Óvodapedagógusként vallom, hogy feladatunk az együttműködés a szülőkkel, a kérdéseik meghallgatása és átbeszélése, valamint a tanácsadás is. Eddigi pályám során megtapasztaltam, hogy a családok támogatása hozzájárul ahhoz, hogy a gyermekek egészséges növekedését elősegítsük.

– **„Engedjétek hozzám jönni a kisgyermekeket, és ne akadályozzátok őket, mert ilyenék az Isten országa” – mondta Jézus a gyermekek felé mutatva [Lk 18,16b]. Mit tanult ön a gyermekektől?**

– Leginkább azt, hogy az lenne a legfontosabb, amit felnőttként el tudunk érni, hogy olyanok legyünk idősebb korunkban is, mint a gyermekek. Azaz legyünk tiszták és őszinték, vagyis olyan felelős emberek, akik szóban és tetteikben kifejezik, amit gondolnak. Ezt a gyermekektől nagyon jól meg lehet tanulni. Az ő lelki tisztaságuk példa a számomra. Én is próbálok hozzájuk hasonlóan viszonyulni, és tudom, hogy ők is érzik ezt bennem. Ezért számomra minden nap öröm, amit a gyermekekkel tölthetek, és közös munkálkodás által átélhetek közöttük.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Az egyház lehetne az a hely, ahol példát adunk a közösségről

Interjú Fabiny Tamás elnök-püspökkel

FOTÓ: KÁLLAI MÁRTON

A mostani időkben nagy szükségünk van a hívő emberek közös felelősségvállalására és példaadására a válsághelyzetek és a társadalmat érintő kérdések kapcsán. Erről beszélgettünk Fabiny Tamással, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspökével, hajdani Duna televíziós szerkesztőtársakként a tegezős beszédforma mellett maradvá.

– Volt egykor egy *Európa hite* című műsor, melynek egyik adását, ami az 1997-es grazi ökumenikus találkozóról számolt be, közösen készítettük. Szakértő-műsorvezetőként úgy vezetted fel az összeállítást, hogy filmünk a keresztény egységtörekvés és kiengesztelődés jegyében készült. Több mint húsz év múltán hol járunk a megkezdett úton?

– Az egység és a kiengesztelődés volt a kulcsszó. Mindkettő nagyon fontos, de talán a kiengesztelődést említeném előbb, mert a különböző egyházaknak valóban van miért megkövetniük egymást. Ha bo-

csánatot tudunk kérni, akkor kiengesztelődünk, az egység pedig a kiengesztelődés útján jön létre. Grazban megtapasztalhatuk azt is, hogy milyen sokszínű az egyház. Ezt a „kiengesztelődött sokféleséget” reprezentálták az általunk készített interjúk is: az anglikán egyházat vezető canterburyi érsektől kezdve a taizéi közösség vezetőjéig, Roger Schützsig, a különböző protestáns egyházak képviselőiig vagy az ortodox főpapokig. Emlékszem, hogy alkalmunk volt megszólaltatni Chiara Lubichot, a Fokoláre Mozgalom alapítóját, vezetőjét is. Nem kell egy kaptafára gondolkodnunk. Azt szok-

tuk mondani, hogy van a kereszténységnek egy péteri ága, a katolicizmus, van egy jánosi ága, ez inkább az ortodoxia, és van egy páli ága, ez pedig a protestantizmus. Mindegyik fontos! Ahogyan a Cselekedetek könyvében mindegyik apostolnak megvan a maga szerepe, ugyanúgy az egyházban is megvan a létjogosultsága a péteri, a jánosi vagy a páli irányzatnak, és az egyik a másikat gazdagíthatja.

– Nekem néha az az érzésem, mintha megtorpant volna ez az ökumenikus kiengesztelődés, egységtörekvés.

– Talán érzékelhető egy kis kifáradás az ökumenében, ami azzal is összefügg, hogy egyfajta vallási turizmussá, valamiféle kedves, barátkozós eseménnyé vált, ami egy idő után veszít a kezdeti lendületéből. Én azt szorgalmazom, hogy legyen mögötte érdemi teológiai párbeszéd, ki kell dolgozni a dialógus módját. Tudjunk egymásnak valódi kérdéseket feltenni arról, hogy mi az egyház, ki a pap, mi az eucharisztia, s akkor máris a dolgok sűrűjében vagyunk. Az önmagában egyáltalán nem elítélendő, ha egy vegyes házasságban például a katolikus és a protestáns fél szeretne közösen áldozni vagy úrvacsorában részesülni, de még nem elfogadott gyakorlat. Ferenc pápának volt ezzel kapcsolatban egy megnyilatkozása, amikor néhány éve Rómában egy evangélikus templomban járt, és megkérdezték, hogy lehetséges-e a közös áldozás egy vegyes házasságban. Ő úgy vélte, ha a felek kölcsönös lelkiismeret-vizsgálat után így érzik, Isten biztosan nem mond nemet. De ez inkább pasztorális szempont, ami mögött még nincs meg a tanításnak az egyensúlya. Ha kicsit meg is fáradt az ökumenikus párbeszéd, én azt mondom, csak időleges megtorpanásról van szó azért, hogy új erőre kaphasson. ▶

– Az előttünk álló kihívások közepette nagy szükség lenne a különböző felekezetek, egyházak összefogására: a teológiai párbeszéd mellett a társadalmi szolgálat terén való közös fellépésre, együttműködésre.

– Ez számomra is nagyon fontos kérdés, több katolikus püspökkel nagyon jó kapcsolatban: Beer Miklóssal, Székely Jánossal, Varga Lászlóval. Éppen azokkal, akik a társadalmi kérdéseknek nagy figyelmet szentelnek. Közösen tudtunk fellépni például a menekültek, a szegények, a romák ügyében. De ugyanígy nagyon jó a kapcsolatunk Kocsis Fülöp görögkatolikus metropolitával és Orosz Atanáz püspökkel, gyakran dolgozunk együtt a szegények és a romák képviselőiben. Ezen a téren nagyon előremutatóak a nemzetközi egyházi szervezeteknek, a Lutheránus Világszövetségnek vagy az Egyházak Világtanácsának a kezdeményezései és állásfoglalásai. Érdemes odafigyelni rájuk és széles körben megismertetni. Most, a koronavírus-járvány idején például felhívták a figyelmet, hogy nem helyes a járványért a kisebbségeket vagy az idegeneket felelőssé tenni. Mintha egy előre megfontolt ármány részeként egy etnikai kisebbség hozta volna be a pandémiát Európába. Vagy haragudni a cigányokra, mert nem tartják be a higiéniai előírásokat. Addig hiába szajkózzuk, hogy mossanak gyakran kezet, amíg nincs folyóvíz sem, nincsenek meg a tisztálkodás feltételei. Először a körülményeket kell megteremteni, a társadalmi kérdéseket rendezni, s aztán lehet az elvárásokat megfogalmazni. Tomáš Halík cseh vallásfilozófus idézte mostanában Ferenc pápa beszédét, amit megválasztása idején mondott: „Jézus az ajtó előtt áll, és kopogtat...” Mi ezt általában úgy szoktuk értelmezni: Jézus kívülről kopogtat, és mi rekesztjük ki őt. Ez sokszor előfordul, de a pápa fordít rajta egyet: Jézus az egyház ajtaján belülről kopogtat, mert ki akar menni a hívek közé. Mert nem a tömjénfüstös templomokban érzi jól magát. A világban, a társadalom peremén élőket akarja megszólítani.

– Felmerül a kérdés, hogy vajon jót vagy rosszat tesz-e az egyházak egyfajta elköteleződése az állam, a politika felé. Gondolok az egyházi vagyon, az épületek visszaadására, a nagyobb mérvű támogatásokra...

– Ez így leegyszerűsítés lenne, mert összefüggésükben kell látnunk a dolgokat. Azt, hogy mennyire jogfosztott állapotban volt az egyház, hogy mennyi mindent el-

vettek. Amit pedig a kárpótlás keretében visszakaptak, csak egy részét teszi ki az elkobzott vagyonnak. Sokszor még gondot is okoz, mert romos épületeket kell renoválniuk és fenntartaniuk. Az államnak el kell ismernie, hogy az egyházak közszolgálatot is végeznek: a diakóniában szociális téren vagy akár az oktatásban fontos terheket vesznek át. Ebben az értelemben nem ingyen adott támogatás, amit kapnak. A hitélet pedig kihát a társadalom egészére. Szociológiai kutatások is kimutatták, hogy a keresztény emberek közül kevesebben élnek vissza a társadalmi lehetőségekkel, kevesebb például közöttük a táppénzcsaló. Ha a hívő emberek valóban hívő emberek, az akár még gazdasági előnyöket is jelent az ország számára. Ha jól emlékszem, Kopp Mária [orvos, pszichológus, 1942–2012 – a szerk.] végzett ezzel kapcsolatban felméréseket. A problémát én abban látom, hogy nincs meghatározott kritériumrendszer, aminek alapján az állam az egyházi támogatásokat adja. Ha olyan patrónusi rendszer alakul ki, hogy az állam ad valamit, de cserébe elvárja az egyházak kritika nélküli lojalitását, az veszélyes. Minden társadalomnak szüksége van arra, hogy az egyházak, de akár a civil szervezetek, az emberek is megfogalmazzák a véleményüket közügyekben. Én a kritikus szolidaritás kifejezést szoktam használni. Ha egy kormány olyan kérdéseket képvisel, amik például az egyházak tanításával összhangban vannak, mondjuk, a családpolitikában, az üldözött keresztények között vagy a határon túli magyarok kérdésében, szolidáris lehet az egyház, de ez nem azt jelenti, hogy kritika nélkül. Ha visszatetszést keltő dolgokat látunk, amik nem férnek bele sem a jó ízlésbe, sem az erkölcsi – pláne nem a keresztény – értékrendbe, akkor azokat szóvá kell tenni. Az viszont nagy baj, hogy ha kritikával élnek az egyházi emberek, akkor rögtön a lojalitás hiányáról beszélünk, s egyfajta ellenségképet alkotunk. A kritikus lojalitás jegyében megszólaló ugyanis nem ellenség akar lenni.

– Milyen lehetőségei vannak ma a párbeszédnek kicsiben és nagyban, személyes és közügyekben?

– Sajnos az emberek többnyire elbeszélnek egymás mellett. Minimális a társadalmi párbeszéd. A politika beszűrődött a családokba, a közösségekbe. Mielőtt az ember megszólalna, sokszor már beskatulyázzák. Egymásnak ugranak az emberek, és nem a vélemények, hanem a pozíciók

számítanak, hogy ki melyik oldalon áll. Ez pedig végzetes hiba. Úgy vélem, pont az egyház lehetne az a hely, ahol többféle kultúrájú, többféle etnikumhoz tartozó, többféle politikai nézetet valló emberek együtt lehetnek. És példát adhatnak arra, hogyan lehet egymással kulturáltan beszélgetni.

– Ezzel kapcsolatban eszembe jut a beszélgetésünk elején idézett film egyik mondata, amit a nyitó istentiszteleten egy evangélikus lelkész fogalmazott meg: „Európa terhes, két gyermeke: a félelem és a reménység küzd méhében egymással.”

– Én most egy másik hasonlittal élnek, amit Európával kapcsolatban gyakran megfogalmazok. Az *Apostolok cselekedeteiben* van egy rész, amikor Pál apostolnak álmában megjelenik egy makedón férfi, és azt mondja: „Jöjj át Makedóniába, légy segítségünkre!” [ApCsel 16,9] Pál apostol, aki addig Kis-Ázsiában működött, elmegy Filippibe, s az európai kontinenszt kezdi téríteni. Ez tulajdonképpen egy segélykiáltás volt a pogány Európa részéről, hogy szüksége van az evangéliumra. Hiába van mögöttünk kétezer évnyi kereszténység, Európában ismét egy újpogány állapot uralkodik. Sokszor csak névleges kereszténységről beszélhetünk, mert kiüresedett a tartalom. Mindez nem azon múlik, hogy milyen erős az egyházak gazdasági jelenléte Nyugat- vagy Észak-Európában, vagy mennyire erős az egyes kormányok egyháztámogató szándéka Kelet-Közép-Európában, hanem azon, hogy tényleg hitelesek-e a keresztények. Másrésztől neofita túlbuzgalom fűt sokakat, és a kereszténységre ideológiaként hivatkoznak. Ha politikai terméké válik a kereszténység, akkor nagy a baj. Szükség van Európa újraevangelizálására, s nekünk is a Pál apostoli látomást kell követnünk. A filmhez visszatérve: ahol nő a félelem, ott megfogyatkozik a reménység. De ahol nő a reménység, ott csökken a félelem. Ezt elmondhatjuk a mássággal kapcsolatban is. Ha félek a más vallású, más kultúrájú embertől, akkor a reménységem is odavan. Ha nagyobb reménységgel vagyok iránta, akkor a félelmem is csökken.

– Mostanában sok minden félelemmel tölti el az embereket.

– Sajnos vannak olyan erők, amik ezt a félelmet még gerjesztik is. Félünk most a vírustól, persze ez okkal való elővigyázatosság. Azt is vállalnunk kell, hogy távolságot tartunk egymástól, hogy maszkot hordunk, hogy lemondunk a személyes

találkozásokról. Az már nehezebb, hogy az egyházi élet vagy a társadalmi kapcsolattartás átköltözik a virtuális térbe. De még borzasztóbb, ha olyan dolgoktól félünk, amiket mi magunk hoztunk létre, és meg is tudnánk szüntetni. Ilyen például az előítélet vagy az, hogy a másik embert ellenségnek tekintjük. Ezek olyan tényezők, amelyektől meg lehetne szabadulni, mégsem tesszük.

- Ezzel kapcsolatban eszünkbe juthat az a több évszázados szellemi és társadalmi „párviadal”, ami a magyar történelmet és kultúrát is végigkísérte: a népi-nemzeti és az urbánus-kozmopolita gondolkodás közötti küzdelem. Ez ma is megosztja a közösségeket, a családokat, az egész társadalmat...

- Én nagy veszélynek érzem, ha összekeverjük a vallást és a nációt, a nemzetet. Mind a kettőnek megvan a szerepe: a náció a patriotizmus, a nemzettudat összefüggésében fontos szerepet játszik, ahogyan az egyházak is mint közösségépítő és a hitet ápoló közösségek. A problémát én

gondoskodó állam vagy az egyház megtesz helyettünk mindent. Mintha ez bennünket személyesen felmentene az alól, hogy megtegyük a magunk dolgát. Az nem baj, hogy küzdenem kell, hogy embereket találjak, hogy építkezzek, dolgozzak a közösségért. De biztos, hogy ez egyfajta menekülési útvonal is némelyek számára, mert a bizalom mintha megint volt a nagyobb intézmények iránt. Talán úgy gondoljuk, hogy sokat hazudtak a politikában, nem tiszta a verseny a gazdaságban, torzít a média. Ezek a nagy rendszerek csalódást okoztak, ezért sokan gondolhatják, hogy kicsiben kell elkezdni valami mást felépíteni. Talán ez az, amit a Bibliában Jézus a keskeny útnak nevez: ne a széles úton járjatok, hanem a keskeny úton. Azt is mondja Jézus, hogy „*ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük*” [Mt 18,20]. Mérhetjük magunkat a nagy tömeghez, a nyájszellem kényelmes, de ez a bizonyos kettő vagy három – ez a minősített kisebbség – értéket képvisel.

gyerekek ezt látják, akkor nekik is fontos lesz, és számukra is természetessé válik. Nagyon fontos dolog a kisközösségekben való személyes példaadás.

- A példaadásról jut eszembe az, ahogyan manapság az idősökhöz viszonyulunk. A járványhelyzet kapcsán is sok szó esett erről, de sajnós azt is megtapasztaltuk, hogy kiéleződött egyfajta feszültség a generációk között.

- Van, aki úgy gondolja, hogy ha valaki nem termel, akkor már nincs értéke. Sokan félreértik Pál apostol szavait, amikor a *Második thesszalonikai levélben* azt mondja, aki nem dolgozik, az ne is egyék [2Thessz 3,10]. Valójában arról beszél, hogy aki nem akar dolgozni, az ne is egyék. Ez a kérdés nemcsak az öregekkel kapcsolatban merül fel, de a hajléktalanok, a munkanélküliek megítélésében is. Nem minősíthetünk valakit csak azért, mert nem termel, nem hajt közvetlen hasznot. Minden ember értéke az emberségében van, s egy idős ember élettapasztalata vagy akár egy hajléktalan ember esendőségének a látványa igenis gazdagíthatja a gyermekeim lelkivilágát is, érzékenyebbé teheti őket a szenvedők és kiszolgáltatottak iránt. Az együttérzés aztán konkrét cselekedetekben kell, hogy testet öltjön.

- Végezetül mi az, amit még fontosnak tartanál elmondani, ami leginkább foglalkoztat?

- Talán amivel a beszélgetést is kezdtük: a vallási egységtozrekvés. Ezért is említettem az úrvacsorai közösséget. Az az én álmom – erről Beer püspök úrral is többször beszélgettünk –, hogy talán még az én nemzedékemben megtörténik, hogy az eucharisztikus közösség megvalósul. Nagy dolog, hogy ma megélhetjük az egységet az igeliturgiában. Évtizedekkel ezelőtt ez is elképzelhetetlen volt. Bár még mindig viszonylag ritka az ökumenikus istentisztelet. De a teljes egység megvalósulása az eucharisztikus közösségben lesz. Számomra nagyon fontos az eucharisztikus kongresszus, ami bár elhalasztva, de jövőre megvalósul. Az evangélikus egyházban mi is az úrvacsora évének neveztük a 2020-as esztendő, de a járvány miatt meghosszabbítottuk ezt az időszakot, s a következő évet is az úrvacsorának szenteljük. Ebben is egységben leszünk a katolikus testvérekkel.

■ FIALOVSKY MAGDA

.....
Az interjú az *Ujvarosonline.hu* honlapon jelent meg július 24-én.

Ha politikai terméké válik a kereszténység, akkor nagy a baj. Szükség van Európa újraevangelizálására, s nekünk is a Pál apostoli látomást kell követnünk.

abban látom, ha a vallás nacionalizálódik. Ha például azt mondjuk, hogy Romániában vagy Ukrajnában akkor román vagy ukrán valaki, ha ortodox, vagy Lengyelországban, hogy akkor igazi lengyel, ha katolikus. De Magyarországon is van ilyen tendencia. Nagyon nem szerencsés véleményem szerint a vallás nacionalizálása, de ugyanígy problémás a nemzet szakralizálása is: ha azt gondolja egy nemzet önmagáról, hogy szent nemzet, választott nép.

- Sokan érezzük úgy, hogy vissza kell térnünk ahhoz, ahogyan hajdanán a „földalatti” egyház idején kisközösségekben építettünk, mert nem tudunk befolyással lenni a társadalom és a politika világára másként.

- Az nem rossz perspektíva, ha felismerjük azt, hogy más nem oldja meg helyettünk a problémákat. Kényelmes hozzáállás, ha azt gondoljuk, majd a

- Ez lenne a társadalom szövetének az újraszövése?

- Egy kisközösségben, akár egy családban ki tudjuk alakítani az egymásra figyelés, a szeretet kultúráját. De mindez hatással lehet a nagyobb közösségekre, akár a gazdaságra, akár a környezetvédelemre. Én például nagyon pártolom a termelői piacokat, hogy ne a multikhoz menjünk vásárolni. Megkeresem a gazdálkodót, és tőle vásárolok. Akkor neki is, magamnak is jót teszek. Így nem kell az árut az óceánon keresztül idehozni. Ha ezeket a fogyasztási szokásaimat hajlandó vagyok megváltoztatni, lehet, hogy egy ideig többbe kerül, mert meg kell keresni a megfelelő embert, ki kell építeni a kapcsolatokat, de hosszabb távon biztosan megtérül. Ha egy családban ezt ki tudom alakítani, és természetessé válik például az is, hogy szelektíven gyűjtjük a szemetet, a

A káposztásmegyeri misszió

Újpest északi részén, a főváros szélén fekszik Káposztásmegyer, Budapest egyik legfiatalabb lakótelepe. Az itt élő mintegy harmincezer ember felé végezzük szolgálatunkat ebben a misszióban. A kis missziói közösség életében és kapcsolataiban két fókusz van: megszólítani és bevonni embereket a gyülekezet közösségébe, az Istennel való közösségre, illetve segíteni azok hitének épülését, mélyülését, akik már „bent” vannak.

Az előző két év tapasztalata azt mutatta, ez a két fókusz dinamikusnak változik: míg az első évben a szerény számbeli gyarodásnak tudtunk örülni, a második évben a kapcsolatok, az aktív részvétel és az istentiszteleti élet erősödött. Kíváncsian várom, az idei évnek mi lesz az áldása.

FOTÓ: MTI / H. SZABÓ SÁNDOR

A megszólítás és a megszólíthatóságunk fontos lehetősége a helyi közösségek életében való részvétel, a láthatóvá levés (így vettünk részt például a Káposztási Családok Egyesülete által összefogott, civil szervezetek által szervezett játékokban – mint a házasság heti játék – vagy a *Kötődj!* játéksorozatban a húsvéti szabadulósorozat szervezése, jelenlét a civil kerekasztalon stb.), az alacsony küszöbű, elköteleződést nem váró programok szervezése (Gryllus-koncert, teocashing játék, alkotóműhely).

A részvétel és a láthatóság megvalósítása a pusztán létünk is, hogy itt éljük az életünket. Személy szerint nekem ez többek között azt jelenti, hogy bemegyek az iskolákba hittanórát tartani, ahol két és fél év után már ismerősként üdvözljük egymást a tanárokkal, már leülünk együtt megenni az ebédünket a tanári kis konyhájában, vagy beszélgetünk kicsit a folyosón. Így adódhat, hogy a „tarthatnánk-e egy adventi éneklést az egyik szünetben a hittanosokkal” kérdésre inkább felkérést kapunk: nem tartanánk-e az adventi hetekben egy-egy nagyszüneti műsort az iskolának. Itt vásárolok a sarki nagyobb boltban, ahol össze-összetalálkozunk még csak felületesen ismert emberekkel; részt veszek a helyi közösségeket összefogó megbeszéléseken, ahol rácsodálkozom az emberekre, hogy lám, ilyen (is) egy lelkész; vagy felvállaljuk közösségként a kerületi virágültetési akcióban az egyik közterület rész gondozását, mert igen, adni is szeretnénk a környezetünknek, szolgálatot is szeretnénk végezni.

A másik fókusz a közösségen belül levők istenkapcsolatának erősítése, a gyülekezet építése. A tapasztalat szerint ez sem az

istentiszteleten kezdődik, oda a közlekedés során érkeznek el az emberek, mintegy a küszöbötől a belső szobába. Azoknak a gyerekeknek a családjai közül, akik az előző két évben kapcsolódtak be a hitoktatásba, négy család vált az alkalmak aktív résztvevőjévé, az istentiszteleteket azonban (még) nem mindegyik látogatja rendszeresen. A tavalyi év áldásai voltak a konfirmandusok, négyen készültek a káposztásmegyeri gyülekezet részben konfirmációra (közülük ketten vagy hárman valószínűleg nem konfirmáltak volna most, ha nem indult volna helyben csoport, ahova az egyik szülő hívta a többieket is).

Az igazi áldás az volt, hogy az ő családjaik aktívan bekapcsolódtak a közösség életébe, fokozatosan résztvevőivé váltak az istentiszteleteknek. Jó megélni, ahogyan az első eljövetelel indulva valaki már szolgálattevőjévé válik az istentiszteleteknek, például oltárterítőt varr, vagy zenészként szolgál. A rétegalkalmak egy-egy élethelyzet által összekötött emberek hitének megélését, mélyítését szolgálják, így például a táborok a kamaszokét, az esti beszélgetős kör pedig a kamaszokat nevelő szülőkéét. Közösségünk jelenlegi sajátossága, hogy az egyházban általános átlagéletkorral ellentétben szinte csupa gyermekes családból áll.

Sajátos helyzetet jelent a misszió számára, hogy nincsen a területen sem templom, sem egyházi közösségi helyiség, semmi állandó helyszín, ahova kötődni tudnánk, ahol „otthon lennénk”. Ezt hiányként éljük meg. Időnként azonban úgy érzem magam, mint Jézus folyamatosan úton lévő tanítványa, aki rá van kényszerítve arra, hogy sehol se legyen otthon, így állandóan ki van téve új találkozásoknak, új helyzeteknek. Nincs például két egymás utáni vasárnap, amikor ugyanakkor és ugyanott lenne az istentiszteletünk – ezért mindig „meghívót” kell küldeni vasárnapra, hogy mikor és hol ünnepelünk. Nincs gyülekezeti terem, ezért a hétközi alkalmakat egy civil közösségi térben tartjuk – aminek egy templomnál sokkal alacsonyabb a küszöbe, a teret használó többi ember, szervezet is tud rólunk, látják a naptárban, mikor vagyunk ott.

Kevesen vagyunk – ezért minden istentisztelet családi istentisztelet, ami óriási kihívás: egy légtérben lekötni adott esetben óvodást és friss nyugdíjast, úgy szervezni a liturgiát, az istentisztelet részeit, hogy mindenki kapjon a korosztályának megfelelő tartalmat is, azaz az óvodás, kisiskolás se csak egy színezővel legyen elhallgattatva, de a felnőttek se érezzék úgy, „csak” egy gyerekalkalmon vettek részt.

A közösség épülésének harmadik szakasza látszik most kibontakozni (a csekély létszámbeli, majd aktivitásbeli növekedés után): a hálózatosodás. Míg az első időben azt tapasztaltam, hogy (főleg) az (újjonnan csatlakozó) emberek hozzám, a lelkészhez kapcsolódnak csak a közösségből, mostanában kezdenek, éppen a rétegalkalmakon, a közös életkérdéseken keresztül (például „segítség, kamaszt nevelek”) egymáshoz is kapcsolódni, így a hitkérdéseiket és a tapasztalataikat is jobban megosztják, ezáltal egymást is segítik az Istenhez való kapcsolódásban. Végül soron talán éppen ez lenne a misszió célja: építeni a közösséget Istennel és az emberekkel.

■ DARVAS ANIKÓ evangélikus lelkész

Forrás: *Keresztyén Igazság* – az Ordass Lajos Alapítvány negyedévi folyóirata, 2020/1. szám

Pásztornak lenni, nem béresnek

Egy apostoli küldetésű sáfár lelkész huszonöt éve Szombathelyen

Negyedszázados szolgálat és építőmunka után augusztus 31-ével lemond lelkészi állásáról Gregersen-Labossa György, a Szombathelyi Evangélikus Egyházközség parókusa. Indíttatásról, küldetésről, családról, az elvégzett és a jövőben rá váró feladatokról kérdeztük a „menedzser” lelkészt.

FOTÓ: KISS TAMÁS

– Lelkészcsaládba született. Ez egyben azt is jelentette, hogy nem lehetett más választása, mint ez a pálya?

– A reformáció kezdete óta él a hagyomány a protestáns egyházakban, hogy a papi ház egyfajta szellemi műhelyként is működött a falvak, városok életében, és a sokgyermekes lelkészcsalád egy vagy két fia vitte tovább édesapjának a hivatását. Mi négyen vagyunk testvérek, két bátyám van és egy nővérem. Egyedül én mentem a teológiára négyünk közül, a legkisebbként. Nekem meghatározó volt édesapám példája. Téma volt a családban az utánpótlás és a staféta átadása, de sohasem erőltetve, sőt inkább – az ő egyéniségének megfelelően – diszkrét szeretettel.

– Tehát mint a volt ön előtt, amit követni tudott.

– A Jóisten szépen terelgetett a lelkészi pálya felé. Oly sokan prófétai elhívásra várnak, pedig a Mindenható gyakran egyszerű és világos módon szólítja meg azt, akivel terve van. Persze a keresztyén közösség, a lelkivezetők felelőssége ma is igen nagy abban, hogy valaki végül az egyházi szolgálatra szánja az életét, és némi önismeret tanítása sem ártana iskoláinkban. És igen, voltak előttem pozitív példák. Apám, nagybátyám lelkészi munkája. Két különböző karakter, de mind a ketten egyházunk elkötelezett papjai. Nagybátyám, Labossa László egykori kölcsei lelkész a mai napig közöttünk van. Isten éltesse sokáig! Édesapám, Labossa Lajos 2002-ben sajnos elhunyt. Ahogy támogatását pályám első éveiben bírtam, úgy halála óta elszenvedem a hiányát. És persze egyéb lelkész példája is előttem volt, sőt vonzott.

– Mikor és hogyan került Szombathelyre?

– 1996-ban, amikor Fehér Károly nyugdíjba vonult, több jelölt is volt, de végül nem választott a gyülekezet – mivel nem tudta a megfelelő időhatáron belül elvégezni a feladatát, az ügy visszakerült D. Szezik Imre püspökhöz. Júniusban befejeztük az egyetemi tanulmányainkat, én pedig vártam az ordináció időpontját és a kápláni kiküldést, de csak nem jött, mert a püspök úr meg akarta várni a szombathelyi lelkészválasztás végét. Úgy tervezte, hogy engem küld oda egy évre segédlelkésznek. Így is lett, augusztus elején megkaptam a kiküldésemet. Egy év elteltével új választást kellett volna kiírni, de a gyülekezet kérte, hogy ne helyezzen el a püspök úr. Addigra már megkérdeztek ugyanis, hogy a lelkészi vizsgám letétele után itt maradnék-e. Ugyan sok bizonytalanság vett körül, de igent mondtam, és 1998-ban megválasztottak parókus lelkésznek. A püspök, a gyülekezet megbízott bennem, én megszerettem a gyülekezetet, így alakult, hogy huszonnégy évig itt szolgálhattam. Nagyon hálás vagyok érte. Sajátos bizalmi helyzet volt, amiben egy kicsit könnyebben tudtam mozogni. Ettől függetlenül voltak konfliktusok – az a lelkész, akinek nincsenek konfliktusai, nem pásztor, hanem béres.

– Szombathelyen aztán sorra jöttek az egyházi intézmények. Ezeknek az elindítására miként gondol most vissza?

– Nem én találtam ki, hogy otthont építsünk: egy ajándék szülte a megvalósítást. Nem sokkal azután, hogy beiktattak, jött egy idős gyülekezeti tag, és azt mondta, hogy adna nekünk pénzt, de az a kérése, hogy ebből egy idősotthon épüljön fel. Ak-

kor a gyülekezet olyan döntés elé került, amilyen elé még sohasem. Két lehetőség volt: megriad, és illedelmesen megköszöni a felajánlást, vagy pedig veszünk egy mély levegőt, megfeszítjük az izmainkat, és belevágunk. Mindenki érezte a presbitériumban, hogy ha az otthon megépül, akkor a gyülekezet életében ez egy fontos pillanat lesz. Hála Istennek, sikerült a presbitériumot abba az irányba terelni Pintér János eperes úrral, hogy Isten kezéből bátran elfogadják a lehetőséget. Aztán jött az áldás is, mert a kisebb összegből negyvenmillió lett, majd az egyház és az önkormányzat is segített, és megépítettük az otthont. Létrehoztuk a Szeretetszolgálatért Alapítványt, ami azóta is nagy támasza a tevékenységeinknek. Nagy összefogás és alkotóerő szabadult fel a gyülekezetben, ami a későbbi lépéseket is megalapozta. 2001-ben fejeződtek be a munkálatok.

– És elindult egy folyamat...

– Adódott egy lehetőség, aminek én fiatalon, amennyire lehetett, az élére álltam a gyülekezettel együtt. Onnantól kezdve elindult ez a szerves fejlődés, megemelkedett az egyházközség presztízse a városban. A szép, új otthon egyre kisebb lett. Akkor jött a következő lépés a megyei önkormányzattal. A Medgyessy-Gyurcsány rémes korszak idején, 2004-ben vettük át a Középhegy úti intézményt, amit ráadásul az akkori baloldali vezetésű város nagyon szeretett volna magának megszerezni. Ellenszélben, de már két evangélikus diakóniai intézmény működött a városban 2004. április 1-jétől, kilencven idős, hatvan súlyos-középsúlyos fogyatékos lakóval. Sokat kellett harcolni, de megérte! ►

– És aztán lett kórus, férfikör, nőgyelet, ifjúsági kör, iskola és a többi intézmény.

– Az iskolaalapítás mindig ott volt a tudatban. Tudtuk, hogy Szombathelyen sok evangélikus gyerek él. Mindig száz fölött volt a hittanosok száma. Én bizony többször kinéztem, mint ahogy a Középhegyi út intézményt is, esti biciklizés közben az Eötvös-iskola épületét, amely közel volt a templomunkhoz, a Szent László utcában. Egyik pillanatról a másikra jött a hír, hogy bezárják az iskolát. Adódott ismét a lehetőség. Áldott pillanat volt, a Szombathelyi Evangélikus Egyházközösség az iskola megmentőjeként jelent meg. Innentől mindenki megköszönte, hogy egyáltalán elgondolkodunk az iskola átvételén. Bekerült a köztudatba, a

Vas Népében megjelent, hogy az iskolát nem kell bezárni, mert van itt más út is, vagyis politikai tényezővé vált a gyülekezet, mert a helyi politika sem tudott ezzel mit kezdeni. Ismét fontos döntés előtt álltunk: vállaljuk, merjünk belevágni, vagy nem. Többen voltak ismét azok, akikben volt erre bátorság. 2007-ben vettük át az iskolát, és szeptember 1-jével indult egyházi fenntartásban az első tanév.

– **Miért látta szükségét annak, hogy az egyház átvegye az Ágfalvi Pszichiátriai Betegek Otthonát?**

– 2015-től a diakóniai bizottság tagjaként részt vettem a kormánnyal való tárgyalásban. A kormány úgy gondolta, miniszterelnök úrral az élen, hogy minél több szociális intézményt adjon át az állam az

egyházaknak. Így két-három év egyeztetés után 2018. január 1-jével több más intézmény mellett az ágfalvi is átkerült egyházi gondozásba. Az alapgondolat az volt, hogy mi intézményt csak ott veszünk át, ahol van élő gyülekezet, amely hajlandó lelki háttérrel nyújtani a diakóniának. Enélkül nincs értelme. Ágfalva azért került elő, mert az ágfalvi lelkész, Heinrichs Eszter, aki most az otthon lelkésze, konkrétan megkeresett minket, hogy „mentsük meg” ezt az intézményt. Elmentünk, megnéztük, és felkerült a listára. Láttuk, hogy a szakmai munka nagyon magas színvonalú, a lakók között aktív művészeti terápia folyik. Ugyanílyan magas szintű a munka a nevelőszülői hálózatban is, amely szintén egy kicsit a falumegtartó tevékenységhez köthető. Több mint ötven gyerek van a nevelőszülői hálózatunkban.

– **Hogyan élte meg a Gregersen-Labossa család ezt a huszonnégy évet Szombathelyen?**

– A feleségem, hála Istennek, mindenben mellettem állt kezdettől fogva. Most leszünk huszonöt éves házасok. Mátyás fiam nem biztos, hogy lelkésznek készülne, ha itt azt tapasztalta volna, hogy bármit akarsz csinálni, a presbiterek nem támogatnak. Itt ő ezt nem látta. Mindig elmondom: a legkomplexebb és legszebb értelmiségi pálya a papi pálya. És nemcsak azért, mert sokféle tudománnyal kapcsolódik össze, hanem először is azért, mert a lelkész esetében van egy „intézményesült transzcendens vonal”, ami nagyon komoly teológiai kérdés. A másik szépsége a pályának, hogy a piciny gyermektől egészen a halálra készülő aggastyánig, a haldoklóig, az értelmiségitől a munkásemberig, a nőtől, a fiataltól a középkorúig mindenki jelen van a gyülekezetben. Tanítunk, pasztorális munkát, kazuális szolgálatokat végzünk, jelen vagyunk az emberek életének magaslatain, az örömeikben, az esketéseknél, de ott vagyunk a gyászban is. Persze ehhez kell érzelmi stabilitás is, és állandó reménykedés az Isten kegyelmében. Szombathelyi papnak lenni azért egyfajta közeletiséget is jelentett. Elég intenzíven részt vettem az elmúlt huszonnégy évben a város egyéb közeleti tevékenységeiben, mert ez hozzátartozik az értelmiségi léthez. Az egyik oldalon benne élünk a világban, a másik oldalon – mégiscsak felszentelt személyként – méltósággal kell, hogy szolgáljuk a városunkat és a hazánkat is.

– Milyen szívvel válik meg a gyülekezetből?

– Itt lettem apává, lelkésszé, férfitá, vezetővé. Teljes szívvel kötődöm Szombathelyhez és Vas megyéhez, és ez így is marad. Életem eddigi nagy részét itt éltem, és ezt nem felejttem el. Nagyon szeretem ezt a vidéket, a várost. Vannak elképzeléseim, hogy mi az, amit én nem végeztem el, látom, mit lehetett volna jobban csinálni vagy másképpen. Úgy tekintek erre, mint ahogyan a középkori templomépítő szerzetesek felfogták a szolgálatukat. Megépítették a kis román kori templomot, kápolnát, aztán jött a következő, aki egy kicsit kibővítette, aztán jött más, aki egy kevéske gótikát tett bele. Sok esetben névtelenek maradtak az alkotók. Ugyan névtelen már nem leszek, de szeretnék mégis a templomépítő mesterek példájánál maradni. Egyedül Istené a dicsőség!

– Hogyan tovább? Mi lesz a küldetés szeptember 1-je után?

– Három dolog áll előttem. Az evangélikus egyház legnagyobb intézményének, a budapesti Szt. Gábor Gyermekek Otthonának és Fogyatékosokat Befogadó Otthonoknak a vezető lelkésze leszek. Nem intézményvezetői, hanem lelkési munkát fogok végezni. A másik, ami miatt váltok, valójában egy régi álmom. Diakóniai bizottsági elnökként mindig fontosnak tartottam két dolgot. Az egyik a szervezeti fejlődés: új területekre lépünk be, bővüljön a diakónia, minél több gyülekezetet erősítsünk meg, adjunk munkát az embereinknek, és fejlesszük őket szakmaiságukban. Ezzel együtt pedig

FOTÓ: HORVÁTH-BOLLA, ZSUSZANNA

ugyancsak nagyon fontos elem a diakóniának a teológiai háttere. Bizottsági elnökként fontos volt számomra, hogy a diakóniának az újszövetségi teológiai megalapozását újra felfedezzük, és teológiai értelemben rehabilitáljuk a diakóniát. Ennek első lépéseként elkezdtük a teológiai forrásvidékeket a lutheránus kereteken belül keresni. Ezért nagy dolog az, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház megalapította a diakóniai képzési központot, amelynek pontosan az lesz a feladata, hogy ezen a teológiai bázison a szakmai és egyéb képzést elindítsa. És a harmadik, talán a legerősebb érv mellett, hogy váltsak, az volt, hogy az új teológiai alapra épülő evangélikus diakonátus megszervezése is elkezdőd-

hessen. Ezért vállaltam el a Fébé Evangélikus Diakonisszaegyesületnek az elnökségét is. Szeretnék új tartalommal megtölteni e rangos múltú egyesületet, amely az országos evangélikus diakónushálózat lelki és szakmai háttereként fog szolgálni. Egyrészt van egy szép örökségünk, amit ápolni kell, mint például Túrmezei Erzsébet szellemi hagyatéka, másrészt a Fébé a gyülekezeti diakóniai csoportok háttereként, illetve a diakónusok szakmai és lelki háttérintézményeként működhet a jövőben. A diakonátus pedig azokból a munkatársakból állna, akik bent dolgoznak a diakóniában, különböző szolgáltatásokban, de a helyi gyülekezeteknek is aktív tagjai. Így a szolgálatokat nemcsak egyszerűen munkavállalóként végzik, akik néha járnak templomba, hanem diakónikus közösséggé szeretnék szervezni őket. Az intézményeinkben nagy szükség van erre, hiszen a munkavállalóinknak csak a töredéke evangélikus, és azon belül is töredéknyi a rendszeresen templomba járó. Nagyon fontos, hogy az intézményi lelkész mellett legyenek olyan gazdasági vezetők, ápolók, gondozók, takarítók, szakácsok, akik a hitüket komolyan veszik, és az intézményen belül segítik a lelkési munkát és a diakóniának a szellemiségét. Ezeket kívánja a Fébé összefogni, támogatni, segíteni különböző módon. Aztán lehet bővíteni a kört gyülekezeti önkéntesekkel. Szeretném, hogy a Fébé belátható időn belül nagyon komoly egyházi civil szervezet legyen, és a diakónia szolgálatába álljon.

■ LOVASS TIBOR

FOTÓK: ADÁM ESZTER ARCHIVUMBÓL

Iskolakezdés együtt!

Töltsük meg együtt
2000 rászoruló
gyermek
iskolatáskáját!

ÖKUMENIKUS
SEGÉLYSZERVEZET
HIA-HUNGARY

Segíts Te is!

- Átutalással: **11705008-20464565**
- Honlapunkon bankkártyával
www.iskolakezdesegyutt.hu

Személyre szabott segítség gyerekeknek

Kétezer iskolatáskát tölt meg az Ökumenikus Segélyszervezet

Kilencedik alkalommal indítja el idén Iskola-kezdés együtt! segélyakcióját az Ökumenikus Segélyszervezet. Célja olyan gyermekek támogatása, akiknek az esélyei már az első becsengetés előtt rosszabbak lennének társaikénál, mert családjuk nem tudja biztosítani számukra a szükséges iskolaszereket. A járványhelyzet miatt több család került nehéz helyzetbe, ezért a szervezet, megduplázva a korábbi célt, idén kétezer gyermeket szeretne támogatni. A pénzügyi adománygyűjtésről Gáncs Kristófot, a segélyszervezet elnök-igazgatójának helyettesét, kommunikációs igazgatót kérdeztük.

– Miként dől el, hogy ki az a kétezer gyermek, aki támogatást kap?

– A tanulók jelentős része az intézményeinkből érkezik, vagy azok látókörében van. Az ő esetükben ez az akció még egy lépést jelenthet a felzárkóztatásukban. Az adomány része a gondozási folyamatuknak, egy folyamatos együttműködésnek. Ugyanakkor vannak olyan segélykérők is ebben a programban, akik levelet írtak, vagy telefonon kértek segítséget országos segélyközpontunktól az elmúlt időszakban. Természetesen ezekben az esetekben is ellenőrizzük a rászorultságot.

– A kétezres szám egyrésztől hatalmas, másrésztől kevésnek tűnhet...

– Sokkal több kérés érkezik, mint amekkora lehetőségünk van gyerekeket támogatni, és ha még egyszer a duplájára emelnénk a támogatás mértékét, akkor sem tudnánk minden rászoruló gyermeknek segíteni. Ezért van egy prioritási sorrend: elsősorban azokat a gyerekeket támogatjuk, akik a segélyszervezet látókörében vannak, akikkel év közben is dolgozunk, így tényleg egy hosszabb fejlesztési folyamat része lehet ez a segítség.

– Konzervatív szociálpolitikai gondolkodású a szervezet. Ez röviden azt jelenti, hogy nemcsak ad, de a segítségért cserébe el is vár: együttműködést, teljesítményt. Ez a segélyakció is ilyen? Kell jeles bizonyítványt hozniuk a diákoknak?

– Azoknak a gyermekeknek az esetében, akikkel folyamatos a kapcsolat, fontos az együttműködés. Ez nem biztos, hogy ötösökben vagy piros pontokban mérhető, bár van ilyen példánk is: Melissza egy boldogkőújfalui, nehéz körülmények között élő család legkisebb lánya, és már egy éve állandó látogatója a Jelenlét Pont fejlesztőházunknak. Melissza azután jelentkezett hozzánk korrepetálásra, hogy évet kellett ismételnie az iskolában. A foglalkozások hatására sorra kapja az ötösöket, és egyre jobban teljesít az iskolában. Ő is egy a kétezer gyermek közül, akinek segítséget szeretnénk nyújtani a tanulásban és esélyt kínálni a felzárkózásra.

– Meddig segíthetünk az iskolatáskák megtöltésében?

– A segélyakció egész nyáron zajlik, beleértve már az előkészületeket is, a gyerekek kiválasztását, az igények felmérését, a tanszerek beszerzését. A 1353-as adományvonal hívásával, illetve az *Iskola-kezdesegyutt.hu* honlapunkon is támogatható nyári adománygyűjtésnek most is az iskolakezdési támogatás volt a célja szeptemberig.

– Az igények felmérése igen fontos részlet, hiszen a kétezer gyermek között van lány és fiú, alsó és felső tagozatos egyaránt. Hogyan zajlik ez a folyamat?

– Ennek az akciónak a személyre szabottság, az igényesség az egyik legfontosabb jellemzője. Nem a mennyiség van a fókuszban, hanem a törődés. Minden gyermeknek személyre szabott, minőségi tanszercsomagokat adunk át a tanévközdésig, hiszen van, akinek jó minőségű tolltartóra, füzetcsomagra, tornaszákra van szüksége, de lehet, hogy valahol éppen egy ünneplőruha ad esélyt arra, hogy büszkén és örömmel ülhessen be a diák az iskolapadba.

– Mi történik, ha több adomány érkezik be, mint amennyi a kétezer iskolatáska megtöltéséhez kell?

– A csomagok összeállításához szükséges pénzen felül beérkező adományokat idén is a gyermekek felzárkózását elősegítő egész éves munkánk támogatására fordítjuk. *Kapaszkodó* programunk

keretében az ország tizenhárom pontján több mint kétezer gyermek számára biztosítunk rendszeres fejlesztő foglalkozásokat a szegénység okozta hátrányok leküzdéséhez. Az év második felétől *Kapaszkodó 2.0* néven speciális programot indítottunk a veszélyhelyzet alatt felhalmozott lemaradások leküzdésére azoknak a gyermekeknek, akik körülményeik miatt kevésbé hatékonyan tudtak bekapcsolódni a digitális oktatásba.

■ E. É.

Ízes élet

(Jer 14,7-9)

nyenceknek (is) kötelező Muriel Barbery 2012-ben magyarul is megjelent *Ínyencrapszódia* című könyve. A regény főhőse Pierre Athens; a szerző a világ legnevesebb étteremkritikusaként, a gasztronómia pápájaként, az ínycsakomák fejedelmeként mutatja be őt. Egy napon megtudja: mindössze negyvennyolc órája van hátra. Negyvennyolc óra, két teljes nap, és meg kell halnia.

Pierre a halál kapujában, mit sem törődve az idő rövidségével, egy íznek, élete ízének nyomába ered, mert úgy érzi, ennek az egy íznek többet köszönhet, mint élete megannyi pompázatos lakomájának. A regény alapfeszültségét az a kérdés adja, marad-e vajon ideje Pierre-nek, hogy meglelje, amit keres.

KÉPINK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: REGINE THOLEN / UNSPLASH.COM

Sosem éreztem még ennyire élesnek a kérdést, mint az előző hónapokban: mi is az, hogy keresztény íz? Mi az, amire mi, keresztények egy szívvel, egy lélekkel áment tudunk mondani? Az a bizonyos legkisebb közös többszörös. Személyes beszélgetések, olvasmányélmények, élethelyzetek, aggasztó hírek azonban mind-mind azt sugallják (kis túlzással): ahány keresztény ember, annyiféle íz, annyiféle „magam módján vallásosság”, annyiféle kegyesség. Sokszor lehet olyan érzésünk, mintha mindenki másról beszélne, mint amiről kellene, sőt mintha sokszor már maguk az egyházak is elfelejtették volna az eredeti ízvilágot.

Abban élünk, tudatosan vagy tudattalanul, amit Zorán így énekelt meg: „...langyos a sör, de nekünk így is jó.” Pedig jól tudjuk Jézustól, mi történik a sóval, ha megízetlenül, és jól tudjuk a *Jelenések könyvéből*, hogy az Úr ki nem állhatja, sőt kiköpi a langyosat. De akkor miért így? Úgy tűnik, mintha elég lenne a „nekünk így is jó” kereszténység, vagyis a közepszerű íz kóstolgatása.

De kérdelem én: miért? Miért hiszünk el, hogy „nekünk így is jó”? Miért fogadjuk el, hogy a gyöngyök a disznók előtt hever-

nek? Miért nem teszünk azért többet, hogy a legszentebb kincs, amely ránk bízott – az evangéliumot – hitelesen, szenvedéllyel adjuk át, hogy emberek valóban megmeneküljenek, megszabaduljanak, felszabaduljanak?

A szabadítás maga a keresztény íz. Nem engedi meg a kicsinyes ügyeskedéseket, a mellébeszéléseket. Isten megszabadít, felszabadít abból a helyzetből, amelyben benne vagyunk, amelyben őrlődünk, amellyel kapcsolatban nem tudunk egyről a kettőre jutni. Ez maga az (!) íz, maga a jó hír, maga az evangélium.

Éppen ezért semmi más nem lehet életünk középpontjában, mint ez: Isten mindenkinek szóló szabadítása. Nem úgy általában

mindenkinek, hanem személyesen, konkrétan neked és nekem. Jeremiás próféta pontosan tudta ezt. Tudta, hogy mi az élet íze, hogy mi az, ami egzisztenciálisan is segítség lehet a szenvedő nép számára. Így szólítja meg a nép nevében az Örökkévalót panaszdalában: *„Ha bűneink ellenünk szólnak is, a te nevedre tekintettel bánj velünk, Uram! Mert számtalanszor elpártoltunk, vétkeztünk ellened! Ó, Izráel reménye, szabadítója a nyomorúság idején!”*

Vagyis a szabadítás: van. Akkor is van, ha lázadunk ellene, ha ígéret helyett bizonyítékokat hajkurászunk, ha hit helyett unalmas egyházi frázisokba menekülünk. Akkor is van, ha panaszkodunk, ahelyett hogy segítenénk a rászorultakon; ha beérjük a farizeusi mirelit kegyességgel. De személyessé és személyes életünkben relevánssá csak a hit segítségével válhat.

Hitünk lényege a szabadításban áll, és keresztényként hisszük, hogy a jeremiási imádság – *„Hiszen te közöttünk vagy, Uram, rólad neveznek bennünket: ne hagyj el minket!”* – Jézusban meghallgatott. Ő maga a Szabadító. Jeshua. Aki felszabadít. A szeretetre. Aki megszabadít a szorongó, görcsös vallásosságtól, és személyes szabadítóként azt mondja, amit a naini ifjúnak mondott a feltámasztása után: *„Ifjú, neked mondom, kelj fel!”* (Lk 7,14)

Vajon maradt-e még időnk, vajon van-e rá időnk, vajon számunk-e rá időt, hogy megleljük, amit mi keresünk, úgy is, mint életünk értelmét, életünk ízét? A felelősség a miénk. A keresés felelőssége. A keresztény íz keresésének felelőssége. A szabadítás felfedezése a személyes életünkben. *„...ne hagyj el minket!”* – visszhangzik Jeremiás fohásza.

Olyan jó tudni, hinni, érezni, hogy valóban nem hagyott el, nem hagy el. És őmiatta, a Szabadító miatt érdemes keresni azt a bizonyos ízt, amelytől életünk valóban ízes, lelkes, boldog és elégedett élet lesz. Úgy legyen!

■ DR. GÁNC S TAMÁS

Evangelizáció templomban és motoron

Vendégségben Leon Novak szlovéniai püspöknél

Magasba nyúló templomtorony tövében lutheránus szigetként húzódnak meg a muraszombati gyülekezet hivatali épületei, amelyek hamisítatlan szlovéniai rendezettségben, szélesre tárt kapukkal hívogatják az arra járókat. A tavaly szeptember 28. óta püspöki székhelyként is működő gyülekezetben Leon Novak püspökkel nemcsak egyházáról és szolgálati terveiről beszélgettünk, hanem a szlovéniai egyeurós pénzérme, illetve nagy szenvedélye, a motorozás is szóba került.

– Püspök úr lelkészcsaládból származik, édesapja a hodosi, majd az itteni, muraszombati gyülekezetben szolgált. Ön közel egy éve tölti be a Szlovéniai Evangélikus Egyház lelkészi vezetői tisztét. A muraszombati közösség életében mekkora változást hozott, hogy a lelkészüket püspökké választották?

– Nem olyan nagyot, mert én korábban is csapatmunkában gondolkodtam. Jelenleg hatfős munkatársi gárdával dolgozom – közöttük több lelkész is van –, így jól meg tudjuk osztani a feladatokat. A gyülekezet kétezer fős, alapvetően szlovén anyanyelvű tagokból áll.

– Ön mégis kiválóan beszél magyarul.

– Édesapám is tudott magyarul, én pedig annak idején az óvodában, illetve az első négy osztályban tanultam ezt a nyelvet. Györfi Judit lelkész nő idekerülésével újra sokat beszélek magyarul.

– Hány gyülekezetből áll a Szlovéniai Evangélikus Egyház?

– Tizennégyből. Ebből tizenegy ezen a környéken, azaz a Muravidéken található, tőlünk távolabb pedig Apače, Maribor és Ljubljana evangélikus közösségei vannak. A lendvai, a hodosi és a domokosfai gyülekezet magyar, a többi szlovén.

– Gondolom, püspökként az ön mögött álló hónapok elegendők voltak ahhoz, hogy közelebből megismerje az egyházközségek örömeit-bánatait. Egyházának lelki vezetőjeként milyen elérendő célt tűzött maga elé ebben a hatéves ciklusban?

– A családokra és az ifjúságra irányuló evangelizációt tartom legfontosabbnak, mert családok és fiatalok nélkül az evan-

gélikus egyháznak nincs jövője. Szlovéniában is erős a szekularizáció, ezért minél több hitébresztő programot kell szerveznünk. A saját gyülekezetemben kísérleti jelleggel elkezdünk két sorozatot, amelyet a jövőben a többi gyülekezetre is ki szeretnénk terjeszteni. Minden hónap második vasárnapján családi istentiszteletet szervezünk sok zenével, a hónapok utolsó vasárnapjain pedig tematikus istentiszteletre várjuk az érdeklődőket. Erre az alkalomra különleges vendégeket hívunk – júniusban például a muraszombati futballcsapat jött közénk, ugyanis ők nyerték meg a szlovéniai bajnokságot. Az istentisztelet után kerekasztal-beszélgetést tartottunk arról, hogy mi a kapcsolat, illetve hasonlóság egy futballcsapat és egy gyülekezet között. Mindkettőben van például edzés, de míg a sportban ez elsősorban fizikai mozgást jelent, egy gyülekezetben a bibliórak és az istentiszteletek tartják lelki „kondícióban” a tagokat. Júliusban orvosokat és ápolókat várunk – a velük tervezett beszélgetésnek elsősorban a koronavírus-járvány adja az aktualitását, de szeretnénk arról is szót ejteni, hogy nekünk, keresztényeknek ki az Orvosunk. *[Interjúnk július első napjaiban készült. – A szerk.]*

– Ha már az evangelizációról beszélgetünk, nem mehetünk el szó nélkül amellett sem, hogy a szlovéniai egyeurós pénzérmen Primož Trubar reformátor arcképe látható.

– A 16. században élt lelkész hamar a lutheri tanok követőjévé vált, az Újszövetség lefordításával pedig megteremtette a szlovén irodalmi nyelvet. Reformátori hatásának köszönhetően a városok la-

FOTÓ: BODA ZSUZSA

kói nyolcvan százalékban evangélikusok lettek. Emellett identitástudatot is adott a szlovén népnek, előtte ugyanis csak a régiók elnevezései szerint azonosították be magukat az emberek. Amikor 1991-ben Szlovénia független állammá vált, a reformáció napja állami ünnep lett annak ellenére, hogy a lakosságnak körülbelül csak egy százaléka evangélikus.

– Beszélgetésünk végén ne hagyjuk ki püspök úr nagy szenvedélyét, a motorozást sem, amelyben ön szintén lát missziós lehetőséget. Miről is van szó pontosan?

– Valóban szeretem két keréken járni a vidéket és a környező országokat. A magyarországi evangélikus motorosokkal is van kapcsolat. Muraszombatban minden tavasszal tartunk egy évadnyitó motoros alkalmat, amelynek elején megáldom a résztvevőket, Isten óvó tekintetét kérve rájuk.

■ BODA ZSUZSA

Evangéliumot fúrni a tradicionalizmus betonjába

A Muravidéken jártunk

Szlovéniába lépve hegyes-völgyes, rendezett táj fogadja az érkezőt. Öröm látni – és egyúttal lehetetlen nem észrevenni –, hogy a szegénység nem könyököl ki majd minden ház ablakán. A Muravidék nem csak csodálatos látványával ragadhat meg minket: azt is érdemes tudni róla, hogy a Szlovéniai Evangélikus Egyház egyfajta központja is, hiszen tizennégy gyülekezetéből tizenkettő itt található. Ezen a vidéken szolgál a fiatal evangélikus lelkész házaspár, Andrejek Mitja és Andrejek-Györfi Judit is. Őket kérdeztük hivatásuk kihívásairól, szépségeiről és a szlovén egyházi sajátosságokról.

FOTÓK: BODNÁ ZSUZSA

Amikor a lelkész nőt a szlovéniai evangélikusság rövid jellemzésére kérjük, így fogalmaz: „A tradicionalizmus nagyon erős, a lelkészeknek komoly megbecsültségük van.” A hívek több mint kilencven százaléka fizeti az egyházfenntartói járulékot, negyven eurót évenként. Már a megkelesztett gyermek után is fizetik a szülők, hiszen a keresztséggel ő is az egyház tagja lett. Leginkább az egyházfenntartói járulékból él az egyház – mondja Andrejek-Györfi Judit.

Délnyugati szomszédunknál az állam és az egyház olyannyira különválnak, hogy az iskolákban nincsenek hittanórák, és a lelkészek még egy plakátot sem tehetnek ki, hogy az iskolán kívüli hittanra hívogassák a gyerekeket. Nincsenek egyházi is-

kolák sem. Ennek fényében érdekes, hogy a lelkészeket támogatja az állam egyfajta bérkiegészítéssel.

„A tradicionalizmus betonjába kell egy kis evangéliumot fúrunk, mert az él a hívekben, hogy ha befizetik az egyházfenntartói járulékot, akkor Isten szereti őket, azonban a megújulás, a megtérés, Jézus szeretete eléggé távol áll még tőlük” – körvonalazza a lelkészi feladatot Judit.

Andrejek Mitja és felesége nemrég nagy lehetőséget kapott, és igyekeznek is élni vele: változást szeretnének előidézni az említett helyzetben. Mitja jelenleg Tótkeresztúr (mai hivatalos nevén Križevci) és Domonkosfa (Domanjševci), valamint Pártosfalva (Prosenjakovci) lelkésze, míg

Judit Lendván (Lendava) és Murszombatban (Murska Sobota) szolgál.

A lelkész házaspár három gyermekével Tótkeresztúron él, legfőbb feladatuknak a közösségépítést tartják. Ám ehhez fontos az is, hogy ne csak a prédikációk legyenek rendben, hanem az ő életük is példamutató legyen, mert mint Judit mondja: csak tíz százalék a prédikáció hatása, de kilencvenet jelent az, hogyan élnek a településen, miként viszonyulnak a többi családhoz, miben vesznek részt lelkészként, hogyan viselkednek a gyerekeik, vagy éppen az, hogyan öltözködnek.

Mitja önkéntes tűzoltó, vadász is a településen, nemrég pedig hegymászó közösséget is szerveztek. A lelkész nő kiemeli, hogy a szlovének kifejezetten sokat adnak a megjelenésre is, így az sem utolsó szempont, hogy mennyire ápolott egy-egy lelképásztor. Szlovénia kis ország, de a lelkészeket feltétel nélküli tisztelet övezi, éppen ezért talán még jobban odafigyelnek rájuk, vezetőnek számítanak.

A kétnyelvűség érték

Újabb érdekesség, más szomszédos országoktól eltérően, hogy a kétnyelvűség Szlovéniában nem hátrány, sőt semmilyen ellenszenv nem érződik a magyarokkal szemben. Találkozhatunk magyarul is beszélő szlovénekkal, közéjük tartozik például a szlovéniai evangélikus püspök, Leon Novak is [vele készült interjúnk az előző oldalon – a szerk.]. Mint Judit mondja, a Szlovén Köztársaságban az olasz és a magyar nemzetiség is komoly megbecsülésnek örvend. Mostanság a magyarországi kormány is több támogatást nyújtott a kétnyelvű területeknek, és ez itt is érződik.

Amikor nyár elején a lelkész házaspár átvette a domonkosfai szolgálatot, a szertartások kétnyelvűek lettek, és ezt – hogy minél többeket elérjenek – rögtön hirdették is a helyi újságban. „Fontos, hogy az ember meg tudja élni a hitét a saját anyanyelvén

– fogalmaz Judit. – Régóta megvolt már az igény erre Domonkosfán, hiszen ez az egyik legnagyobb kétnyelvű gyülekezet. Itt szinte mindenki evangélikus, többségük tud is magyarul, vagy magyar az anyanyelve.” Ezért aztán bevezették a havi két magyar nyelvű istentiszteletet. Van, amikor magyarul liturgizálnak és szlovénul prédikálnak, és van olyan, amikor pont fordítva, így minden istentiszteleten szerepet kap mindkét nyelv valamilyen formában.

A kezdetekről Andrejek Mitja elárulja: nem ment minden gördülékenyen. „Amikor idejöttünk, kevesen jártak istentiszteletre. Valahogy elszoktak tőle. Majdnem fél év kellett, hogy az emberek elkezdjenek újra templomba járni, visszaforduljanak az egyház felé, és elkezdjék keresni Istent. Az a feladatunk tehát, hogy visszatérjük a nyálat. Nem csábítani kívánjuk az embereket, hanem hívni” – fogalmaz a fiatal lelkész.

De ez a hívás sem egyik napról a másikra történik. Január 15. óta tartanak Andrejekék istentiszteleteket Domonkosfán, aztán júniusban vette át Mitja az egyházközséget a pártosfalival együtt. De, mint mondja, a legfontosabb, az első lépés, hogy meg kellett ismerni a gyülekezetet, és alkalmazkodni kellett a közösséghez, hiszen mindenütt mások a szokások, a hagyományok, a viselkedés, más az emberek életvitel, a napi gondjaik.

A fiatal lelképásztor hozzáteszi: „Már a legelejétől fogva minden vasárnap megtartottam az istentiszteletet, vagy amikor én nem tudtam, akkor Judit. Volt, amikor csak tíz perc volt, mert nem voltak hívók, csak a harangozó és a kántor volt velünk a templomban. De akkor is volt igeolvásás, hitvallás, imádság, illetve egy éneket elénekeltünk. Most pedig már ott tartunk,

A MURASZOMBATI EVANGÉLIKUS TEMPLOM

hogy harmincan is vagyunk egy-egy istentiszteleten, illetve már bevezettük a születésnaposok köszöntését is a hónap első vasárnapján.”

Visszaszerezni a bizalmat

Judit úgy fogalmaz: bizalmukat veszítették az emberek az egyház iránt, de rögtön hozzáteszi: „Úgy álltunk hozzá, hogy ha Isten áldása van a munkánkon, akkor előbb-utóbb változni fognak a dolgok.” Nem a számok bűvöletében él a fiatal lelkész házaspár: örülnek a harminc hívőnek is, mert számukra a közösség fokozatos építése és a befektetett munkának a lassú, de folyamatos beérése a fontos.

Arról, hogy mit próbáltak tenni a helyi gyülekezeti élet felpozíciójáért, a bizalom visszaszerzéséért, Judit így vall: „A helyiek már korábban megismerhettek minket, hiszen sokszor megfordultunk a faluban, négy éve élünk a környéken, ide járnak a gyerekeink óvodába, ez lehetett az alap. Emellett a megbízhatóság is nagyon fontos, az, hogy mindig itt vagyunk, és nincs olyan, hogy ne jönnénk.”

Aztán érkeztek a közösségépítő ötletek, mint a családi istentisztelet, a gyermektábor, a gyülekezeti piknik, a bibliórak. Ez utóbbiak alkalmazkodnak a mezőgazdasági munkák időbeosztásához, hiszen a környéken sokan élnek a földből, de idesorolhatjuk a születésnaposok már említett köszöntését is; az ünnepek ilyenkor személyes áldást kapnak. De a közösségépítést szolgálják például a tematikus istentiszteletek is Muraszombatban

– nemrég a lezárult focibajnokság okán a labdarúgás volt a téma. Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy ezek az alkalmak mind a templomhoz, az istentisztelethez kötöttek, mert a gyülekezeti közösség építése a cél, nem pusztán egy újabb fakultatív program megrendezése.

A közösség pedig örömmel vesz részt ezeken az alkalmakon. „Sokszor azt gondolhatnánk, hogy az embereket manapság nem érdekli a hit, de ez nem így van. Mindenkinek kell kapaszkodó az életben, és az emberek folyamatosan keresik ezeket a kapaszkodókat. Ehhez kell segítő kezet nyújtanunk. Ezért kell megismerni a híveinket, hogy lássuk, hogyan munkálkodik bennük Isten” – állapítja meg Andrejek Mitja.

Építenek, terveznek

A kezdeti lelkesedésnek azonban nem szabad átváltania elbizakodottságba, ezt mindketten vallják. A személyes kapcsolattartásnak hála egyre többen keresik meg a lelkész házaspárt kérdéseikkel vagy akár csak beszélgetni. Az ilyen alkalmakkor derül ki az is, hogy kinek mire van szüksége, ez pedig a lelkészeknek fontos információ a jövőre nézve.

„Nyilván nem ránk, lelkészekre épül az egyház, hanem Isten szeretetére és Jézusra, és ezt jó lenne, ha megtapasztalhatnák az emberek. Mindannyian gyarlók vagyunk, mindenkinek vannak hibái, nekünk, lelkészeknek is, tehát nem tőlünk függ az egyház, hanem attól a közösségtől, amit fel tudunk építeni egymás között” – jelenti ki határozottan Andrejek-Györfi Judit.

A jövőt illető terveikről elmondják: szeptembertől szeretnék elkezdni a hitoktatást is Domonkosfán, mivel van elég gyermek a faluban, akiket a szülők elhoznak a templomba, ám a konfirmáció utáni generációt is szeretnék újra megszólítani, bekapcsolni a gyülekezetbe.

Mivel Muravidék nem egyetemi központ, a felsőoktatásban részt vevők megszólítása is komoly kihívás. Továbbá szeretnék, ha helyi szinten megújulna majd a domonkosfai gyülekezet vezetősége is, hogy olyan presbiterekből álljon, akiknek fontos az elvégzendő munka, a hitoktatás. De a többi gyülekezetben is szükség van olyanokra, akikkel karöltve lépésről lépésre lehet építkezni. Judit és Mitja mindemellett továbbra is fontosnak tartja, hogy ne csak lelkészként legyenek aktív tagjai a helyi közösségnek.

■ KÉZDI BEÁTA

A MURASZOMBATI EVANGÉLIKUS TEMPLOM BELSŐ TERE

Gyógyír szétszabdalt régióknak

Találkozás Korányi András egyháztörténésszel nemzeti ünnepünkre készülve

Augusztus 20-ra, az államalapítás és Szent István király ünnepére készül az ország. A trianoni békediktátum aláírása századik évfordulójának évében nemzeti ünnepünk alkalmából arra keressük a választ, hogy vajon egy évszázad elteltével az összetartozásnak milyen formái élnek tovább a magyar nemzet, a hívő közösségek és a családok életében. Kérdéseinket Korányi András egyháztörténésznek, az Evangélikus Hittudományi Egyetem professzorának tettük fel.

– Elsőként kérem, ismételjük át a történetet: mennyire rendítette meg az evangélikus egyházat a trianoni békediktátum?

– Az evangélikusság mint a legkisebb történelmi egyház – bár természetesen akkor még nem így nevezték – igen sajátos módon élte meg Trianont. Eleve többnemzetiségű egyházzal beszélünk: a gyökereinket tekintve mintegy egyharmadnyi német, egyharmadnyi szlovák, egyharmadnyi magyar és körülbelül egy százalék vend alkotta – utóbbi népet ma a szlovén nemzetiségként emlegetjük. Ennek az összetételnek megfelelően nagyon mélyen érintettek minket, evangélikusokat a trianoni következmények. Egyháztagságunk hatvannégy százaléka már 1920-ban a határokon kívülre került. A következő évtizedekben ez a veszteség tovább nőtt a németek kitelepítésével és deportálásával, majd a Beneš-dekrétumokkal, mondhatjuk így: „trianoni poszttraumaként”. 1920-ban a Dunántúli Egyházkerület a gyülekezeteinek körülbelül húsz százalékát veszítette el, a másik három egyházkerület viszont hatvanhárom és kilencven százalék közötti mértékben csökkent. Intézményeink nagy része – az iskolák háromnegyede, a tanítóképzők kétharmada – szintén odaveszett. Lelkészképzésünk teljes egészében a határokon kívülre szorult: a teológiáink többségét elvesztettük, össze kellett vonni az oktatást. Előbb Sopronban, majd Budapesten találtak neki helyet. Még egy nagyon fájdalmas trauma ért bennünket Trianon után: az Erdélyben élő száz evangélikus egyházzal való konfliktusok megszaporodása.

– Hogyan próbálta feldolgozni a veszteséget az evangélikusság?

– Szolidaritásban és teljes egységben az egész országgal, hiszen az állam és a társadalom mellett az egyház újraszervezésére is szükség volt. Raffay Sándor, aki 1918-tól 1945-ig volt a Bányai Egyházkerület püspöke, szimbolikus figurája lett ennek a korszaknak: a magyarországi közélet és értelmiség, a politikai elit fősodrához tartozva a békés revízió híve volt, aktív közéleti szerepet is vállalt. Az anyaországba menekülő magyarok átköltözésével, az iskolák és intézmények

– Az első világháború lezárása és Trianon után pályázatokat írtak ki települések számára emlékművek, szobrok felállítására a megmaradt magyar területeken. Egyik szívhez szóló példája az evangélikus magyar keresztény szellemiségnek az, ami a Baranya megyei Magyarbólyban történt. Ott ugyanis nem kőből emeltek emlékművet...

– A magyarbólyi az evangélikus megközelítés egyik legszebb példája. Ott a plántálásba fektették az emlékezésre fordítható pénzt Vértesi Zoltán akkori lelkész kezdeményezésére. A településen óvodát nyitottak azért, hogy a következő nemzedék megerősítésével üzenjenek a jelennek, a jövőnek, és vigaszt nyújtsanak a traumát elszenvedett generáció tagjainak. Ismerjük az érzést: egy családban a fájdalom, a gyászesemény akkor dolgozható fel igazán, amikor megérkezik egy új kis élet a közösségbe. Akkor a szülők, a nagy-

Az anyaországba menekülő magyarok átköltözésével, az iskolák és intézmények újraszervezésével, az általános közhangulattal párhuzamban erősen jelen volt a revízióvágy egyházunk népében is

újrászervezésével, az általános közhangulattal párhuzamban erősen jelen volt a revízióvágy egyházunk népében is. Tanítók – nem csak teológiai professzorok vagy tudósok –, középiskolai tanárok, továbbá nagy létszámú lakosság érkezett a trianoni döntés után például Budapest környékére, de más területekre is. Ők „élő sebként” tartották itt, jelenítették meg az evangélikus egyházon belül is a trianoni fájdalmat hosszú ideig.

szülők visszakapják azt a távlatot, hogy „az élet zajlik körülöttük”, van jövő, van remény. A Trianon – illetve az első világháború – utáni életösztön megnyilvánulásáról van itt is szó: kisdédóvó alapított a világháborúban elesett hősök emlékére, nem „turulmadaras, kőből faragott és nem mindig sikerült” hősi szobor és emlékmű – írta Vértesi Zoltán a gyülekezet történetét megörökítő visszaemlékezésében. Az élő emlékmű átadása szimbólum,

FOTÓ: GALAMBOS ADÁM

jel, jelkép lett: „...az elesett hősök utódaikban újjászületnek és tovább élnek” – mondta a lelkész az óvoda átadásán 1936. május 31-én. De általában is igaz, hogy az evangélikus egyház nemcsak a társadalmi-politikai környezettől várta a megújulást, hanem nagy erővel kezdődött meg a roncsolt szerkezetű egyházkerületekben is a gyülekezetek újraalapítása, megerősítése, a történelmi egyházakban általában is megfigyelhető felekezeti és teológiai identitás és küldetésstudat újra-fogalmazása.

– Alapvető pillér a nemzeti emlékezetben az az ismeretanyag, amelyet az oktatási intézményekben kapunk az ott töltött évek alatt. De ugyanígy elhagyhatatlan a családi, a felmenők által őrzött történetek mesélése is. Ön, aki egyháztörténetet oktat, miként látja, hogyan élnek tovább a száz évvel ezelőtt történtek az evangélikus családok „oral historyjában”, szóban átadott történeteiben?

– Elmondhatjuk, hogy Magyarországon alig él olyan család, amelyiknek a történetében ne lennének a trianoni határon túlra vezető szájak. Nagyon fontos lenne, hogy ezeket a rokoni, gyülekezeti, hittestvéri kapcsolatokat életben tudjuk tartani. Számomra is meghatározó volt három évtizeddel ezelőtt, kevéssel a rendszerváltás után, amikor teológus koromban Kolozsváron voltunk egyháztörténeti kutatáson. Kiss Béla bácsi, aki maga is megjárta a Duna-deltát az 1956-os forradalom melletti kiállításának büntetéseképpen, elmesélte

nekünk a történeteit. A mai napig „érzem a bőrömön”, ahogy minden este, a Magyar Televízió adását nézve, elénekeltük vele a magyar himnuszt, természetesen állva. Fontos, hogy ilyen mélységig, tehát konkrét arcokhoz köthetően konkrét gyülekezeti kapcsolatok alakuljanak ki újra, és megtapasztalhatóvá váljon mindez a fiataloknak is. Semmilyen manipuláció ne vehesse el vagy rombolhassa le ezt! Ennek pedig legkomolyabb kapcsolódási módja az élő, személyes emberi barátság, az összetartozás.

– A századik évfordulón emlékezünk, és számba vesszük mindazt az értéket, amellyel bírunk...

– Az evangélikusságnak két olyan öröksége van, amely a trianoni traumával kapcsolatban talán az egész magyarságunk és a Kárpát-medencei közösségünk javára válhat. Az egyik már a reformáció idejéből érkezett el hozzánk: a nagyon mély sorsközösség az Ószövetség üldözött népével. A magyarság úgy élte meg a törökidulást és az azt követő megpróbáltatásokat, hogy az ószövetségi párhuzamokból a megtartó Isten, a bűnbánatot elváró, ugyanakkor a szövetségét tartó Isten erejében bizakodott. Ezt történelmi próbatételek idején is megújulva éreztük: ez tartotta meg sokszor a mi közösségeinket. A másik pedig, hogy evangélikusként pontosan a soknemzetiségű múltunk és kultúránk miatt rendelkezünk egy olyan többlettel, amit toleranciában a többiekkel megkereshető közös hang érdekében

mindehhez hozzá tudunk adni. Ez szintén lényeges pont egy olyan világban, ahol máig kulcskérdés a régió belüli összefogás. Az evangélikus egyház a németességgel, a szlováksággal a magyarság viszonylatában sok olyan, olykor nagyon nehéz, más-kor felemelő tapasztalatot szerzett, hogy tudja: milyen konfliktusokat nem szabad fölállalni, és mely konfliktusokban lehet – ha tartjuk is az álláspontunkat – közös nevezőre jutni. Ez bár kisebbségi egyházi felismerésünk eredménye, mégis mindenki számára hasznos örökség.

– Végezetül hogyan látja ebben a rendkívüli évben magyar nemzetünk, államunk, a határainkon belül és azon túl élő magyar honfitársaink, keresztény közösségünk erejét, reményét? Miért ad hálát, mit kérne a száz éve elszenvedett döntés évében a magyarságnak, illetve az evangélikusságnak?

– Trianon az évszázadok óta vágyott magyar szuverenitás visszanyerésének pillanata is volt a mérhetetlen veszteség mellett. Ez olyan örökség, amellyel felelősséggel kell élnünk, különösen egy olyan globális időszakban, amikor vészvesztés nyugtalanság söpör végig a világon: vészjósló ideológiák felemelkedésének vagyunk a tanúi. A szuverén államiság nemcsak sajátos érdekeink védelmét jelenti, hanem például az alkotmányos-demokratikus rend leghatékonyabb kerete a mai világban. Ezzel egy időben új fejezetet tudunk nyitni a Trianon által szétszabdalt régióknak több országával is, amely gyógyírt hozhat a békediktátummal – nem kis részben szándékosan – előidézett szembenállás és gyűlölködés helyett. Innovatív, Trianont meghaladó korszakba léphetünk, ha ezekkel jól tudunk élni. A magyarságnak tehát szívből kívánom, hogy az elmúlt száz év után újabb világmegeváltó, de embertelen pusztítással fenyegető ideológiák szolgálata helyett megőrzött szabadságában tudjon barátokat és szövetségeseket szerezni. Evangélikus egyházunknak pedig azt kérem, hogy a Trianon óta tartó sokkos állapotból – hogy folyamatos létszámvesztésen megyünk keresztül – újra talpra tudjon állni, és merészebben tervezzen jövőt, építsen közösségeket, bátran vállalja a megújuláshoz szükséges, áldozatos stratégiaváltásokat. Májig fennmaradt sokszínűségünket – nemzetiségben, többségben, szárványban, társadalmi feladatvállalásban – egyre szorosabban egységes egyházi keretben és sorsközösségben tudjuk megélni, felállalni.

■ STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

„Az egyetemen külföldi cserediáknak néztek”

Oláh Róbert előítéletekről és kitartásról

Kisfiúként maga is sokat járt a szüleivel napszámba, de eldöntötte, hogy ő nem ezt az utat választja, hanem továbbtanul. Családjában ő érettségizett először, és ő szerzett elsőként diplomát is. Oláh Róbert jelenleg a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájában felzárkózási referensként patronál másokat. Ismerjük meg őt.

„1990-ben születtem, akkor még a szüleim dolgoztak, de én már úgy nőtem fel, hogy napszámból tartották el a családot. Nem volt állandó jövedelmük, hanem a napi munkákból járó kis pénzből próbálták minket felnevelni” – kezdi a történetét. A szülők megtapasztalták, hogy megfelelő iskolai végzettség nélkül nehezen maradhatnak meg a munkahelyeken, ezért a gyerekeiknek azt mondták, hogy tanuljanak, szerezzenek szakmát, mert anélkül nem tudnak boldogulni az életben – emlékszik vissza Róbert a szülői tanácsra.

„Ézért minden testvéremnek van szakmája, egyikük kőműves, másikat szobafestő, a nővérem és a húgom is fodrásznak tanult, én viszont már az általános iskolában, nyolcadikban azon gondolkodtam, hogy igazából többre vágyom, mint egy egyszerű szakmára. Gyerekkoromban sokat jártam napszámba, és kisgyerekként tetszett, hogy a szüleimmel lehetek, és dolgozgatok mellettük, segítek nekik. Az így megkeresett pénzből vettem meg a cipőt, a nadrágot, egyebet, ami kellett az iskolába. Próbáltam nekik így is segíteni, hogy ne kelljen rám emiatt költeni. Láttam, hogy számukra komoly erőfeszítés volt, hogy megadjanak nekem és a testvéreimnek is mindent, amire szükségünk lehet.” Amint mondja: „Már akkor megfogadtam, hogy inkább tanulok, és majd az eszem után élek meg, hogy ne kelljen még negyvenötven évesen is kint lenni a tűző napon a földeken, a gyümölcsösökben.”

A rokonságban nem volt senki, akinek akár érettségije lett volna. Róbert remélte, hogy a középiskolából talán kiszülhet valami jó, bár nem indult zökkenőmen-

tesen a tanulás. „Az első középiskolai tapasztalatom nem volt jó. Idegennek éreztem az egészet, mert amikor bementem, nem találkoztam cigány gyerekekkel. Frusztrált az egész helyzet. Az általános iskolában sokan voltunk akár unokatestvérek is az osztályban, ismertük egymást, és fel sem merült, hogy valaki cigány vagy nem cigány. A középiskolában bár nem mondták ki, de érezhető volt, hogy furcsán néznek rám, és nem értik, hogyan kerültem oda, és a tanáraink sem találkoztak még cigány diákkal.”

Aztán különös helyzet alakult ki a történelemtanárral. „Nem éreztem magam odavalónak. Az első órán meghúzódtam a hátsó padban, de a történelemtanár felállított, kikérdezett, hogy hívnak, mivel foglalkoznak a szüleim, vannak-e testvéreim. Aztán leadta az anyagot. A következő órán meg az volt az első, hogy engem hívott ki felelni. Bár hibátlanul elmondtam mindent, mert szerettem a történelmet, meg tanulni is, mégis négyest adott. És onnantól kezdve minden órán én feleltem. Mindig nálam »nyílt ki a napló«, akkor is, ha még lapozni kellett, akkor is, ha bent sem volt a teremben a napló. És sosem kaphattam ötöst, mindig csak hármast, négyest, pedig másoknak ugyanarra megadta az ötöst. Nem tudtam hová tenni ezt” – meséli a fura helyzetet a fiatalember. Aztán jött egy témazáró dolgozat. Erre még éjfélkor is tanult a konyhában. Édesapja, látva, hogy még ég a villany, kijött, megkérdezte, miért van még ébren. Róbert ekkor elmondta neki, hogy ettől a bizonyos történelemtanártól csak nem kap ötöst. „Tanulj meg mindent, akkor nem tud majd beléd kötni” – felelt az édesapja.

A fiatal fiú pedig megfogadta az atyai tanácsot, és megtanulta még az apró betűs részeket is, mind bele is írta őket a dolgozatba – amelyre aztán egyedül ő kapott ötöst. A tanár akkor kihívta, és azt mondta: „Ez az a szint, amit magától várok, mert magának az egyetemen van a helye.” „Ez volt az első alkalom, amikor azt hallottam, hogy egyetemre kerülhetek – emlékszik vissza Róbert. – Jól is esett, de igazából meg is lepett, mert ahogy az érettségiről sem tudtam, hogy milyen lehet, úgy az egyetemről sem volt tudásom.”

Az egyetemi évei sem voltak a szokásosak. „Azután éreztem magam egyetemistának, miután a szakkollégium [*a nyíregyházi Evangélikus Roma Szakkollégium – a szerk.*] tagja lettem. Nem kellett annyit dolgoznom, mert kaptam ösztöndíjat, így be tudtam ülni az órákra. Korábban azt is néztem kellett, hogy melyek a kötelező órák; ezekre bementem, de a nem kötelezők idején inkább elmentem dolgozni, hogy keressek egy kis pénzt” – válaszolja a helyzetet.

De ez még mindig csak az időbeosztás, ám jöttek más fordulatok is. „Számomra megdöbbentő volt, hogy a gazdaságtudományi karon [*a Debreceni Egyetemen – a szerk.*] egyedül vagyok cigány. Nem úgy, mint a középiskolában, hogy a harmincfős osztályban, hanem a kétszáz fős karon. Akkor hitték azt a tanárok és a diákok is, hogy külföldi cserediák vagyok. Először angolul beszéltem a többiekkel, ezért sokszor én is azt hittem, hogy nem magyar diákkal beszélek. Aztán mikor kiderült, hogy magyarok vagyunk, akkor jött a döbbenet: nehezen hitték el, hogy cigány gyerekként egyetemre járok” – idézi fel a valóban megdöbbentő helyzeteket Róbert.

Az ő életében azonban az igazi különlegességet az jelenti, hogy – képletelesen szólva – nem csupán felmászott egy hegyre, minden akadályt leküzdve, hanem miután felért, visszament „lentre”, és másoknak is megmutatja, a mai napig

A zene ablak a világra

MAO-koncert
a Mandák-házban

A józsefvárosi evangélikus gyülekezet Mandák-házában július 18-án délután a Modern Art Orchestra (MAO) adott koncertet. Rihay Szabolcs lelkész köszöntése után klasszikus és kortárs zeneszerzők szakrális témájú műveinek jazzfeldolgozását és a zenekar tagjainak műveit hallhatták a gyülekezet tagjai és a vendégek.

A *Sacred Music* elnevezésű koncerteken a zenekar muzsikusai egyházi terekben szolgáltatják meg kortárs zeneszerzők átiratában Georg Friedrich Händel vagy Henry Purcell szakrális műveit, emellett a MAO tagjainak darabjaiból is válogatnak. Az együttes művészeti vezetője, Fekete-Kovács Kornél trombitaművész kvintettel érkezett a koncertre.

Hosszú idő óta az első nyitott missziós alkalma volt ez a közösségnek; lehetőséget kínált arra, hogy a gyülekezethez lazán kapcsolódó környékbeli lakosok újra betérhessenek a templomba. A nyitott ablakokon keresztül a kisgyermekes családok a szemerkélő eső ellenére is a kertben tudták élvezni a csodálatos műsort.

Az összekötő kapocs a gyülekezet és a zenei együttes között Rihay-Kovács Zita, a józsefvárosi gyülekezet presbitere volt. A jó együttműködés következő állomása reménység szerint egy adventi koncert lesz. A július 18-i koncert az Emberi Erőforrások Minisztériumának támogatásával valósult meg.

■ BOLBA MÁRTA, RIHAY-KOVÁCS ZITA

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

FOTÓ: SIN OULVÉR

népszerűsíti ezt az ösvényt. Fiatalokat mentorál, cigányokat és nem cigányokat egyaránt. „Zavart, hogy nem vagyunk többen. Ahogy én megcsináltam, ugyanúgy más is meg tudja csinálni” – mondja.

Ezért már az egyetem alatt önszorgalomból elkezdett diákokat felkészíteni az érettségire, többen be is jutottak egyetemre. Aztán a szakkollégium munkatársaként ezt már profi keretek között tette. Első körben a Nyíregyháza környéki iskolákban tartott előadásokat, beszélt magáról, majd érettségi felkészítőt tartott, olyan pluszsegítséget adott – cigány és magyar középiskolásoknak egyaránt –, amely szükséges volt ahhoz, hogy mások is bele merjenek vágni a továbbtanulásba. Mindezzel az előítéletek ledöntését is segítette. „Sokan úgy kerültek egyetemre – mondja –, hogy egy cigány gyerek meg egy magyar gyerek együtt tanult az érettségire. Mindketten bejutottak, és most szobatársak a kollégiumban.”

Az előítéletekről van saját tapasztalata is. Mint kifejti, ezek miatt sokszor

félelemben élnek az emberek, nem is beszélgetnek, nem is ismerik egymást, mégis az előítéletek alapján hoznak döntéseket, mondanak véleményt a cigányokról. „Nekem is van ismerősöm, aki azelőtt rossz véleménnyel volt a cigányokról, de miután megismerkedtünk, beszélgettünk, ez fokozatosan változott. Az egyetemi legjobb barátom olyan rasszista családból került ki, ahol a kötelező olvasmány a *Mein Kampf* [Harcom – Hitler 1925-ben megjelent könyve – a szerk.] volt, el is hozta, meg is mutatta... Az elején nem voltunk hű de jó viszonyban, de egy idő után, ahogy együtt tanultunk, segítettünk egymásnak, rájött arra, hogy az előítéletek meg az, amit ő otthon hallott a szüleitől, nem állják meg a helyüket.”

■ *Lejegyezte:* K. B.

Forrás: Szemlelek.net

Írásunk a Szemlelek YouTube-csatornára július 21-én feltöltött, Sorsfordítók: Oláh Róbert története című videóban elhangzott szöveg szerkesztett változata.

A kenyér és a Szentháromság

A karanténidőszak alatt sokan vágtak bele az otthoni kenyérsütésbe. Kovásztak buzgón aprók és nagyok, sőt voltak, akik pár kenyér kisütése után már családi mikropékségük megnyitására kezdtek álmodozni. Jó lenne, ha a kovászos kenyér nem múltó hóbort lenne, és a bajok elmúltával se nyúlnánk sokat az olykor minősíthetetlen bolti kenyérhez. De valljuk be, a kovással készített kenyér türelmet, gondoskodást és odafigyelést igényel, a mindennapok sodrásában a mai ember pedig nem ér rá arra, hogy még egy ilyen aprócska élőlényrel is foglalkozzon. De talán épp az új kenyér ünnepén érdemes elgondolkodni a kovászos kenyér isteni dimenzióján.

A kovászos kenyér finom, egészséges, nincsen benne adalékanyag vagy élesztő. A liszt, a víz és a só szentháromsága ad-

ja ízét, zamatát. (Igen, a kovászt kihagytam, mert az is csak lisztből és vízből áll!) Ez olyan, mint ahogyan a Szentháromság

alkotórészeiből sem hiányozhat egy sem, együtt adják meg hitünk titkát. A liszt az alap, amely párhuzamba állítható az Atya-istennel. A gabonából készült lisztben lévő apró alapanyagok indítják be az erjedési folyamatot, kelesztik meg kenyérünket. Ez a teremtőerő, az alkotó, a világot működtető, létrehozó. Mindennek a kezdete és a vége.

De kellett a tiszta víz, a Fiú is, hogy a hit és a kegyelem kézzelfoghatóvá, elérhetővé váljon az ember számára. Jézus Krisztus váltásáldozata, magára vállalt szerepe nélkül az egész emberiség el-

Az emberi évszázadok alatt a kenyérről kapcsolatban számos szólás, közmondás született. Ha megdobnak kövel, dobd vissza kenyérral. • Kenyértörésre kerül a sor köztük. • Kell, mint egy falat kenyér. • Megette a kenyere javát. • Kenyérre lehet kenni. • Kölcsönkenyér visszajár. • Külön kenyérre mennek. • Összetartoznak, mint a kenyér meg a héja. • A kenyér is csak sült jó. • Ahol kalács nincs, ott jó a kenyér is. • Ki minő kovászt tesz, olyan kenyéret eszik. • Régi búzából is válik jó kenyér. • Télen kenyér nélkül, nyáron szűr nélkül útnak nem indulnak. Másként: Nyáron suba nélkül, télen kenyér nélkül ne járj. (Török közmondás.) • Bor és kenyér nélkül meghűl a szerelem. Másként: Bor és kenyér nélkül a test sem ficározik. • Az igaznak nem lesz a gyereke

kenyérkéregető. • Nem kenyere a beszéd. • Jobb a száraz kenyér békével, mint a hizlalt borjú perlekedéssel. • Nem azé e kenyér [kenyér], ki megcsánnya [megcsinálja] – azé, ki megeszte. (Csángó magyar közmondás.) • Kenyeret és cirkuszt a népnek! • Becsüld meg azt, akinek a kenyéret eszed. • Lesz még szülő lány kenyérral. • Többször jön a szobájába a napfény, mint a kenyér. • Ráadásaként Murphy törvénykönyvéből: A vajás kenyér mindig a megvajazott oldalával ér földet. A természet perverzítésére vonatkozó törvény: Nem lehet előre sikeresen eldönteni, hogy a kenyérnek melyik oldalát érdemes megvajazni. Fenning-féle melléktörvény: Annak esélye, hogy a kenyér a megvajazott oldalára esik, egyenesen arányos a szőnyeg értékével.

Valami új, valami régi, valami örök

KÉPEINK ILLUSZTRÁCIÓK - FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

veszne. De Isten annyira szeretette a világot, hogy őt elküldte hozzánk, és megmutatta magát általa.

És kell egy picit só, a Szentlélek megelevenítő ereje, egyfajta lélegzet, hogy az egésznek íze és lelke legyen, hogy kiáradjon ránk az Atya és a Fiú kölcsönös szeretete. Tudom, hogy az él(et)-elem, melyet fogyasztunk, nagy összefüggésben van az egészségi állapotunkkal. Hiszem azt is, hogy Isten nem azért teremtette a gabonát, hogy mi azt mindenféle vegyi eljárásokkal, adalékokkal tegyük fogyaszthatóvá, hanem azért, mert már benne szunnyad az az isteni erő, az a teremőerő, amely képes számunkra ebből fogyasztható, jelesül ropogós vagy épp pihepuha kenyeret adni.

Isten tud a porból és a hamuból is életet létrehozni, ő tud látszólag élettelen dolgokat megeleveníteni. A kovász elkészítése vagy a kenyér kelesztése során az alapanyagokat összekeverve várnom kell, saját erőmből semmit nem tehetek, a folyamatot nem tudom befolyásolni. De a türelem, az idő odaszánása enged engem az istenire is figyelni.

Rászorulok arra a kegyelemre, amelyet csak egyedül Isten képes nekem adni, de oda kell figyelnem, és nem szabad elszaladnom mellette a mindennapok hajtásában, gondjaiban. Így lesz az Isten által teremtett gabonából, vízből és sóból az egészségemet megőrző, táplálkozással szolgáló alapvető élelem. A szent kenyér, amelyre őseink keresztet is vettek, és egyetlen morzsáját sem dobták volna ki a szemébe. Tiszteljük mi is, szeressük mi is ennyire, mert nem utolsósorban a kenyér Krisztus teste is.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

Augusztus 20. egyszerre az államalapítás, Szent István és az új kenyér ünnepe. Kisgyerekként ezek közül leginkább a kenyér volt érthető számomra. Ámulva néztem a főtér előtti emelvényen a nemzeti színnel szalaggal átkötött, hatalmas kenyeret, és úgy éreztem: ez tényleg teljesen más, mint a hétköznapi vekni. Minden vágyam az volt, hogy egyszer abból az eredeti, új kenyérből egy karéjjal megkaparintsak, mert annak hihetetlen íze lehet.

Aztán egyszer részt vettem az ünnepnap végi romeltakarításban, és saját kezemmel érinthettem azt a hatalmas, vágott cipót. Mondanom sem kell talán: a tűző napon estére csonttá szikkadt. Olyan könnyű volt, mint egy lufi – és olyan csalódás volt számomra, mintha összetört volna egy szép álmom. Hát így becsüljük meg az új kenyeret?!

Utólag látom, hogy bizony így. Nem nagyon vesszük komolyan manapság az értékeinket. Ugyan ki emlékszik az év első számocájának, cseresznyéjének, diny-

Mindenünk természetes módon jár nekünk, csak épp – ahogy a kisfiam fogalmazott találoán a dinnyéről – „ennek olyan felhabosított víz íze van”. Nem sok türelmünk maradt kívánni az igazi dolgokat. Így nagyon leértékelődött az újnak a fogalma.

Igaz, a régié is. A szép, mives tárgyakat, amelyeket a nagyszüleinktől örököltünk, mi még őrizzük, legalábbis részben. A ma készülő dolgok azonban már nem valószínű, hogy ilyen becsben lesznek tartva. Nem is nagyon érdemesek rá. A kétéves garancia lejáta után egy-két nappal megadja magát a háztartási gép; egy-két év, és a mobil elavul, a ruha divatjamúlttá válik. Nem hiszem már komolyan, hogy amim van, az holnap is annyit ér majd (vagy többet), mint ma. Alig van biztos pont.

A kenyér már nem élet, hanem hizlaló élelmiszer, allergén anyag. Az ünnep már nem megpihenést és méltóságot ad a hétköznapiak között, hanem fárasztó buliélélményt. Nem furcsa, hogy épp a dúskálásunk foszt meg bennünket annyi

KÉPEINK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: GYAL.HU

nyéjének az ízére? Hogyan is tudnánk felidézni, amikor olyan magától értetődő lett, hogy egész évben minden elérhető? Dinnye kell januárban? Tessék, csak le kell emelni a polcra, megfizetni az árát, és kész. Friss eperrel díszítenék az októberi tortát? Nincs akadálya. Még komolyabb utánajárást sem igényel. Minden megoldható. „Minden szabad nekem, de nem minden használ.” (1Kor 6,12) Szegényebbek lettünk, mert kevesebb bennünk a hála.

mindentől? Kicsit rezonál bennem ezekre a gondolatokra a szeretethimnusz. „De legyen bár prófétálás: el fog töröltetni; legyen nyelveken szólás: meg fog szűnni; legyen ismeret: el fog töröltetni.” (1Kor 13,8b) És így jár minden produktumunk. Van ebben valami kijózanító, de valami vigasztaló is.

Értékét veszíti az új mint újdonság. Elavul a régi mint tiszteletre méltó. De a szeretet megmarad. Csak az marad meg.

■ – FÜLLER –

Jó pásztor Kővágóörsön

FOTÓ: TORDAI RÓBERT

A pásztorok ősi foglalkozása az emberiség korai korszakaitól kezdve kedvelt témája volt a művészeti ábrázolásoknak. Később a kereszténységben is központi szimbólummá vált a pásztor alakja. A jó pásztor ábrázolása hazai evangélikus templomainkban is előfordul, találkozhatunk vele például Uraiújfaluban vagy a Balaton-felvidéken, Kővágóörsön. Írásunkban ez utóbbit mutatjuk be.

Az Ószövetségben a jó pásztor eszkatologikus ígélet, a messiási ország alakja; a próféták Isten megváltó művét a pásztor munkájához hasonlították (Ézs 40,11; Jer 23,3-4; Ez 34,11-16). A pásztor tevékenységéből a próféták kiemelték a gondviselést, a számbavételt, a hazahozást – amely a megszabadítással, kivezetéssel azonos –, a magaslatokra telepítést, az elveszett

megkeresését, a sérültek és a betegek ápolását.

Az Újszövetségben a pásztor alakja alkalmas volt az emberszeretet, a biztonság, a boldogság, a megváltás, a bűnbocsánat kifejezésére. A legrészletesebb pásztorkép Jn 10-ben található, de a *Jelenések könyvében* is előfordul (Jel 7,16-17).

Kővágóörsön, a falu közepén kis dombon, közvetlenül a barokk katolikus temp-

lom mögött áll a homlokzati tornyos, szabálytalan hosszéngyszög alaprajzú, kívülről lemetszett sarkú evangélikus templom. A középkori eredetű, valószínűleg 13. századi épület – egykor Boldogasszonyórs plébániatemploma – többszöri átépítés-felújítás után a 19. század elején nyerte el mai formáját, az 1980-as években pedig számos középkori műrészletét állították helyre.

A kővágóörsi azon ritka evangélikus templomok közé tartozik, amelyek a reformáció hazai térnyerése óta evangélikus kézen maradtak. Padányi Bíró Márton veszprémi püspök sem tudta elvenni a templomot az evangélikusoktól, ezért mérgében közvetlenül mellé-elé szeretne volna építtetni a mai is álló katolikus templomot. Azonban amit a katolikusok nappal felépítettek, azt az evangélikusok éjjel szétszedték. Többszöri nekifutás után a hosszára nyúló vita végén egyezség született: eszerint annyi helyet hagytak a két templom között, hogy ott egy lovas kocsi megfordulhasson. Ma is így áll a két épület egymás mellett.

A templom berendezései közül kiemelkedik a részleteiben fennmaradt szószékoltár, amelyet Csáfordi Tóth Péter emeltetett 1776-ban. Az 1815. szeptember 25-én tartott esperesi vizitáció (anyaga megtalálható az Evangélikus Országos Levéltárban) részletes leírásban mutatja be az oltárt.

A latin nyelvű szöveg magyarul így hangzik: „Az oltár fából készült, márványos vörös színnel bevonva és az Üdvözítő képével, amint a tanítványok számára megalapítja a vacsorát; alul jobbról Mózes szobra, amint a Tízparancsolatot mutatja, balról Keresztelő Jánosé, amint kezében a keresztet tartja, és jobbával a lábánál fekvő báránnyra mutat, felül az oszloponkon mindkét oldalról angyalok harsonát fújnak, a kép tetején pedig a Szentlélek szimbóluma fából készült galamb képében, amely ezüst színnel van bevonva, és Csáfordi Tóth Péter címerével van ékesítve. A szószék az oltár mögött helyezkedik el, fából készült, márványos vörös színnel és sárgarézdel ékesen. A szószék fölött fából készült korona függ, márványos vörös színű és sárgaréz csillagokkal [van ellátva], fölötté a felhők között sugarakat kibocsá-

tó nap, alatta pedig a Szentlélek szimbóluma látható fából készült galamb képében, amely ezüst színnel van bevonva. Az emelvény jobb oldalán a falon az Üdvözítő képe látható mint jó pásztoré, ezzel a felirattal: „Én vagyok a jó pásztor, Ioann. X. 11.”

A szószékoltárból ma már hiányzik a szószékkorona, az eredeti oltárkép és az angyalfigurák kezéből a kürt. Megmaradt viszont a jó pásztor fára festett ábrázolása. Egy 1969-es lelkési jelentés már úgy említi, mint ami az addigra eltűnt hangvetőt

helyettesíti: „Az oltár és szószék felett a falra erősített fatábla, fehérre festve, aranyozott felhő- és napsugárdíszítéssel, 65 x 95 cm-es méretben. Rajta kisebb (35 x 60 cm), a Jó Pásztor Jézust ábrázoló festmény, a táblához hasonló faragványkeretben. A tábla felső része a fénysugarakkal a szószék fölé hajlik, mintegy baldachint helyettesítve.”

A jó pásztor 2001-ben restaurált ábrázolása visszanyerte eredeti, flóderozott alapszínét, a faragott rokokó részek ara-

nyozását. Az eredeti szöveg Krisztus alakja felett a következő: „Én vagyok a Jó pásztor a jó pásztor az életét adja a juhokért. Joh. X. PH.”

Az oltáron ma Jakobey Károlynak az utolsó vacsorát ábrázoló, kilencvennégy-szer százharminchét centiméteres olajfestménye látható.

■ HARMATI BÉLA LÁSZLÓ PHD

A szerző művészettörténész, az Evangélikus Országos Múzeum vezetője

Képregény a Mátyás-templomról

Múltbresztők címmel képregényt adott ki a budavári Nagyboldogasszony- (Mátyás-) templom történetéről a templom gondnoksága. A kiadvány célja, hogy megszólítsák a többnyire osztálykiránduláson vagy másként a templomba érkező, tíz-tizenéves fiatalokat, és számukra is élvezhető formában meséljenek nekik az épületről.

A kerettörténet szerint a főszereplő, Berci egy unalmasnak ígérkező osztálykirándulás során leszakad társaitól, és kódfejtéssel életre kelt két szobrot, Tabulát és Rasát, a múltidézőket. A két alak egy időlift segítségével visszaröpíti a fiút IV. Béla idejébe, így Berci az 1200-as évekbeli építéstől nyomon követheti a templom és Magyarország történetét, és közben néhányszor szelfit is készít, például Károly Róbert vagy I. Ferenc József és Sisi koronázásakor.

Az időutazás során kiderül, hogy miért hívják mindenki Mátyás-templomnak az épületet, amelynek Nagyboldogasszony-templom a neve; hogy kiket koronáztak, kik házasodtak a falai között; hányszor kellett újraépíteni, felújítani, miután egy-egy része vagy a tornya összedőlt, felrobbant, leégett a századok során.

Berci megtudja az idegenvezetőitől, hogyan működött a török uralom idején dzsámiként a koronázótemplom, valamint hogy miként rémisztette meg a budai vár visszafoglalásakor a törököket a száznegyvenöt évvel korábban befalazott Mária-szobor. Kiderül az is, hányféle tornya volt a templomnak, hogyan zajlott a Schulek Frigyes vezette felújítás a 19. században, vagy hogyan menekültek meg a templom ablakai a pusztulástól a második világháború alatt. A könyv szövegét Dávid Ádám írta, az illusztrációkat Németh Gyula készítette.

A koronavírus-járvány előtt a Mátyás-templom látogatói főként külföldről érkeztek. Távolmaradásuk miatt idén több figyelem jut a belföldi érdeklődőkre. „Szeretnénk, ha a Mátyás-templom a hazai közönség számára is értékes turisztikai alternatíva lenne, és ehhez kulcsfontosságú a fiatalok megszólítása” – olvasható a templomgondnokság közleményében.

Forrás: MTI

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ - FOTÓ: AARON BURDEN / UNSPLASH.COM

Életem legszebb napja

Mikor kirándulni megyünk más helyekre, más országokba, más tájakra, akkor a férjem már előre mondja: „És most mindjárt az fog következni, hogy kijelented, még soha életedben nem jártál ilyen szép helyen.”

Mikor legutóbb úgy utaztunk el – és ez sajnos mind ritkábban fordul elő –, hogy a család minden egyes tagja ott volt, akkor annyira élveztem az utazást,

az együttlétet, a vidámságot, hogy nap végén megírtam a barátnőmnek: ez volt a legjobb napom ebben az évben. Másnap este viszont megint annyira lelkesen és hálásan számoltam be az újabb együtt töltött napról, hogy azt válaszolta: „Akkor ez újra az év legjobb napja volt?”

A világ másik végén pedig, ott, ahol a lányom éppen van, s ahol még mindig olyan az időjárás, mintha nyár lenne, ritkán esik az eső. Ha mégis elered, és az elmúlt hetekben ez most fordult elő először, akkor lelkes üzenet érkezik a telefonomra:

– Képzeld, esik ez eső!
– Úgy szeretem az esőt! Itt is esik, és nagyon szép az ős. Még sose volt ilyen szép!

– Anya, de hát te minden évben ezt állítod!

A jó szavak forrása a szív mélyén elapadhatatlan. Patakként folyik át rajtam, megöntözi életem talaját. Kivirulnak a virágok, a fák, amerre elhalad.

Nincs könnyebb annál, mint őszintén lelkesedni valamiért, ami valóban szép, túlzón áradozni valamiről, ami valóban páratlan, s nem számolni, hány legszebb hely van a világon, vagy hány legszebb őszt éltünk meg.

A legfontosabb történések mégsem ezek. A jellemformáló események valahol

máshol történnek, egy láthatatlan harctér erőt próbáló, láthatatlan porondján. Ott dől el, mit mondok akkor, ha megbántanak vagy félreértenek, vagy ha a hibáimért megfeddnek. Nem is az, hogy mit. Hanem hogy hogyan.

Mert a szavak elmúlhatnak. Néha összezavarodnak. Elveszítik a jelentésüket, összefüggéstelenné válnak, képtelenné arra, hogy értelmes társalgás összetevői legyenek. S a párbeszéd fenntartásához a szavakon túl valami más kell, valami nagy-nagy szív.

Életem legszebb napja nem is akkor van, amikor kirándulok, vagy más helyeken, más országokban, más tájakon járok. Nem akkor, mikor mindannyian együtt vagyunk, és nagyokat nevetünk. Nem akkor, mikor aranyalmák nőnek a fákon, és eső teszi fényessé az erdőben a mélybarna avarszőnyeget.

A láthatatlan harctér porondján a kis győzelmek is győzelmek. Valakinek fontosak, valaki számontartja őket. Valakinek már az is fontos, hogy nem futok el. Hogy nem adom fel. Hogy még mindig itt vagyok.

Életem legszebb napja mindig akkor van, amikor reggel felkelek – néha nincs is ennél nagyobb hőstett –, és eldöntöm, hogy ma is szeretek.

■ PRODÁN MÁRTA

Forrás: Prodán Márta: *Egy asztalnál a világ*. Luther Kiadó, Budapest, 2020. Ára 1800 forint.

„Tőle jöttem, általa élek, hozzá megyek”

Prodán Márta szívgyakorlatai

Egy asztalnál a világ címmel jelent meg ez év tavaszán Prodán Márta kötete a Luther Kiadónál. A válogatás a Németországban élő közgazdász – immár első kötetes író – Szösszenetek című, irodalmi szépségű, saját fotóival illusztrált blogjából készült. Interjúnkban az érzékeny, szemlélődő, hitéről, ember- és életszeretetről megkapó egyszerűséggel és természetességgel valló szerzőnek tettük fel kérdéseinket.

– Ha most elkészítené a saját névjegyt, mi állna rajta? Úgy is kérdezhetném: kicsoda Prodán Márta?

– Nincs kézbe vehető névjegyem, de ha lenne, sima, matt papírra nyomtatnám aranyozott betűkkel a nevemet, alá pedig egyetlen, engem leginkább kifejező szót. Hogy melyik lenne ez a szó, azt még keresem. Állhatna ott például az, hogy közgazdász. Vagy az, hogy háziasszony. Könyvelő. Otthonteremtő. Anya. Barát. Társ. Vándor. Királylány. Házisárkány. Léárázott növények megmentője. A betűk szerelmese. Mindegyik igaz lenne, de ha mindet ráírnám, sem derülne ki, kicsoda Prodán Márta. Csak rávilágítana életem, érdeklődésem, foglalatosságaim sok apró, csodálatos részletére. De hogy a teljesítményeimtől függetlenül ki vagyok, azt leginkább a *Rómabeliekhez írt levélben* talált mondattal tudnám kifejezni: „...tőle, általa és érte van minden...” [Róm 11,36] Legmélyebb identitásom valaki nálam nagyobb létezésében rejlik. Tőle jöttem, általa élek, hozzá megyek. Csak kicsit nehézzé ezt egyetlen szóban kifejezni.

– Gyermekként szerette meg az olvasást – majd az írást –, vagy ez a felnőttkor felismerése?

– Már gyermekként folyton olvastam. Evés közben, este elemlámpával a takaró alatt, mindig és mindenhol. Szerettem egyedül hazamenni az iskolából, mert akkor nyugodtan továbbgondolhattam a történeteket, vagy újakat találtam ki. Volt egy külön világ a fejemben, ahol nagyon boldog órákat töltöttem. Innen eredhet az írás szeretete is. Számomra az egyik legizgalmasabb folyamat, amikor látok vagy olvasok valamit, és megragad egy

szó, egy gondolat, majd abból kiindulva leírok egy saját mondatot. Hosszasan csiszolom, teszem-veszem a szavakat, s nagyon sokszor valami teljesen más lesz belőle a végén, mint ahonnan elindultam. Számomra ez igazi munka, és boldoggá tesz, ha sikerül megfogalmazni néhány szép, fontos mondatot.

– Az első naplóbejegyzéstől a blogon át a könyvig, talán könyvekig – irigylésre méltó, ahogy megőrökíti a kis hétköznapi és a nagy jelentőségű történéseket. Ez a léleknek is segít eligazodni a világban?

– Igen, nagyon sokat segít. Vegyünk például egy átlagos napot, amikor reggel elmegyek dolgozni, vagy este állok a hűtőszekrény előtt, azon tűnődve, mit is főzök az ott található maradékokból. Én szeretek ezeknek a mozzulatoknak értelmet adni, szerető szemekkel nézni mindennapjaim eseményeire, megemlíteni azt is, ami említésre sem méltó, írni róluk, nagy ügyet csinálni belőlük.

– Van most is papírnaplója, vagy már áttért a digitálisra? A fotóin gyakran szerepel a keze ügyében könyv, jegyzetfüzet, toll. Mindig kísérői ezek a tárgyak? Lehet, hogy könnyebb lenne, ha sokan leváltanák a virtuális világot a „rég” papíralapúra, és többet olvasnának, írnának, bátrabban?

– Van papíralapú naplóm, mindig is volt, mindig is lesz. A legolcsóbb kockás vagy vonalas füzetet veszem meg, amit nem sajnállok összefirkálni. Általában írással kezdem a napot. Ezekben a füzetekben nem törekszem a kerek mondatokra, a szép kinézetre. Amit ide írok, csak nekem szól. Engedem, hogy jöjjenek a szavak, a kérdések. Van egy furcsa

betegségem is: mindig kell legyen nálam valamilyen könyv. Még akkor is, ha teljesen biztos lehetek benne, nem lesz időm olvasni, mert tegyük fel, dolgozni indulok, vagy barátokkal találkozom. Mikor a *Gilmore Girls* című sorozatban volt egy olyan jelenet, hogy Rory a báli ruhájához passzoló apró táskájában egész este egy könyvet cipelt – sose lehet tudni, mikor lesz pár perc szabad idő egy táncmulatságban olvasni, ugye –, akkor hangosan elnevettem magam. Ez vagyok én. Ha háromnapos nyaralásra megyünk, akkor minimum négy könyvet viszek magammal. Nem tudom elképzelni az életemet könyvek, füzet és toll nélkül. A virtuális napló, a blog más: szívből írom, a magam kedvére is, de másnak is. Törekszem rá, hogy szép legyen. Szolgáltatnak látom. Megválogatom a szavakat. Én ezt tudom adni a világnak. ▶

– **Hogyan kapta a Szösszenetek címet a blogja?**

– 2007-ben, tizenhárom éve kezdtem el írni. Addig nem is tudtam, hogy létezik ez a műfaj. Azonnal éreztem, ezt nekem találták ki, és egyszerűen ez a cím jutott először eszembe. Talán ha tudtam volna, hogy mások is fogják olvasni, s ilyen hosszasan írom majd, több időt fektettem volna a kigondolásába. Ha most adnék neki címet, talán a *Szívgyakorlatok* lenne az. Az elején a gyerekek még egészen aprók voltak, évekig többnyire csak róluk írtam, valószínűleg inkább rosszul, mint jól. Ahogy nőttek, annál inkább éreztem, nincs jogom elmondani az ő történeteiket. Lassan, számomra is észrevétlenül átalakult a bejegyzéseim témája, kialakult egy saját stílus. Nem hinném, hogy sokkal érdekesebben írnék, mint más, talán csak annyiról van szó, hogy kitartó vagyok, s az évek alatti önkéntes írásgyakorlatok gyümölcsöt hoznak. Ahhoz, hogy megszülessen néhány jó szöveg, meg kell írni sok-sok kevésbé jót is. Ehhez alázat kell és bátorság. Arról szeretek írni, amiben nincs is tulajdonképpen semmi különös, ami mindenki számára ismerős. Hétköznapi dolgokról – de ha lehet, nem hétköznapi módon.

– **Nagyon sok hűséges olvasója van, akik kommentekben reagálnak. Sejtette, hogy hatással lesz másokra? Mit jelentenek önnek az olvasói?**

– Azon a néhány ismerősön kívül, akiknek a blogról szóltam, nem számítottam más olvasókra. Aztán mégis jöttek-mentek, van, aki néhány év után visszatér, és örül, hogy még mindig megvagyok. Tudatában vagyok, hogy a bejegyzéseim több-

nyire úgy kerek egészek, ahogy vannak. Nem is nagyon lehet hozzájuk kommentet írni, nem is várom el, de nagyon örülök, ha mégis ír valaki. Szeretek megszólítható lenni. Nem nevezném magunkat közösségnek, mert számomra egy közösség személyes találkozást jelent, rendszeres időtöltést, közös célokat és munkát, embereket, akik látják, milyen esendő vagyok, mikor elfáradok, vagy még nem

ittam meg a reggeli kávé. A blogon igaz dolgokról írok, őszintén, néha kicsit védtelenül, de megválogatom a szavakat, nem adok ki minden történést, érzelmet. Sokszor érzem úgy, sokkal jobb véleményük van rólam az olvasóknak, mint ahogy azt megérdelem.

- Fotókkal is illusztrálja az írásait. Sok munkája van egy-egy képben? Vagy „csak” ránéz valamire, és már látja a „keretet”, ami által képpé válik? Miért vált fontossá ez a fajta dokumentálás is?

- A fotózás játék, örömforrás, segít figyelmesnek lenni. Spontánul, ránézésre látom a fényeket, a színeket, arra csodálkozom rá, ami épp ott van, ezért nem is lenne belőlem jó profi fotós, aki elképzel egy témát, majd hosszadalmas munkával megpróbálja életre kelteni. Erre jó példa az is, ahogy megkértek, fotózzak a saját könyvem borítójára valamit, és egyszerűen képtelen voltam jól megcsinálni. Túl erőltetett volt, így egy régi fotóra esett végül a választás. A fotózás által én csak reagálok arra, amit látok, fontossá teszek, kiemelek egy részletet, ezekkel illusztrálok a szövegeimet.

- Nagyon mély istendicsérő sorai vannak - ez kiérlelődött hitről, bensőséges istenkapcsolatról vall. Hogyan találta meg az Úristen, s Márta hogyan őt? Hitéletéről, bibliaolvasásáról beszéljünk!

- Belenőttem az Istennel való kapcsolatba. Soha nem is volt olyan időszak az életemben, amikor ne lett volna valamilyen módon jelen. Néha távolabb voltam tőle, máskor közelebb, de még akkor is, amikor szívesen elfeledkeztem volna róla, rá kellett jönnöm: ez lehetetlen. Olyan, mint a levegő, amit ki-be lélegzek: nem veszek róla mindig tudomást, de ez tart életben. Bármit írok, ott van benne. Hozzá tartozik. Minden napomat a Szentírás olvasásával kezdem. Csodálatosan szépnek látom ezeket a szövegeket, inspirálnak, utat mutatnak, fájnak, beleszólási joguk van az életembe.

- Tudatos vagy ösztönös képessége meglátni a szépet, a jót?

- Mindkettő igaz. Ösztönösen vagyok pozitív személyiség, de tudatosan is vigyázok erre az adottságomra. Annyi minden történik, ami tönkretetheti a lélek fényét. Ez az év különösen is nehéz mindenkinek, nekem is. Világjárvány, betegségek, idős hozzátartozó évek óta tartó gondozása, személyes, kimondhatatlan gondok, elmaradt utazások - néha úgy érzem, nem tudom, lesz-e erőm, kedvem holnap ki-

kelni az ágyból. Ezen nincs mit szépíteni. Ezekben a helyzetekben óriási segítség az olvasás. Számomra az a jó irodalom, ami segít élni. Mikor vigasztalhatatlanul elkeseredem, eszembe jut a *József és testvérei* című könyv Thomas Manntól. Abban olvastam néhány mondatot, kiírtam, sokáig volt a könyhaszokrény dísz: „Minden órának megvan a maga tisztessége, és nem él jól az, aki sohasem tud kétségbeesni. Józsefnek ez volt a nézete. Reménye mintegy legbiztosabb tudás volt, de ő a pillanatot gyermeke volt, és sírt.” A reményem a legbiztosabb tudás az életemben, és igen, szoktam nagyon kétségbeesetten sírni.

- Vajon ez mindig sikerül? S keresztényként kell-e, lehet-e mindig jót keresnünk-találnunk a nehézségekben? Mi a módszere, amellyel lelki, szellemi, testi erőt merít a krízisben?

- Erőt a közösségből meríték. Sok energiát, szeretetet fektetek az emberekbe, a családba, barátokba, és mikor néhány hónapja nagy bajban voltam, ennek a sokszorosát kaptam vissza. Erőt ad az, hogy kiírom a gondolataimat. Ezek nem mindig szépek, könnybe illők, sokszor inkább csak összefüggéstelen imák, kérések, panaszok, főleg krízishelyzetben. Ezek az én zsoldjaim. Erőt ad az, hogy feladataim vannak. Például van egy kutyánk, őt akkor is el kell vinni sétálni, ha szomorú vagyok, vagy sok dolgom van. Ilyenkor mindig megnyugszom, az erdő szépsége megvigasztal.

- Németországban él, de hol van otthon testben, lélekben? Hol érzi maradéktalanul boldognak magát?

- Sokat költöztem életem során. Az elején még vágytam mindig vissza az elő-

ző helyre, de egy ideje azt vettem észre, nincs honvágyam. Ez nagy veszteség. És nagy nyereség is. Fontosnak tartom, hogy ott, ahol éppen vagyok, beilleszkedjek, ne keseregjek a régi szép idők után, próbáljak meg hasznos tagja lenni a társadalomnak, a jót építeni, bárhol is vagyok.

- Kedvenc írásaim öntől a *Példaképek* és az *Istentisztelet*. Milyen más a világ, ha azzal a szemmel tekintünk rá, amit olyan sodró lendülettel megfogalmaz! Hogy tehetünk szert a hálás látásra? Tehetünk érte? Vagy mindez ajándék?

- Azt hiszem, mindkettő igaz. A látás képessége ajándék, és tehetünk érte. Tennünk kell érte. Szeretem Jézusnak a talentumokról szóló példázatát. Mindenki kap valamilyen adottságot, ki többet, ki kevesebbet. Ez ilyen értelemben lehetne akár igazságtalanság is, de nem az, mert

ő nem másokhoz hasonlít minket, hanem önmagunkhoz képest vár igyekezetet, fejlődést. Aki nem becsüli, nem használja azt, amije van, elveszíti.

- Evangélikus kiadónál jelent meg a kötete az úrvacsora évében. Füzte szálkorábban is egyházunkhoz? Milyen tapasztalatokat szerzett a Luther Kiadóval?

- Nem fűzött eddig szorosabb szál, de nagy örömet szerzett a Luther Kiadó felkérése. A közös munka során meggyőződhettem annak az igazáról, amit mindig is értékelttem evangélikus testvéreimben: a nyitottságot, a tágra nyitott kaput, a vendégszeretetet, a felajánlott helyet a közös asztalnál.

■ S.-K. D.

Prodan Márta blogja a Prodanmarta.blogspot.com címen olvasható.

Ringlő

Ott állnak sorban a ház előtt a fák: korai meggy, sárgabarack, ringlőszilvafa és téli körte. Éppen a legéleterősebb korúak, bőven van rajtuk termés, majd letörnek alattuk az ág, de nem szed róluk senki. Évek óta gondozva sincsenek, se metszés, se igazítás. Pedig a gazdájuk nagy örömmel ültette őket, alaposan megfontolta, milyen fajták kerüljenek oda a ház elé. Az ember arról, amit az utcára ültet, tudja, hogy nem csak az övé lesz. Jut róla pár szem az arra járóknak, és ez nem is baj. Aki csak vásárolja a gyümölcsöt, nem is sejtí, milyen gazdagon ontja termését egy-egy fa. Még jó is, hogy akad helye a fölöslegnek. Pláne, ha amúgy csak cefre lenne belőle. Aztán néhány év alatt elveszítették a fontosságukat a gyümölcsfák. Tulajdonképpen minden elveszítette a fontosságát akkoriban. Az alkohol lassan lopakodott be a fiatalember életébe, de gyorsan rombolt, és nem hagyott maga után mást, csak egy félbehagyott házat, egy végtelenül elgazosodott kertet, egy ronccsá gyűrődött autót meg ezeket a fákat a ház előtt. Egy reggel pedig ennek tudata olyan erővel teperte földre a ház gazdáját, hogy ki mondta önmagára és végre is hajtotta a halálos ítéletet.

A ház azóta üresen áll. Örököse az édesapa. Gondozni már nem tudja, szüksége sincs rá. Legszívesebben elkerülné, de túl közel van ahhoz, hogy ne vegyen róla tudomást. Bárhová indul a rokkantkocsijával, ott kell elhaladnia előtte. Olyankor könnyes szemmel motyogja maga elé ennyi év után még ma is: „Fiam, fiam!”

Egy délelőtt aztán vidám társaságot talált a fia egykori háza előtt. Érik az aranysemű, édes ringlő. Nem könnyű annak ellenállni. Az ember felcsippent egyet, a szájába teszi, úgy omlik szét, mint valami krémes finomság. Muszáj még egyet venni. Jut is belőle, látszik, idén talán még a szokásosnál is bővebben termett a fa. Meg aztán nem is kéri azt számon senki. Ott hever a földön megfeketedve a lepotyogott meggy, a rothadó barackokon még osztozkodnak a hangyák meg a csigák. De ez a ringlő, ez most tökéletes. Három gyerek falja, szedegeti a földről, a kisanadrágjukhoz törlik, mielőtt bekapnák. Kacagnak, önfeledtek.

Az öregben alig sejtett energiákat szabadít fel a harag. Kipattan az ülőkéjéből, úgy ront rá a három gyerekre:

– Mit kerestek itt, bűdös tolvajok?! Takarodjatok innen, ez itt mind az én fiamé! Kotródjatok, na, mozgás!

S hogy azok csak döbbsenten állnak, még a rágást is abbahagyták ijedtükben, még ököllel meg is fenyegeti őket. A kölkök értetlenül néznek rá. Nem tilos az utcán pár szemet szedegetni, kárt se tettek, ágat se törtek. De ha sokáig billeg itt ez a szegény törekeny öregember, tán el is esik. Akkor mit kell csinálni? Még rájuk fogják, hogy ők borították fel.

Mert rájuk kenni valamit azért könnyű. Nem nagyon van rajongójuk, pedig helyes, fűrgye gyerekek, csak éppen ott születtek, ahol. A falu utolsó házában, egy lepukkant bódében élnek. A régi, nem jól záródó ablakon szigetelésnek egy nagyobb ablak van kívülől felszegelve náluk. A teraszt a nagy vihar után összegyűjtött – máshol kidobott – redőnyökből tákolta össze az anyjuk éppen aktuális pasija. Azóta már pasi sincs. Mind elmenekül pár hét alatt. A nagyanyjuk vigyáz rájuk. Illetve hát... vigyázna, de süket is, magatehetetlen is, felkelni se tud. Este az anyjuk gépies mozdulattal cseréli alatta a hatalmas felnőtt-pelenkát. Néha lemossa egy ronggyal tetőtől talpig.

A gyerekek, hárman, egész nap bóklásznak, bicikliznek, a pályán fociznak, csak reggel meg este esznek otthon valamit, ami akad. Azért is örültek meg így a finom ringlőnek, amit – ki tudja, miért – nem szabad megkóstolni. Ha megtudja az anyjuk valakitől, csak sóhajt majd. Mióta elmúltak tízévesek, már nem veri őket. Gyorsabbak nála, elszaladnak előle. Úgyhogy csak ül az anyjuk, és sóhajt. Nem szól semmit, elalszik a fotelban. Hajnali háromkor csörög neki az óra. Ha el akarja érni a buszt a munkahelyére, akkor idejében kelnie kell. Mire hazaér, már csak támológ. Nem mondja már, amit kisebb korukban gyakran, hogy hármas ikreknek születni nagy ritkaság, nagy szerencse. Talán le is mondana róluk, ha lenne hozzá ereje megkeresni, hol és hogyan kell az ilyesmit.

Úgyhogy iszkiri. Futás gyorsan, mielőtt rendőrt hív az öreg. Csattognak a kis szandálok, kattan a pedál a három biciklin. A két fiú már száguld le a lejtőn, csak a kislány fordul meg, és néz az idős emberre megszeppelve:

– Bocsánat, hogy loptunk. Vissza tud a bácsi ülni, vagy segítsek?

Az öreg mogorván int, menjen, tűnjön el mihamarabb. A kislány tétován indul el, vissza-visszanéz.

A távolodó gyerekek hangja lassan elhal. A csendben egy-egy szem ringló hull a földre, aztán még egy. Legurul az úttestre. Egy arra haladó autó szétlapítja. Az öreg lép egyet a rokkantkocsi felé. Tud még járni, de ha messzebbre megy, már beleül, jobban halad így. A léptei alatt meg-megcsikordul egy-egy ringló, ahogy szétmállva fordul egyet a magján. Az enyészete lesz.

Az öreg nézi, már nem dühös, hanem fáradt. Végtelenül fáradt. Mégis ki a fenére hagyja majd ezt a házat? És a sajátját? „Egy élet munkája” – szusszant keserűen. Fordítja a kis piros járgányt.

Hazamegy, le kell pihennie egy kicsit. Csak néhány házra van az otthona.

A bejárat mellett kiürült nappolyisdoboz hever. Nézi. Minek is tette oda? Nem emlékszik. Aztán eszébe jut valami. Ezt egyedül is meg tudná tölteni ringlóval. Nem is laknak olyan messze azok a kölykök. Átvihetné hozzájuk. Csendben piheg egy kicsit az árnyékban, lassan megnyugszik. Majd délután, ahogy hűvösödik, megcsinálja. Jó lesz. Biztosan a fia is így akarná.

■ FÜLLER TÍMEA

Nem minden egészséges, ami növekszik

A gyülekezetépítés buktatói

A közelmúltban számos olyan teológiai szakkönyvet ajánlottam olvasóink figyelmébe, amely a gyülekezetépítés kérdéseivel foglalkozik, hogy csak a Luther Kiadó könyvesboltjában is kapható, Gyülekezet a központban című kötetet – Timothy Keller munkáját –, illetve Michael White és Tom Corcoran Újraépítve című könyvét említsem. Ez a téma egyházunkban hivatalosan is prioritást kapott, hiszen külön zsinati bizottság vizsgálja a 2016 őszi zsinati határozat nyomán elindított gyülekezetplán-tálási projektek eredményességét. Francine Rivers amerikai író több mint ötszáz oldalas regénye ennek a területnek a kísértéseit, buktatóit, a lelkeszi hivatásnak, a lelkeszek házasságának, családjának fokozott veszélyeztetettségét tárja elénk megindító őszinteséggel.

Szabadi István, a fordító így vall a regényről: „Az egyházban tevékenykedők, lelkeszek, lelkeszfeleségek és laikus szolgáltatók mind magukra ismernek benne; érezhető, hogy Rivers saját élete és mások vallomásai köszönnek vissza a szövegben... Nem ámitjuk a leendő olvasót: nem könnyű olvasmányt, nem felívelő cselekményt kínál a *Mikor a sófár zeng*, hanem betekintést egy ismerős, mégis láthatatlan valóságba, ahol sokszor talán még erősebben szólal meg a megbé-kelés és a helyreállítás evangéliuma.”

Lehet, hogy „nem könnyű olvasmány”, de ha belevágunk a vaskos kötet olvasásába, nehéz lesz letenni. Bár a regény Kaliforniában játszódik, a benne felvetett kemény kérdések a mi kérdéseink is, amelyekre olykor nehezen találunk választ.

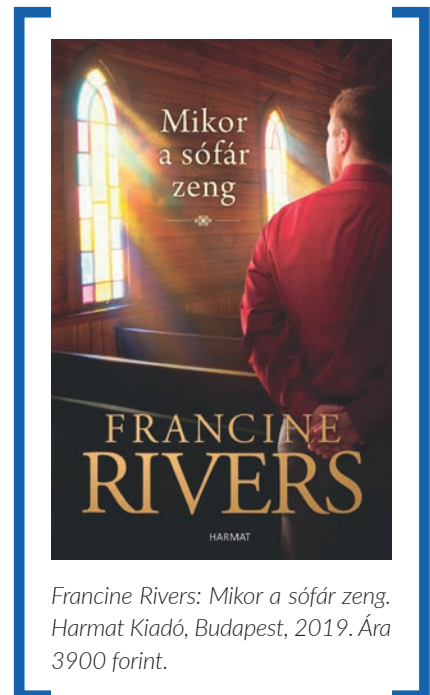
A regény főszereplője, a fiatal lelkipásztor, Paul Hudson szinte megszállott lelkesedéssel kezd neki a Centerville-i Keresztény Gyülekezet újjáépítésének. Tudat alatt szeretné „sztárlelkész” édesapjának a sikereit is túlszárnyalni. Ennek érdekében kisöpri a gyülekezet régi, hűséges presbiterait, akik megpróbálják ta-

nácsolni és kicsit fékezni „forradalmár” lelkipásztorkat. Amikor ennek nyomán kirobbannak a konfliktusok, gátlástalan apja így bátorítja: „Vajon a pásztor a birkáktól vár útmutatást? Sose felejtse el, itt te vagy a főnök!”

Ennek szellemében Pault csak a számbeli és anyagi növekedés motiválja. Sajnos hűségesen mellette álló és szolgáló feleségének a figyelmeztetésére sem hallgat, így egyre távolabb kerül tőle és a fiától is. Amikor Eunice neki szegezi a kemény igazságot: „Te nem a gyülekezetet véded, Paul, hanem saját magadat”, az elvakult lelkes kimondja a keserű valóságot: „Én vagyok a gyülekezet...”

Úgy tűnik, Pault nem lehet megállítani az ámokfutásban. A felszínes növekedés – új gyülekezeti központ, új tagok – külső sikerei elvakítják, és nem veszi észre, hogy közben már elszakadt Istentől, a családjától, valódi szolgatársaitól, nincs többé egészséges kontroll. Egy lelkipásztori beszélgetésnek induló kapcsolatából „pásztoróra” lesz, és a házassága összeomlik...

Mégis van visszaút, pontosabban megtérés Paul számára, hiszen sokan imádkoz-

Francine Rivers: *Mikor a sófár zeng*. Harmat Kiadó, Budapest, 2019. Ára 3900 forint.

nak érte. Többek között a hűséges, öreg presbiter, Samuel: „Ó, Istenem, mennyire várom hallani sófárod zengését... Kérlek, tedd meg újra, hogy Paul, sőt minden ember visszaforduljon a pusztulás útjáról!”

Samuel és Eunice kitartó imádsága meghallgattatik: Isten elvezeti Pault az őszinte bűnbánatra, megtérésre. Rendezi kapcsolatát családjával, gyülekezetével. Lemond a lelkeszi szolgálatról, és új életet kezd. Ez több mint a megszokott hollywoodi happy end, ez igazi „happy start, restart”! A boldog újrakezdés lehetősége, amelynek ajándékát hirdeti a sófár hangja, az ige szava és ez a felkavaró regény.

■ GÁNC S PÉTER

Az államalapítás ünnepe, augusztus 20.

Tizenéves koromban sokat utazhattam. Több jó zenekar és énekkar tagjaként eljutottam elég messzire, Európán kívülre is. Amerikában járva mindkét óceánba belemárthattam a lábamat. Ennek a világtúrának az egyik tanulsága az volt, hogy megtapasztaltam, milyen lehet máshol élni. Nemcsak az időeltolódás volt furcsa, nemcsak az életritmus, a munkatempó, a nyelv volt más, hanem az ünnepek is. Kiderült, hogy másként töltik az emberek a húsvétot, a karácsonyt, és hogy egészen mások az idegen országok nemzeti ünnepei is.

Ezen valahogy akkor meglepődtem. Bár magyar családomnál szálltunk meg a barátnőimmel, volt, ahol már csak

a nagymama tudta, mire emlékezünk március 15-én. A gyerekek és unokák vállvonogatva, kicsit szégyenlősen tanácsalankodtak, az idősek viszont vigyázzba álltak, és könnyes szemmel elénekelték a *Himnuszt* is.

Otthon valahogy magától értetődőbb volt az ünneplésünk. Megszoktuk, hogy valamelyik osztály az iskolában műsort készít, és azt együtt végignézzük. Hogy például március 15-én Petőfi-verseket fogunk szavalni, és kokárdát tűzünk. Mi több, ha elfelejtjük esetleg, még egy kis ejnye-bejnye is jár érte. Magyarország határain kívül azonban ez a nap nem volt munkaszünet, se piros betűs ünnep. Ám a szívükben magukat magyarnak érzők

éppen úgy megemlékeztek róla, mintha ünnepnap lett volna. Ebből éreztem meg igazán, hogy mitől is nemzeti egy ünnep.

Augusztus 20. az a nemzeti ünnepünk, amely nem egy forradalomnak, hanem az államalapításnak állít emléket. Ilyenkor az első magyar királyra, Istvánra is visszagondolunk hálás szívvel, és arra, hogy országot alapított ennek a népnek.

Bár most elég mesésnek tűnik királynak lenni, azt hiszem, nem volt mindig az. Sok emberért felelősen döntéseket hozni komoly feladat, és Istvánnak bizony nem jutott túl sok békés időszak az életében. Úgy gondolom, kevesebb szabadideje volt, mint egy átlagos huszonöt évesnek, és nem járt fehér lovon megkeresni a legszebb lányt a világon feleségnek, hanem elsősorban azzal kellett foglalkoznia, hogy elfogadtassa a magyarokat a környező népekkel.

Az államalapítás után sem volt egyszerű dolga. A felnőttkort csak egyetlen fia, Imre herceg érte meg. Az ő nevelésére István nagyon odafigyelt. Gellért püspök – akiről később a budapesti Gellért-hegyet elneveztek – tanította hét éven át, azután István király avatta be az uralkodás és kormányzás rejtelseibe.

Mivel többé-kevésbé minden embernek és minden gyereknek kell olykor fontos döntést is hoznia, kíváncsian lapoztam bele a király tanácsaiba. Ehhez az is kellett, hogy egy fordító előzőleg átültesse magyar nyelvre, az intelmek ugyanis eredetileg latinul íródtak, mert akkoriban – és még később is, sok évszázadon át – a királyi udvarban ezt a nyelvet használták. Nemcsak nálunk, hanem máshol is, mert ez volt a nemzetközi nyelv.

Nagy bölcsességet fedeztem fel István királynak a fiához írt intelmeiben. Néhány szakaszt kiemeltem belőlük nektek, mert ma is tanulságos olvasmány.

Imre herceg azonban sajnos nem tudta ezeket a tanácsokat megfogadni: fiatalon és utódok nélkül halt meg, így nem lehetett apja követője a trónon. István ennek a tragédiának a tudatában még inkább komolyan kellett, hogy vegye

Augusztus 20-án az új kenyérért is hálát adunk. Az idei aratáskor betakarított búzából körülbelül ekkorra lesz liszt, abból pedig kenyér. Te is kipróbálhatod a cipósütést. Íme egy egyszerű recept hozzá. Ötven dekagramm lisztet elkeverünk egy teáskanál sóval, ugyanannyi cukorral, citromlével és szódadikarabónával. Egy kanál olajat, egy egész tojást és négy deciliter natúr joghurtot adunk hozzá. Néhány mozdulattal átgyúrjuk, aztán előmelegített sütőben kétszáz fokon negyven-negyvenöt perc alatt készre sütjük. (A pékségekben vásárolható legtöbb kenyér élesztővel vagy kovással készül, azokhoz hosszabb előkészítés és több türelem kell.)

királyi kötelességeit. Hogy az országban élhető rend alakuljon ki, törvényekbe kellett foglalni, hogyan élhetnek egymás mellett békében az emberek.

Nem egyszerű elvezetni egy csapat gyereket sem – tudom az osztálykirándulásokról –, hát még egy egész népet. De nem csak akkoriban volt ez hatalmas kihívás. Azt hiszem, ma sem könnyebb. Mire mennyi pénzt költünk, mikor mit kell felújítani, milyen fontossági sorrendet állítsunk föl az ügyek között – sok nagy kérdésben kell dönteniük azoknak, akik az országokat vezetik.

Az istentiszteletek végén minden alkalommal imádkozunk a vezetőkért, hogy bölcs és jó döntéseket hozzanak, felelősen kormányozzák az országot. Erre int bennünket a Biblia is. És valóban saját érdekünk is az, hogy békében és rendben élhessünk.

Augusztus 20-án, amikor tűzijátékot néztek, vagy csak élvezitek a nyár végi nap békéjét, emlékezzetek egy kicsit ti is a vezetőkre, akiken nagyobb felelősség terhe van. Kritikát és morgolódást, azt hiszem, éppen eleget kapnak ezek az emberek. Nem baj, ha elkezdünk imádkozni is értük, ahogy Isten szava is tanácsolta ezt. ■

BÓDI KATALIN RAJZA

(1Tim 2,1-2)

Illeszd a helyükre a pergamen leszakadt darabjait, és elolvashatod az aranymondást

Részletek István királynak Imre herceghez írt intelmeiből

- „...tartsd mindig eszedben, hogy minden ember azonos állapotban születik, és hogy semmi sem emel fel, csakis az alázat, semmi sem taszít le, csakis a gőg és a gyűlölség. Ha békeszerető leszel, királynak és király fiának monda-

nak, és minden vitéz szeretni fog; ha haraggal, gőgösen, gyűlölködve, békétlenül kevélykedsz az ispánok és főemberek fölött, a vitézek ereje bizonyosan homályba borítja a királyi méltóságot, és másokra száll királyságod.” (Vagyis aki nagyképzű és pökhendi, másokkal szeretetlen, az nem fog tudni jól vezetni egy országot.)

- „A türelmes királyok királykodnak, a türelmetlenek pedig zsarnokoskodnak.” (Vagyis várd ki a dolgok természetes rendjét. Ne hatalmaskodj, hanem vezesd a néped.)
- „Imádkozz azért is, hogy [Isten] a tértelenséget, tunyaságot elkerültesse tőled, megajándékozzon az erények összességének segédelmével, s így legyőzhess látható és láthatatlan ellenségeidet.” (Tehát kérj Istentől útmutatást életed minden területén.)
- „A legnagyobb királyi ékesség, az én tudásom szerint, a király-elődök után járni, a szülőket utánozni. Aki ugyanis megveti, amit megszabtak atyai elődei, az isteni törvényekre sem ügyel.” (Vagyis figyelj az idősebbek, tapasztaltabbak tanácsaira.)
- „Mert a szeretet gyakorlása vezet el a legfőbb boldogsághoz. Légy irgalmas minden erőszakot szenvedőhöz, őrizd szívedben mindig az isteni intést: »Irgalmasságot akarok és nem áldozatot.« Légy türelmes mindenkhez, nemcsak a hatalmasokhoz, hanem azokhoz, akik nem férnek a hatalomhoz.” (Tehát ha a szeretet vezérel, akkor lehetsz Istennek is kedves uralkodó.)

Pályázat lelkesi állásra. A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának Nevelési és Oktatási Osztálya pályázatot hirdet a szeptember 1-jétől betöltendő soltvadkert-i iskolalelkesi állásra. Azoknak a lelkeseknek a jelentkezését várjuk, akik a törvényben előírt feltételeknek megfelelnek, és vállalják a diákok és a tanárok lelkigondozását, tanítását, vállalják a rendszeres igehirdetési szolgálatot és a színes iskolalelkesi munkát. Az iskolalelkesi javadalmazás szabályos bértábla szerint történik. A státusz leírása – a tevékenységek, juttatások, lakhatással kapcsolatos információk – a nevelési és oktatási osztályon megtekinthető. Soltvadkert élhető, barátságos kisváros, nagy és erős evangélikus jelenléttel. A szolgálat elkezdése előtt személyes segítségnyújtást is biztosítunk a nevelési és oktatási osztály részéről. A szolgálati lakást az iskola biztosítja.

A pályázatokat a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának Nevelési és Oktatási Osztályára (1085 Budapest, Üllői út 24.) kell eljuttatni. Beérkezési határidő: augusztus 24. A felmerült kérdésekkel kapcsolatban szívesen válaszol Koczor Tamás; tel.: 06-20/824-2158.

Gyász hír. Mély fájdalommal tudatjuk, hogy Peskó Zoltán zeneszerző, karmester, az európai zenei élet kiemelkedő, elkötelezett, humanista művésze életének 83. évében hosszú szenvedés után elhunyt. Hamvait augusztus 27-én délelőtt 11 órakor helyezük örök nyugalomra az Óbudai köztemetőben az evangélikus egyház szertartása szerint. Gyászolják: lányai, unokái, rokonai, barátai és mindazok, akik szerették. Levélcím: Patrizia Peskó, Chemin de Monribeau 1, CH-1005 Lausanne; e-mail: patrizia.pesko@gmail.com.

Hallhatóan evangélikus!

A Magyarországi Evangélikus Egyház félórása

Kéthetenként
hétfőn, 13.30-kor
a Kossuth rádió műsorán
Interneten: Mediaklikk.hu

Kövessen bennünket
az interneten is:
evangelikus.hu

Naponta aktuális tartalommal,
lelki táplálékkal, friss hírekkel,
érdekes interjúkkal, véleményekkel,
videókkal és képekkel várja Önt
a Magyarországi Evangélikus Egyház
hivatalos honlapja.

Egy kattintásra vagyunk Öntől!

A Kötőszó blogot lutheránusok
– újságírók, lelkesek, teológusok és civilek – írják:
nem csak evangélikusoknak.

KÖTŐSZÓ

A világ lutheránus szemmel

cikkek

videók

podcastok

egyházi
aktualitások

kultúra

teológiai
témák

társadalmi
kérdések

kotoszo.blog.hu

Novotny

Őszintén sajnálom, hogy a Novotny Zoltánnal készült interjúkötet címére nem sikerült idejekorán javaslatot tennem. Talán a népszerű sportriporter beszélgetőtársa, Boda Zsuzsa is egyetértett volna azzal, hogy a könyv címe legyen mindössze ennyi: Novotny. Csupán az vigasztal: Novotny Zoltán viszont szinte biztos, hogy nem támogatta volna ezt a címötletet. Nem álszerénységből tiltakozott volna, hanem eredendő és alapvető szerénysége miatt kért volna „valami mást”...

Tény és való: vezetéknev többnyire csak akkor áll önmagában címként, ha feltételezhető, hogy a név a potenciális olvasók-hallgatóknak többségének ugyanazt a személyt juttatja eszébe, ha mindenki ugyanarra a személyre gondol. Ha – miként mondanunk szoktuk – az illető neve (és személye) már fogalom. És ne kerteljünk: ennél már nincs feljebb, ez már a felsőfok. Nos, a kiváló stílusérzővel (is) megáldott Novotny Zoltán szerénysége ezért tiltakozott volna címjavaslatom ellen.

Csak hát mi, magyarok pontosan tudjuk, hogy az idén nyolcvanadik életévébe lépett Novotny Zoltán valóban „fogalom”. És a legendás rádiós riporter már régóta nem csak sportszakmai körökben, illetőleg a sport iránt érdeklődők – egyébként eleve széles – táborában ismert. Ráadásul nevének láttán-hallatán nem csupán egy arc idéződik fel az emberben, hanem szinte azonnal egy hang is. Az az Isten adta kivételes orgánus, amellyel nemcsak a fülhöz, de a szívhez is közel lehet férközni.

Miután a Luther Kiadó gondozásában az egyébiránt teljesen korrekt *Sport, rádió, hit – Novotny Zoltán sportriporterrel beszélget Boda Zsuzsa* címmel látott napvilágot a kötet, itt kell utalnunk gyorsan arra a „kegyelemre”, hogy ez az értelemhez (fülhöz) és érzelemhez (szívhez) egyaránt könnyen utat találó, Isten adta orgánus soha nem vált nemtelen tartalmak közvetítőjévé. Mi több, a budapesti Deák tér evangélikus templomának ambójától évtizedek óta rendszeres tolmácsolója Isten igéjének is.

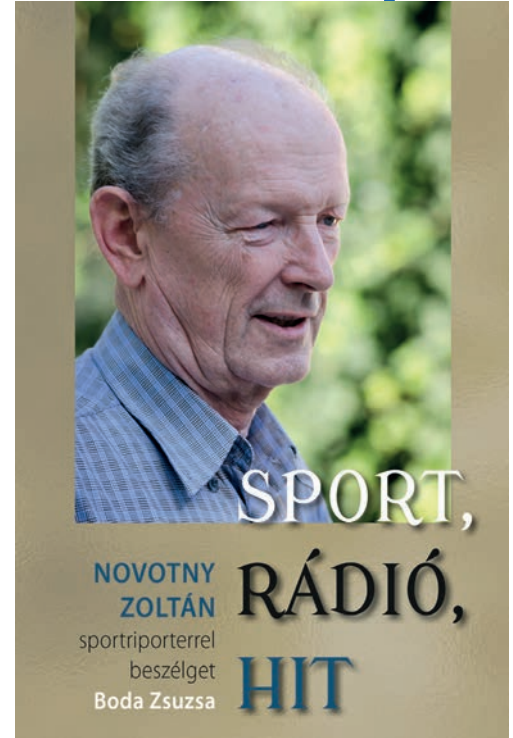
Ez a recenzió azonban most valójában nem Novotny Zoltánt, hanem a Boda Zsuzsa által vele-róla készült interjúkötetet szeretné az olvasók figyelmébe ajánlani. E látszólagos ellentmondás egy másik, mindnyájunkat érintő paradoxonra kíván rámutatni. Mert ha egyetértünk

abban, hogy Novotny Zoltán ismertsége ma már megkérdőjelezhetetlen, akkor könnyen áltathatjuk magunkat azzal, hogy ténylegesen ismerjük is.

Nos, a mélyinterjú nem véletlenül élvez megkülönböztetett rangot a sajtóműfajok között: őszinte kíváncsiság, kellő empátia és persze megfelelő szakmai (újságírói) készség birtokában olyan rétegek hozhatók felszínre a beszélgetőtárs emlékeiből, amelyek merőben új vonásokkal egészíthetők ki – gazdagíthatják vagy épp rombolhatják, színesíthetők, avagy „feketíthetők” – a bennünk élő képet egy mégoly (köz)ismertnek gondolt személyiségről is.

Bocsánat a személyeskedésért, de én például, aki idestova több mint két évtizede tarthatom megtiszteltetésnek, hogy – különböző minőségben – együtt dolgozhatok Zoltánnal, Boda Zsuzsa kötetének megjelenéséig bizonyára háttározottan vágtam volna rá, ha kérdezik, hogy „hát persze, közelről ismerem Novotnyt”. Hát nem. Közelről sem. E recenzió önként vállalt megírásának apropóján pedig arra a szomorú felismerésre kellett eljutnom, hogy „közelről” vélhetően másokat sem ismerünk. Igazán közelről még legközvetlenebb kollégáinkat, testvéreinket, gyermekeinket sem... Ezzel persze nem azt akarom mondani, egy-egy mélyinterjú azután mindenkit, illetőleg mindent megvilágosít. Ugyan, dehogya! Éppenséggel lehet őszintétlen is egy interjúalany. Azt viszont gondolom, hogy egy-egy interjúkötet olvastán rá lehet ébredni arra, hogy milyen keveset tudunk egymásról. Keresztényként pedig újra és újra rá lehet csodálkozni arra a szerető Atyára, aki nemhogy cselekedeteinket, de még gondolatainkat és érzéseinket is ismeri...

Visszatérve a Novotny Zoltánnal készült beszélgetős kötetre, engem – érhetően – leginkább az izgatott, hogy

Sport, rádió, hit. Novotny Zoltán sportriporterrel beszélget Boda Zsuzsa. Luther Kiadó, Budapest, 2020. Ára 3200 forint.

könyvben kirajzolódó portréja mennyiben felel meg a bennem élő képnek, illetőleg miben tér el attól. Közismert személyiségek esetében voltaképp egy interjúkötet minden olvasójának kérdése ez.

Gondolatainkban az ezt megelőző kérdés viszont kíváncsiságunk fokát tudakolja. Most például azt, hogy vagyunk-e még „százötven oldal erejéig” is kíváncsiak a köztiszteletben álló, mi több, közszeretettnek örvendő sportriporterre. Mert ugye választ kell adnunk önmagunkban arra az „alkérdésre” is, hogy miért pont rá legyünk kíváncsiak a család, a munka és miégymás szűkítette kevéske szabadidőnk néhány órácskájában.

Én már tudom, miért.

■ T. PINTÉR KÁROLY

A kötet megrendelhető a Luther Kiadó webáruházában is (bolt.lutherkiado.hu).

Luther a Római levélről

Luther Márton a doktorrá avatásától kezdődően egészen haláláig egyetemi professzorként működött a wittenbergi egyetemen. Írásmagyarázati előadásainak jegyzetei jelentős részben fennmaradtak. A Luther Kiadó gondozásában megjelenő, Luther Válogatott Művei című könyvsorozat legújabb, 9. sorszámot viselő kötetében a Római és a Galata-levél magyarázata olvasható. A Római levelet magyarázó előadásból ajánljuk a következő részletet.

Gonoszság [1,29] a lélek helytelen törekvése, amellyel az ember azon dolgok megtételére hajlik, melyek gonoszak; melytől – ha jókat kapott is – nem lehet visszatarítani; sőt minden jóval, kapta bár Istentől vagy embertől, visszaélve a rosszra tör.

Ezzel szemben a jóság a lélek törekvése arra, hogy jót tegyen, még ha az ellene támasztott gonoszság akadályozza és visszatartaná is: a rosszat is a jóra használja. És nem az a jó a lelki jóság értelmében, aki addig teszi a jót, amíg jól megy a sora, és senki sem szegül vele szembe – ez ugyanis nem járul hozzá a világ jóságához. Németül különösen: jó – *fromm*, rossz – *böse*.

együttélésre vagy jótékonyság, vagyis a lélek hajlandósága a másoknak nyújtott jótéteményekre és kedvezésre. S kettős természetű: tökéletes és keresztényi, amely ugyanolyan marad a méltók és a méltatlanok iránt is; illetve emberi vagy világi vagy tökéletlen, mely csak addig marad meg, amíg viszonozzák, s meghátrál a méltatlanok és a gonoszok előtt. Ahogy Máté evangéliuma 5. részében áll: „Ti azért legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes.” (Mt 5,48) És Lukács evangéliuma 6. részében: „[Ti azonban szeressétek ellenségeiteket, tegyetek jót, és adjatok kölcsön, semmit sem vár-

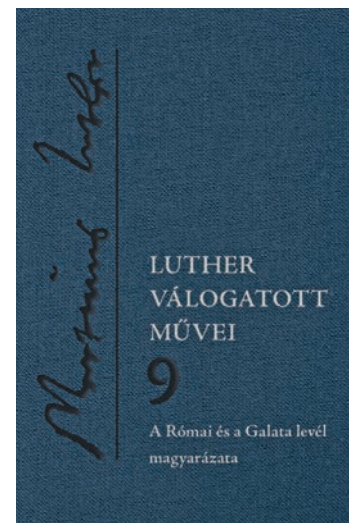
KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ – FOTÓ: AARON BURDEN / UNSPLASH.COM

Innen Máté evangéliuma 7. részében is: „Nem hozhat a jó fa rossz gyümölcsöt, rossz fa sem hozhat jó gyümölcsöt.” (Mt 7,18) Ezt azok ostobasága ellen mondja, akik a maguk ostobasága miatt másokat okolnak, és ezt mondják: „Szívesen jó lennék, ha jók között lennék, vagy távol maradhatnék a gonoszoktól, akik szorongatnak.” Így ellentétesek is egymással.

Jóindulat és rosszindulat. A jóindulat: kedvesség, készség a másikkal való

va érte: nagy lesz akkor a jutalmatok,] és a Magasságos fiai lesztek, mert ő jóságos a haláttalanok és gonoszok iránt.” (Lk 6,35)

A rosszindulat ezzel szemben a lélek fonák és durva hajlama a bosszúállásra és a másoknak való ártásra. Ez is kettős természetű: egyrészt ellentétes a hősies és egyetemes vagy keresztényi jóindulattal, s a lélek hitványsága miatt árt a méltóknak és a jóknak is, nemcsak a gonoszoknak [s nem hátrál meg még a jötevők előtt

Luther Válogatott Művei 9. A Római és a Galata-levél magyarázata. Szerkesztette Csepregi Zoltán – Horváth Orsolya – Krähling Edit. Luther Kiadó, Budapest, 2020. Ára 4990 forint.

sem]. Ez az állati rosszindulat. Másrészt az emberi és tökéletlen jóindulattal ellentétes: keresi a bosszúállást, és árt másoknak, de mégis meghátrál azok előtt, akik vele jót tesznek. Innen lehet most megérteni Pál apostol szavait a Galatákhöz írt levél 5. részében: „A lélek gyümölcse pedig: szeretet, öröm, békesség, türelem, szívésség, jóság, hűség.” (Gal 5,22)

Hanyagság [1,29] sajátosan a léleknek az a fonákasága, mellyel, bár valaki képes volna felebarátjának javára lenni vagy a rosszat tőle távol tartani, ezt szándékosan elmulasztja. Szent Ágoston is ugyanúgy fejt ki a *rend* című könyvében. Ezért mondja ugyanezen a helyen azt is, hogy a „hanyagság” azért származik a „nem képes” (*nequire*) szóból, mert az illető nem képes jót tenni, mégpedig gonoszságból. Ezt egyesek irigységből, mások pedig a rajtuk eluralkodó önhittség miatt teszik.

Rendetlenek [1,31] a szavaikban, viselkedésükben és ruházódásukban otrombák azok, akik a leglazább szabadoságban élnek, és bármit meg merészelnék tenni, ami csak tetszik nekik.

A sugdolózók [1,29] és a rágalmozók [1,31] abban különböznek, hogy a rágalmozó aláássa a másik ember jó hírét; a sugdolózó viszont összeveszti az egyetértőket azzal, hogy az egyiknek ezt, a másiknak azt sugalmazza. Minden sugdolózó kettős nyelvű, de nem rágalmozó, ahogy *Sirák fia* könyvében áll. ■

Ősi keresztény kolostorról tanúskodó mozaikok

Régészeti felfedezés Észak-Izraelben

A 6. században épült keresztény kolostor maradványait találták meg Észak-Izraelben, Kafr Kama faluban – jelentette a Háárec című újság honlapja. A Tábor-hegytől, Jézus színeváltozásának helyszínétől mintegy tíz kilométerre fekvő cserkesz faluban egy új játszótér építése közben bukkantak elő a bizánci mozaikok, amelyek a régészek szerint egy kolostor padlózatát díszíthették.

A közelben fél évszázaddal korábban már találtak egy ebből a korból származó kisebb építményt, amely a korabeli falu temploma lehetett. Az az épület, amelynek a maradványaira most rábukkantak, ennél jóval nagyobb volt a föld alatti radarvizsgálatok szerint, és több kisebb helyiséget is tartalmazott. Az egykori kolostor, esetleg templom tizenkét méter széles és harminchat méter hosszú volt – állapította meg az ásásokat az Izraeli Régészeti Hatósággal (IAA) együttműködésben vezető Moti Aviam, az észak-izraeli Kinneret Főiskola régésze. Aviam elsősorban Galileának a Krisztus utáni 4–7. század közötti bizánci korszakát kutatja.

„Ez váratlan felfedezés volt – mondta a lapnak Nurit Feig, az IAA régésze. – Kicsiny leletmentő ásatásnak indult, amelyet kibővítettünk, amikor rájöttünk, hogy egy ősi templom felett állunk.” A feltárás közben kiderült, hogy az épülethez tartozott egy udvar, egy előcsarnok, egy központi terem és három hajó is. A galileai templomoknak általában egy vagy három hajójuk van.

A régészek rábukkantak egy relikviák őrzését szolgáló kődobozra is, de sajnos üresen. „A másik, Kafr Kamában talált ősi templomnak is volt ilyen zárt kődoboz, és abban csontokat találtak” – mondta Aviam. A szakember szerint ebben a korban számos helyen volt a településeken is kolostor, nem csak a remeték sivatagi elvonulását szolgálták az ilyen közösségek. Noha a jelek alapján erre következtettek, de nincs rá egyértelmű bizonyíték, például felirat, hogy kolostor volt a megtalált épület: esetleg templom is lehetett.

Az sem derül ki a helyi leletekből, hogy miből, hogyan éltek itt a szerzetesek. Más galileai kolostorokban főként mezőgaz-

FOTÓK: ALEX WIEGMANN / ISRAEL ANTIQUITIES AUTHORITY

dasággal foglalkoztak, olívaolajat és bort készítettek. Az viszont biztos, hogy az idők során erősen megsérült mozaikok voltak a padlón. Ezen geometriai motívumok és néhány virág látható fekete és piros színben, de lehet, hogy léteztek más képek is, amelyek azonban eltűntek.

Nyugat-Galileában a bizánci korban mintegy száz templom és kolostor állt. Akkoriban Felső-Galilea nyugati részén főként keresztények éltek, míg a keleti részén zsidók. Alsó-Galileában, délen főként zsidó települések voltak, ahova betelepültek a keresztények is. Így olyan falvak is voltak – mint a két egyházi épületet is emelő, a mai Kafr Kama helyén álló egykori település – amelyeknek nem tudjuk a korabeli nevét.

Egyelőre nem világos, hogy mi lesz a maradványok sorsa feltárásuk és tudományos dokumentálásuk után, ez elsősorban a cserkesz falu hatóságaitól függ. Jelenleg mintegy négyezer szunnita muzulmán cserkesz él két faluban Izraelben: Kafr Kamában és Rihaniában. A cserkeszeket az 1870-es években, az Oszmán Birodalom idején telepítették le Galileában, amikor az orosz cár elfoglalta korábbi otthonukat, a Kaukázus északi részét, és menekülni kényszerültek.

■ MTI

Izlandi evangélikusokkal bővült a Leuenbergi Közösség

Az Európai Protestáns Egyházak Közössége (GEKE) felvette tagjai közé az Izlandi Evangélikus Egyházat. Mindeközben a közösség elnöke, a svájci Gottfried Locher – a saját református egyházában ellene indult eljárás következtében – a GEKE vezetéséből is távozott.

Izland kereszténnyé válásának idején, Krisztus után 1000 körül két püspöke volt az országnak: Skáholt a sziget déli, Hólar az északi felén. A reformáció 1550-ben érte el Izlandot, ekkor szüle-

tett meg az evangélikus egyház, amely nemzeti egyházként a mai napig az ország lakosságának hetven százalékát, mintegy kétszázharmincegyezer embert tart számon tagjai között.

Az észak-európai evangélikus közösségekhez hasonlóan az izlandi egyház jogállását is az ország alkotmánya rögzíti, és nemzeti egyházként ma is kiemelt szerepet játszik az államban és a társadalomban egyaránt. Példa erre a rendszeres éves parlamenti ülészek ünnepélyes megnyitására vagy az elnök beiktatásában vállalt hagyományos szerepe.

Az Izlandi Evangélikus Egyház sok éven át a Leuenbergi Közösség úgynevezett „résztvevő” egyházként működött közre a teológiai párbeszédben, vagyis a svéd és a finn egyházakhoz hasonlóan nem volt a konkordia aláírói és a közösség alapító tagjai között – részint éppen azért, mert más protestáns felekezetek nem is léteztek a szigetországban.

Az egyház és az állam szétválasztásának folyamatát a parlament 1997. évi határozata alapozta meg; a folyamatot kiterjesztették 2020-ig. A társadalom pluralizálódásával, az egyház és az állam szétválasztásának folyamatával, valamint a nemzetközi egyházi kapcsolatok megerősödésével olyannyira megváltozott az egyház helyzete, hogy 2017-ben megkezdődtek a GEKE-tagsággal kapcsolatos egyeztetések (2017-ben született meg a *Leuenbergi konkordia* izlandi fordítása is). Az alapító teológiai dokumentum alapos tanulmányozása után 2019 novemberében döntött arról a zsinat – az illetékes bizottságok és a lelkészek támogató jóváhagyása alapján –, hogy az Izlandi Evangélikus Egyház formálisan is kérvényezi: teljes jogú tagja lehessen az európai ökumenikus szervezetnek.

Forrás: Reformatus.hu / Leuenberg.eu

Az 1973-ban aláírt *Leuenbergi konkordia* hívta életre a mai nevén Európai Protestáns Egyházak Közösségét, amelyet kezdetben Leuenbergi Egyházközösségnek hívtak. Új elvezését 2003-ban kapta. A szervezet egyházi közösségként (*communio*) kilencvennégy evangélikus, metodista, református és uniált európai, valamint dél-amerikai egyházat tömörít, így összesen mintegy ötvenmillió protestánst képvisel. A szervezetet háromfős elnökség és tizenhárom tagot számláló tanács vezeti. A vezető testület irányítja a szervezet munkáját a hétévente tartott nagygyűlések között: tanbeli párbeszédet kezdeményez, felügyeli az egyes műhelymun-

kákat és azok eredményeit, illetve dönt arról, hogy mely közös dokumentumok, nyilatkozatok kerülhetnek a nagygyűlés tagjai elé elfogadásra. A szervezet elnöke, a korábban a Svájci Református Egyház elnökségéről is lemondani kényszerült Gottfried Locher az egyházában ellene indult eljárás következtében a GEKE vezetéséből is távozott. A szervezet vezetését David Bradbury alelnök vette át, aki éppen a közösség bővülésében és a koronavírus-járvány alatti eszmecsere és szolidaritás nyilvánvaló jeleiben véli felfedezni a GEKE életrealitását az elnök távozása után is. Az elnökség hiányzó tagját a 2021. januári tanácsülésen választhatják meg.

Sándyk és Konokok a Műcsarnokban

Családtörténeti kiállítás

Négy generációra kiterjedő családtörténeti kiállítást tekinthetnek meg a látogatók a budapesti Műcsarnokban július végétől: id. Sándy Gyula (1827–1894) festő, ifj. Sándy Gyula (1868–1953) építész, id. Konok Tamás (1898–1971) haditudósító fotós és a három életművet összekapcsoló, szintetizáló, az idén kilencvenedik születésnapját ünneplő Konok Tamás festőművész munkáiból látható válogatás október 25-ig.

A Műcsarnok és a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ *Sándy / Konok - Metszéspontok* című közös kiállítása a négy művész pályájában kiemeli a közös vonásokat, az életművek metszéspontjait. A tárlaton szereplő műveket a Konok Tamás visszaemlékezéseiből összeállított interjúk és a család történetét őrző tárgyak, emlékek is összefűzik – olvasható a Műcsarnok közleményében.

Id. Sándy Gyula festőművész életének a nagy részét a Felvidéken töltötte, vásznain főleg romantikus hegyvidéki tájak, emberek jelennek meg. A festői életmű vázlatos bemutatását a leszármazottak által őrzött dokumentumok és személyes tárgyak egészítik ki.

A kiállításon kiemelt figyelmet kap ifj. Sándy Gyula építész munkássága, aki tanulmányai alatt a középkort idéző stílusok mellett kötelezte el magát. Az 1890-es évek végén az erdélyi népi építészetből vett át elemeket, a századfordulón a magyaros szecesszió hatott rá. Fő műve az 1923–1926-ban a Széll Kálmán téren emelt budai Postapalota. A két világháború között ifj. Sándy Gyula tervezte a legtöbb evangélikus templomot Magyarországon. Az építész alkotásait a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ Sándy Gyula-hagyatékának dokumentumai, valamint Bélavári Krisztina fotói illusztrálják.

Ifj. Sándy Gyula veje, id. Konok Tamás amatőrből profivá vált fotográfusként alkotott életműve fotótörténeti és törté-

nelmi szempontból is kiemelt figyelmet érdemel. Az országban az elsők között fotózott színes filmre. A második világháború keleti frontján a magyar haditudósító-század parancsnokaként készített, izgalmasan komponált felvételein elsősorban a katonaeletet, az orosz tájat és az orosz embereket örökítette meg, az együttérző ember figyelmével. Ő készítette az első fotókat Horthy Miklós fiának lezuhant vadászrepülőjéről. Id. Konok Tamás felvételeit a kiállítás a Fortepan fényképgyűjteményének jövőtábol mutatja be.

Ifj. Konok Tamás Kossuth-díjas festőművésznek, a geometrikus absztrakt stílus egyik legjelentősebb hazai alkotójának élet-

FOTÓ: ID. KONOK TAMÁS / FORTEPAN

művéből a kiállítás huszonegy alkotást vonultat fel, amelyek között szerepel korai, még figurális munka is. Túlnyomó többségük azonban a művészre igazán jellemző absztrakt mű, amelyekkel a festő – saját szavaival élve – a láthatatlant igyekszik láthatóvá tenni. A tárlat kurátora Bodó Péter művészettörténész.

■ MTI

Hálát adtak a hazatérésért Mezőberényben

Hetvenhárom évvel ezelőtt, 1947. július 29-én tért haza a „málenkij robotra” a Szovjetunióba, a Gulagra deportált majdnem hatszáz mezőberényi fiatal nagy része. Sajnos egyesek azonban nem ekkor, hanem csak ötévnvi jóvátételi munkát követően szabadulhattak, az ércbányába került fiatalemberek közül sokan pedig sosem látták viszont a szülőföldjüket; aki mégis, az szilikózisban hunyt el. Évtizedeken át nem szólhattak arról, hol jártak és mit csináltak ez idő alatt, hiszen azzal a fenyegetéssel térhettek haza: ha beszélnek, visszaviszik őket. A vád ellenük a német származás – nyelv vagy nemzetiség – volt, egyben a németek kollektív háborús bűnössége.

A hét évtizeddel ezelőtti hazatérést követően a templomban gyülekeztek össze a Gulag-túlélők, július utolsó vasárnapja ezért fontos alkalma az evangélikus közösségnek, amikor a közöttünk élő elhurcoltakkal együtt teszünk hitvallást a bennünket megsegítő Úrról. Ők a messzeségben, a bánya mélyén is megtapasztalták Isten erejét. A mostani gyülekezet számára példaként szolgál a régiek helytállása és az, ahogyan mindig megőrizték hitüket.

A hazatérésre emlékező vasárnapi hálaadás során mindig elhangzik a 126. zsoltár, felcsendül a 331. és a 328. ének: „Az Úr csodásan működik, / De útja rejtve van, / Tenger takarja lábnyomát, / Szelek szárnyán suhan. / Mint titkos bánya mélyiben, / Formálja terveit, / De biztos kézzel hozza föl, / Mi most még rejtve itt.”

Az idei, július 26-i istentisztelet múltidéző részében egy férfi és egy nő visszaemlékezéseiből olvastak fel, valamint a munkatáborban 1946-ban szerzett vers is elhangzott a Szebeni Ilona által szerkesztett, *Haza fogunk menni* című könyvből. Álljon itt néhány rövid részlet a visszaemlékezésekből.

„Annak ellenére, hogy hamarabb tudtam németül, mint magyarul, én mindig nagy magyar voltam. »Hűséggel a hazáért« jelvényel mentem málenkij robotra mint fasiszta, a nép ellensége...”

„Akiket úgy vittek el Oroszországba, hogy németek, azok olyan igaz szívből mondták: »Magyar vagyok, magyar, magyarnak születtem...« A március 15-ét is megünnepeltük a lágerban, de úgy, hogy azt soha nem lehet elfelejteni, amikor felhangzott: »Szép vagy, gyönyörű vagy, Magyarország...«”

„Volt, aki már Debrecenbe jött elénk, de legtöbbször itt vártak az állomáson egész éjszaka. Csak fél háromra értünk haza. Sötét volt, nem láttuk egymást. Sírtak, jajgattak, kiabáltak, nem látták, ki merre van. Tolakodott mindenki keresni a hozzátartozóját. Nem tudott sokáig továbbmenni a vonat, mert majdnem egész Berényi volt a sín mellett. Alig tudták a szerelvényt kiszabadítani a tömegeből. Nálunk is nagy volt a boldogság. Egyszerre négy gyerek érkezett haza.”

Az istentisztelet után a templomkertben álló bányászlámpás emlékműnél álltunk meg főhajtással. A hazatérteket és a hozzátartozókat követően a mezőberényi mellett az eleki, a békési és a gyomaendrődi német nemzetiségi önkormányzat képviselői helyezték el koszorúikat. A városháza előtti hősi emlékműnél már csak egy kisebb létszámú csoport emlékezett.

Tudomásunk szerint a megyében már csak huszonöt fő él az elhurcoltak közül, tizennégyen Mezőberényben, négyen Gyomán, ötven Gyulán, egy ember pedig Almáskamaráson. Elekről kilencszázhuszonöt főt vittek el, ma egy túlélőről tudunk.

■ LÁZÁRNÉ SKORKA KATALIN
evangélikus lelkész (Mezőberény)

BEMUTATKOZIK A LAJOSKOMÁROMI EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG

„Rendes falu” gyülekezete a Mezőföldön

Lajoskomárom Fejér megye délnyugati részén helyezkedik el. A herceg Batthyány-uradalom területén a 19. század legelején betelepítéssel létrehozott községet a legelső magyarországi „rendes falu”-nak nevezték Vas Gereben. 1802-ben kezdődött a betelepülés, 1804-ben pedig már egy magánházban gyülekeztek istentiszteletre az ide érkezett „ágostaiak”. 1806-tól van lelkésze a falu lakosságának java részét alkotó kétszázhusz evangélikusnak.

A háromnemzetiségű – magyar, német és szlovák – település összetétele a gyülekezeti közösséget is meghatározta a maga háromnyelvűségében. (1910-ig három nyelven tartottak istentiszteletet.) Ennek okán volt már majdnem a kezdetektől a Mezőföld ezen részén szigetyszerűen élő evangélikusoknak „káplánya, oskolája és oskolamestere” – miként felejtette ezt Hrabovszky György, a gyülekezet harmadik lelkésze. A tudós prédikátor egyúttal tapasztalt ember is volt. Utolsó gyülekezetébe már mint „kiszolgált senior” érkezett 1817-ben, öt év múlva pedig templomot szenteltek.

A téglalap alakú, félkörös oltárrésszel épült templom először 1910-ben esett

át nagyobb felújításon. Ekkor kapott egymanuálos, pneumatikus táskaladás Angster-orgonát és új oltárképet: Opperl Imre alkotása a Gecsemáné-kertben imádkozó Jézust ábrázolja. A legutóbbi nagyobb, külső-belső felújítás az ezredforduló idején történt. A reformáció indulásának ötszázadik évfordulójára új oltártérrel gazdagodott a templom.

1988-ban szavazta meg a presbitérium az addigra lebontott helyére tervezett új gyülekezeti ház építését, amelyben helyet kapott a parókia is. Ezzel az építkezéssel párhuzamosan épült az idősök otthona is; az új épületeket 1992-ben együtt szentelték fel.

Az országos egyházi fenntartásban működő Agape Evangélikus Szeretetszolgálat harminc dolgozójával gyülekezeti szolgálatként ápol és gondoz ötven rászoruló idős embert. A szeretetszolgálat-hoz tartozik 2011-től az önkormányzattól alapellátási feladatként átvett Család-és Gyermekegészségi Szolgálat.

1994. szeptember 11-én a Plochingenből (Németország, Baden-Württemberg) érkezett testvérek ünnepi istentiszteleten adták át tizenhat hangszert

Evangélikus istentisztelet a Magyar Rádióban

Augusztus 23-án, a Szentháromság ünnepe utáni 11. vasárnapon 10.04-től istentiszteletet közvetít a Kossuth rádió a lajoskomáromi

evangélikus templomból. Igét hirdeti Decmann Tibor lelkész.

a helyi evangélikus közösségnek, így jöhetett létre a Lajoskomáromi evangélikus rézfúvószenekar. Akkoriban Magyarországon az egyházak életében újdonságnak számított a folyamatosan, egyúttal ifjúsági szolgálatként is működő rézfúvószenekar.

A községben 1880-ban alapították a Közös Kisdédóví Egyletet, amelynek felügyelőbizottsági tagjai között helyet kaptak a helyi lelkészek is. 2012-ben a Kezkerdő Óvoda evangélikus fenntartásúvá vált, felszentelésén a település szülötte, Szemerei János püspök szolgált. ■

Magyar támogatás szentföldi keresztény iskoláknak

Örömet és köszönetét fejezte ki Pierbattista Pizzaballa, a Jeruzsálemi Latin Patriarchátus apostoli adminisztrátora és William Shomali ammani püspök-vikárius Magyarország adományával kapcsolatban. A magyar kormány július közepén döntött arról, hogy a *Hungary Helps* program keretében egymillió dollár értékű támogatást nyújt a Szentföld keresztény iskoláinak működéséhez.

Orbán Viktor miniszterelnöknek címzett leveleikben Pizzaballa és Shomali arról írtak, hogy ez jelentős hozzájárulás a palesztinai és a jordániai keresztény iskolák fenntartásához, ezáltal a keresztény közösségek életéhez és helyben maradásához. Az egyházi vezetők Isten áldását kérték Magyarországra, elismerésüket fejezték ki a magyaroknak, amiért ragaszkodnak keresztény gyökereikhez, és megköszönték a szolidaritást.

Az előzményekről Havasi Bertalan, a Miniszterelnöki Sajtóirodát vezető helyet-

tes államtitkár elmondta: az egyházaknak a koronavírus-járvány miatt elmaradó bevételük miatt le kell állítaniuk egyes projektjeiket, csökkenteniük kell közösségtá-

mogató tevékenységüket és a helyi munkaerő alkalmazását. Pierbattista Pizzaballa apostoli adminisztrátor ezért nemzetközi felhívást tett közzé, amelyben adományokat kért a felügyelete alatt működő iskolák működési költségeire.

■ MTI

Evangelikus Élet

A Magyarországi Evangelikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

- E-mail: evelet@lutheran.hu
- EvÉlet online: www.evangelikuselet.hu
- Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
- Előfizetés: kiado@lutheran.hu
- Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
- Megbízott felelős szerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu)
- Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu)
- Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
- Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com)
- Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu)
- Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu),

- FÜLLER TÍMEA – Gyermekneknek (f.timea.71@gmail.com),
- TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu),
- DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu),
- STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA – Tallózó (evtallozo@gmail.com)
- Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518
- Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu)
- Nyomdai előállítás: *MondAt Kft.* (2600 Vác, Nádás utca 2.) • www.mondat.hu Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ
- Árusítja a kiadó.
- Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál.
- INDEX 25 211, ISSN 0133-1302
- Előfizethető közvetlenül a kiadónál (bankszámlaszám: 10918001-00000058-01930000) vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft (167 euró), egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft (195 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.
- Beküldött kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza.
- Címlapfotó: SZABÓ DÁVID KÁROLY

ORATIO OECUMENICA

Kegyelmes mennyei Atyánk, aki megbocsátod hiteségünket, és sziklára állítasz, ha elbukunk! Kérünk, taníts, hogy úgy fordulhassunk és szólhassunk hozzád, hogy megbocsáthasd vétkeinket, és megújíthasd hitünket.

Könyörgünk egyházunkért és benne gyülekezetünkért. Sokszor vétettünk akaraton ellen, amikor nem jó tetszésed szerint hordoztuk világszűkeletet. Hegyen épült városoddal: tölts meg a te fényeddel, hogy a téged keresőket hozzád vezessük, és együtt megújulhassunk!

Könyörgünk embertársainkért, köztük a szűkséget szenvedőkért. Kezeket addtál, hogy azokkal könynyeket töröljünk, és simogassunk, mi mégis magunknak gyűjtünk, haragszolunk. Könyörülővé tettel: add látásodat, hogy felismerjük kezed nyomát életünkön, és együtt megújulhassunk!

Könyörgünk a teremtett világért és benne az életért. „Legyen” szavaddal alkottál, életet hoztál, mi pedig vakok vagyunk, pusztítva és halált hozva Földünkre, amelyet ránk bízottál. Őrizővé tettel: add bölcsességedet, hogy megtaláljuk teremtett világodban otthonunkat, és együtt megújulhassunk!

Könyörgünk országunkért és benne lakóhelyünkért. Biztonságot és békét ajándékoztál nekünk, mi mégis küzdünk és háborúzunk, ahelyett hogy közösen építenénk hazánkat. Testvérekké tettel minket: add szeretetedet, hogy meglássuk a követet, amelyekből templomot építhetünk neked, és együtt megújulhassunk!

Könyörgünk Igedért és Szentlelkedért. Megszentelésünkre küldted el, hogy általa megismerjünk, mi mégis a magunk útját járjuk, és a magunk észére támaszkodunk. Követőiddé tettel: add, hogy tenyeredbe simuljunk, és megújulhassunk.

Kérünk, hallgass meg minket, és jusson színed elé könyörgésünk, hogy szeretetedből élhessünk itt ideig, egykor pedig örökké a te Fiad, Jézus Krisztus által. Ámen.

Szentháromság ünnepe utáni 11. vasárnap

Mt 6,12.14-15

Zarándokút a Golgotához

Akik naponként Jézus tanítása szerint imádkozunk, nem csodálkozunk azon, hogy a „*bocsásd meg vétkeinket*” kérés „és” kötőszóval kapcsolódik az előzőhöz, jelezve, hogy a mindennapos bűnbocsánatra éppúgy szükségünk van, mint a mindennapi kenyérre. Mindkettő nélkülözhetetlen. Testileg kenyérből él az ember, lelkileg bűnbocsánatból. Jézusnak bizony nagy lenne a szomorúsága, ha nem tudnánk igazán őszinte szívvel elmondani: „...és bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek...”

Mi már tudjuk, hogy a bűnbocsánat éppen olyan érthetetlenül hatalmas isteni cselekvés, mint a teremtés. A teremtés azt jelenti, hogy ami nem volt, az Isten szavára lett. A bűnbocsánat pedig azt, hogy ami volt, az Isten szavára nincs többé. Mint-ha sohasem lett volna. Ez az isteni szeretet teremtő hatalma.

Kérhetjük tehát mi is bátran, mert a Golgotán elvégzetett az a nagy, isteni áldozat, amely minden emberi bűn megbocsátásához szükséges volt. Mert bármilyen hatalmas az ember bűne, van valami, ami még annál is hatalmasabb: Istennek a bűnért való áldozata a keresztfán. Amikor Jézus a keresztfán úgy könyörgött: „*Atyám, bocsásd meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek!*” (Lk 23,34), egy egészen új korszak kezdődött a teremtés történetében, az ingyen kegyelemből adott bűnbocsánat kora. Amikor kimondjuk, hogy „*bocsásd meg vétkeinket*”, egyúttal kinyújtjuk a kezünket annak a kegyelemnek az elfogadására, amelyet Isten Jézus Krisztusban nyújt felénk, és átvesszük Isten legnagyobb ajándékát.

A bűn azt jelenti, hogy egy láthatatlan szakadék keletkezik köztem és a között a Valaki között, aki ellen vétkeztem. Amikor pedig bocsánatban részesülök, az azt jelenti, hogy az a szakadék nincs többé közöttünk, mert áthidalatott azáltal, hogy a másik kiengesztelődött irántam. Így tehát újra helyreállt a közösség. Ezért a bűnbocsánat nem egyszerűen a bűn büntetésének elengedését jelenti, hanem a bűn által elveszített életközösségek a visszaállítást, egy egészen új kapcsolatot Isten és az ember között. Isten új életet ajándékoz általa az embernek. Lezárja a múltat, és megnyit egy új jövőt, a kegyelem hatálya alatt egy új életet.

Ha valaki lélekben, hittel zarándokol a Golgotára, és imádkozza, hogy „*bocsásd meg vétkeinket*”, az megtapasztalja, hogy a bűnbocsánat ma is ténylegesen ható, felemelő, boldogító isteni erő, azonnal látható áldás az ember életében. Mert a megfeszített Jézus a feltámadott Jézus! Akinek a közelében megnyugszik a szív, felszabadul a bűnei alól, megérzi Isten átölelő szeretetét.

A keresztnél mindig csoda történik az odaérkezővel. Meghal benne valami, legalábbis halálos sebet kap a régi én, amelyiknek elkövetett bűneiért Jézus elszenvedte a büntetést, és megszületik egy új én, új élet, amelyik a megváltás ereje által másképpen

KÉPINK ILLUSZTRÁCIÓ

cselekszik. Naponként szükségünk van arra, hogy Krisztus a bűnbocsánat munkáját elvégezze rajtunk. Ezért legyen mindennapi könyörgésünk mintegy naponként megisméltendő zarándokút a Golgotához: „...és bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek...”

A kérésnek ezt a másik felét azzal emeli ki Jézus, hogy később még külön is megmagyarázza: „*Mert ha az embereknek megbocsátjátok vétkeiket, nektek is megbocsát mennyei Atyátok.*” Ne emberekkel tanácskozz arról, akire haragszol, mert ők csak még jobban felbosszantanak ellene. Istennek beszélj imádságban róla, mert az ő bocsánata legyőzi a haragodat. Isten arra hív bennünket, hogy a tőle kapott új élet békéltető erőt hozzuk az emberek közé, mindannyiunk nevében kérve, hogy a bűnbocsánat hidalja át a szakadékokat családtagok és népek között egyaránt.

Bűnbocsánat nélkül pokollá lesz a világ. A szavak nélkül is érthető ígéhirdetés pedig a megbocsátás. Most erre van legnagyobb szüksége a világnak.

■ KONDOR PÉTER

Imádkozzunk! Istenünk, formáld bennünket mindennap újat kezdő szereteted eszközeivé, hogy megváltozott életünk rólad tegyen bizonyosságot. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (augusztus 23.) *Az iránta való bizalmunk pedig azt jelenti, hogy ha bármit kérünk az ő akarata szerint, meghallgat minket.* 1Jn 5,14 (Zsolt 62,9; Lk 18,9–14; Ef 2,4–10; Zsolt 140) Nemrég súlyos szülői dilemma elé kerültem: kisfiam egy divatos szivacsloívó puskát kért a születésnapjára. Ezek hatalmas jószágok, sokba is kerülnek, volt is már egy hasonló (bár „az nem ugyanilyen”). Főként a helyhiány miatt álltam ellen, így végül nem kapta meg. De rossz érzés volt nemet mondani a szíve vágyára. Biztosan tudom, hogy egyszer be fogja látni a döntésünk helyességét, addig pedig még bőven lesz kérése hozzánk, amelyeknek a nagy része teljesül, egy része nem. Pont ahogy mennyei Atyánk velünk teszi, az ő szeretete és bölcsessége szerint!

Hétfő (augusztus 24.) *Asztalt terítesz nekem ellenségeim szeme láttára. Megkened fejemet olajjal, csordultig van poharam.* Zsolt 23,5 (Mk 14,3–4.6; Mt 23,1–12; Mk 8,22–26) Van már tíz éve is, hogy lelkész barátunkat látogattuk meg Nógrád megyében. Mondtuk neki, hogy nagyon szívesen vennénk az itteni finom málnából. Átszólt telefonon a szomszéd községbe egy atyafinak, hogy itt egy lelkész nő, aki málnát venne. Nem emlékszem, hogy valaha olyan tisztesség ért volna, mint akkor: a legszebb, legfrissebb termést kaptam, s hogy össze ne törjön, ládában; „a ládát majd visszajuttatja, kedves”. Majdnem elsírtam magam ettől a bánásmódtól. Ez a zsoltár valami ilyen méltóságról szól, amelyet nem megszolgálva, hanem ajándékba kapunk az Atya jóságából.

Kedd (augusztus 25.) *Örömet szerzett szívemnek az Úr...* 1Sám 2,1a (Lk 1,46–48a; 1Sám 17,38–51; Mk 8,27–33) Manapság divatos elfoglaltság lett az úgynevezett *Hálanapló* vezetése. Mai igénk, Anna hálaéneke már több ezer éve tanúsítja: Istentől kaphatunk eszközöket arra, hogy sebeink meggyógyuljanak. Ő még a mi hálaadásunkat is tudja arra használni, hogy kiemeljen a mélységekből vagy a depresszióból. Vegyük számba tehát bátran a mai napon Annával, mi által szerez, szerzett örömet az Úr!

Szerda (augusztus 26.) *Bizony nekem csak vétkeiddel szolgáltál, énértem csak bűnökkel fáradoztál. Én, én vagyok az, aki eltörölöm mégis álnokságodat önmagamért, és vétkeidre többé nem emlékezem.* Ézs 43,24b–25 (Kol 1,21–22; Jn 8,3–11; Mk 8,34–9,1) Fialtal szülőként nagy belső vívódásokat jelentett, amikor a sokat hangoztatott következetesség érdekében keménykednem kellett a szabályokat áthágni igyekvő csemetével: „Ha nem eszed meg a zöldségeket, nem kapsz csokit. Akkor se, ha már több mint a fele elfogyott, nem ebben egyeztünk meg! Tudom, hogy

a mamánál nincsenek ilyen szabályok, mert ő csak azt főzi, amit szeretsz...” Isten nem következetes? Lemond az elégtételről? Felülírja a szabályokat? Ha így látja jónak, igen, így cselekszik. Mert minden maradandó közül legnagyobb a szeretet.

Csütörtök (augusztus 27.) *Az Úr a mi Istenünk! [...] Ó vigyázzott ránk végig az úton, amelyet megtettünk...* Józs 24,17a.c (Mt 28,20b; 1Pt 5,1–5; Mk 9,2–13) Nagy áldás, ha vannak körülöttünk olyan idős emberek, akik segítenek meglátni, megérteni az életút tanításait. Egészen más szemszögből nézik a dolgokat, s ebben a távlatban értelmet nyernek, összekapcsolódnak a részletek, kirajzolódnak az összefüggések. Józsue kimondja, amit talán sokan nem ismernek fel: nem eltévedtünk vagy idekeveredtünk – tapasztalatokat szereztünk önmagunkról, Istenünkről, egymásról. Istenünk megtette velünk az utat, ahogyan megígérte!

Péntek (augusztus 28.) *Ó, Isten, te vagy Istenem, hozzád vágyakozom! Utánad szomjazik lelkem...* Zsolt 63,2 (Jn 7,37b; Lk 22,54–62; Mk 9,14–29) Gyakran hallunk ma arról, hogy már akkor kellene vizet fogyasztani, amikor még nem is érzünk szomjúságot. A telefonos applikációtól kezdve az intelligens kulacsig többféle megoldást választhat egy modern szomjazó. Konzervatívok számára marad a pohár. De hogyan érezzünk rá a lélek szomjúságára? Dávidnak ez a zsoltára azért is csodálatos számomra, mert megmutatja, hogy miközben a júdeai sivatagban kell tartózkodnia, megfogalmazódik számára, hogy bár a teste nélkülözést szenved, lelkével akkor is, a pusztában is tud Istenhez kapcsolódni. Ő közel van hozzánk, és betölti lelkünket jelenlétének örömeivel.

Szombat (augusztus 29.) *Abban az időben Ezékiás halálosan megbetegedett. De imádkozott az Úrhoz, aki szólt hozzá, sőt csodát tett vele, Ezékiás azonban nem volt hálás az iránta tanúsított jótéteményért, mert felfuvalkodott...* 2Krón 32,24–25 (Lk 17,15–16a; Ézs 26,1–6; Mk 9,30–37) Ezékiás király is egy nagyon izgalmas személyisége az Ószövetségnek, érdemes elolvasni a róla írottakat. Voltak dicséretes cselekedetei, „jó húzásai”, de bizony emberi gyengeségeit sem hallgatja el előlünk a Biblia. Tehát nagyon hasonló hozzánk! Királyként bizonyára több talpnyaló legyezgette hiúságát, aminek meg is lett az eredménye: felfuvalkodott. A népszerűség ma is nagy kísértés, csak legfeljebb lájkok formájában jelenik meg. Isten szava azonban olyan tükör, amely segít szembenéznünk valódi önmagunkkal. Adjunk hálát érte!

■ SCHALLER BERNADETT

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

Kézműves bibliaborítók

kaphatók az evangélikus könyvesboltban. A [sic!] borítók védik és egyedivé teszik Bibliánkat.

Hagyományos bibliai motívumokkal – modern formában.

Egyedi méretre is rendelhető, hamarosan a Luther Kiadó webáruházában is.

TERMÉKEINK MEGRENDELHETŐK A **BOLT.LUTHERKIADO.HU** OLDALON.

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9–17 óra között.

kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518

Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.

A LUTHER KIADÓ ONLINE KÖNYVBEMUTATÓJA

VARGA GYÖNGYI

Nomád teológia

A szerzővel

Boda Zsuzsa beszélget.

A könyvbemutató
megtekinthető

2020. augusztus 27-től
az **Evangelikus.hu**
honlapon.

KÖNYVEINK MEGRENDELHETŐK A BOLT.LUTHERKIADO.HU OLDALON.

Evangelikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9–17 óra között.

bolt.lutherkiado.hu • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518

Levezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.